

KONGL. CIVILDEPARTEMENTET. XXXVIII.

SAMMANFATTNING

AF

AFGIFNA REDOGÖRELSE

BETRÄFFANDE

STATENS ÄMBETS- OCH TJÄNSTEMÄNS
DAGLIGA TJÄNSTGÖRINGSTID,

ENLIGT UPPDRAG AF CHEFEN FÖR KONGL. CIVILDEPARTEMENTET

VERKSTÄLLD

AF

I. FLODSTRÖM

STOCKHOLM
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI
1901.

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kongl. Civilepartementet.

För utförandet af mig benäget meddeladt uppdrag att utarbete en sammanfattning af de uppgifter i fråga om statens ämbets- och tjänstemäns dagliga tjänstgörings-tid, hvilka, med anledning af Riksdagens underdåniga skrifvelse den 11 maj 1900, blifvit jämlikt Kongl. Maj:ts nådiga beslut den 8 juni samma år från vederbörande verk och myndigheter infordrade och till Herr Statsrådet öfverlämnade, får jag härmed vördsamt afgifva redogörelse.

Riksdagens ofvannämnda, till grund för den verkställda utredningen i ämnet liggande skrifvelse är af följande lydelse:

Riksdagens skrifvelse till Konungen, med anhållan om utredning angående ämbets- och tjänstemäns dagliga tjänstgöringstid.

Till Konungen.

Inom Riksdagen har föreslagits, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Eders Kongl. Maj:t anhålla, att Eders Kongl. Maj:t ville låta verkställa och till Riksdagen öfverlämna utredning i fråga om nu gällande bestämmelser och praxis beträffande statens ämbets- och tjänstemäns dagliga tjänstgöringstid.

Vid de fem riksdagarna 1895—1899 har, på sätt inom Riksdagen erinrats, statsutskottet enhälligt tillstyrkt och andra kammaren enhälligt bifallit förslag angående skrifvelse till Eders Kongl. Maj:t med anhållan om sådan utredning.

Riksdagen får nu hos Eders Kongl. Maj:t anhålla, att Eders Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa och till Riksdagen öfverlämna utredning i fråga om nu gällande bestämmelser och praxis beträffande statens ämbets- och tjänstemäns dagliga tjänstgöringstid.

Stockholm den 11 maj 1900.

Med undersätlig vördnad.

Om de förberedande åtgärder som vidtagits för den sålunda begärda utredningens verkställande äfvensom om den omfattning den ansetts böra erhålla meddelas upplysning i nedanstående, i enlighet med nådigt bemyndigande här offentliggjorda utdrag af protokollet öfver civilärenden:

Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans Kongl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 8 juni 1900.

Närvarande:

— — — — —
— — — — —

Efter gemensam beredning med cheferna för samtliga öfriga statsdepartement, anmälde chefen för civildepartementet, statsrådet herr von Krusenstjerna Riksdagens skrifvelse den 11 nästlidne maj, däruti Riksdagen — med förmälan *att* inom Riksdagen föreslagits att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville låta verkställa och till Riksdagen öfverlämna utredning i fråga om nu gällande bestämmelser och praxis beträffande statens ämbets- och tjänstemäns dagliga tjänstgöringstid, äfvensom *att* vid de fem riksdagarna 1895—1899 statsutskottet enhälligt tillstyrkt och andra kammaren enhälligt bifallit förslag angående skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om sådan utredning — anhållit att Kongl. Maj:t måtte låta verkställa och till Riksdagen öfverlämna utredning i fråga om nu gällande bestämmelser och praxis beträffande statens ämbets- och tjänstemäns dagliga tjänstgöringstid.

Statsrådet herr von Krusenstjerna anförde härefter:

Af Riksdagens nu anmälda skrifvelse framgår icke med full tydlighet, hvilken omfattning Riksdagen afsett att den begärda utredningen borde komma att erhålla. I ärendet förekomna motioner, statsutskottsutlåtanden och diskussioner gifva icke håller någon afgörande ledning i detta hänseende.

I och för sig är beteckningen statens ämbets- och tjänstemän visserligen icke tvetydig. Men det måste anses ligga i sakens natur, att Riksdagen icke kan hafva afsett att erhålla utredning rörande den dagliga tjänstgöringstiden för *alla* statens ämbets- och tjänstemän. Jag erinrar härvid om sådana tjänstemannaklasser som militärer, präster, universitets- och andra lärare, läkare, landtmätare, skogstjänstemän med flere. För flertalet af dessa är ju tjänstgöringen i allmänhet icke bunden vid vissa tider af dagen eller vid vissa tjänsterum och kan således icke håller lämpligen göras till föremål för sådan utredning, som af Riksdagen äskats. Däremot synes utredningen böra afse ämbets- och tjänstemännen vid de centrala ämbetsverken och vid sådana verk och inrättningar, som åtminstone därutinnan kunna jämföras med de centrala verken, att de hafva en fast tjänstelokal, där

tjänstemännens arbete till mer eller mindre hufvudsaklig del försiggår.

Utöfver departementens afdelningar af Kongl. Maj:ts kansli bör utredningen således omfatta ämbets- och tjänstemännen vid nedre justitierevisionen, justitiekanslersämbetet, hofrätterna, krigshofrätten, fångvårdsstyrelsen, arméförvaltningen, marinförvaltningen, lotsstyrelsen, länsstyrelserna, öfverståthållareämbetet, generalpoststyrelsen med poststaten, medicinalstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, telegrafstyrelsen med telegrafstaten, järnvägsstyrelsen med järnvägsstaten, kammarkollegium, statskontoret, mynt- och kontrollverken, kommerskollegium, kammarrätten, generaltullstyrelsen med tullstaten, öfverintendentensämbetet, patent- och registreringsverket, domkapitlens expeditioner, riks- och landsarkiven, kongl. biblioteket, nationalmuseum, statens historiska museum, landtmäteristyrelsen jämte förste landtmätarne, Sveriges geologiska undersökning, domänstyrelsen och landbruksstyrelsen.

Uppgifterna lära i allmänhet icke skäligen böra afse hvarje särskild ämbets- eller tjänsteman utan torde, där inom ett och samma ämbetsverk flera likställda ämbeten eller tjänster förekomma, kunna inskränkas till uträknade medeltal.

Då emellertid äfven beträffande åtskilliga nu icke uppräknade kategorier af tjänstemän uppgift rörande myckenheten af fullgjordt tjänstearbete kan vara af intresse, såsom exempelvis hvad angår inom civildepartementets område kronofogdar, härads-skrifvare och länsmän, torde det böra lämnas åt cheferna för vederbörande departement att afgöra, i hvilken mån en blifvande utredning bör lämna upplysning jämväl angående omfattningen af dylika tjänstemäns arbete i tjänsten.

Då Riksdagen begärt utredning om ämbets- och tjänstemännens dagliga tjänstgöringstid, är därmed i själfva verket icke upplyst, huruvida Riksdagen afsett att få kännedom om deras arbetstid å tjänstelokalerna, eller om äfven den tid, som dagligen användes i hemmen för arbete i statens tjänst, bör medräknas. Äfven om af en eller annan antydning i riksdagshandlingarna kan anses framgå, att Riksdagen närmast afsett den tid, då ämbets- och tjänstemännen äro att finna å tjänsterummen, torde det dock vara riktigast att låta utredningen omfatta äfven arbetet utom tjänstelokalerna, hällst å flera håll, till följd af tjänstelokalernas otillräcklighet eller andra omständigheter, en betydlig del af arbetet måste ske eller i allt fall faktiskt sker i hemmen.

I sammanhang härmed kan det ock vara af en viss betydelse att lära känna, i hvilken mån de befintliga tjänstelokalernas beskaffenhet å skilda håll anses lägga hinder i vägen för en eljest måhända önskvärd koncentring af ämbets- och tjänstemännens arbete till tjänsterummen.

Efter samråd med cheferna för öfriga statsdepartement får jag nu underdånigst hemställa,

att Kongl. Maj:t måtte uppdraga åt chefen för civildepartementet att verkställa den af Riksdagen begärda utredningen samt

att för detta ändamål Kongl. Maj:t täcktes åt samtliga departementschefer uppdraga att hvar för sig *ej mindre* från den under hans departement lydande afdelning af Kongl. Maj:ts kansli samt, i förekommande fall, från de till hans departement hörande verk och inrättningar, som ofvan angifvits, inhämta uppgifter rörande gällande bestämmelser och praxis beträffande den tid, ämbets- och tjänstemännen dagligen tjänstgöra å tjänsterummen, samt, där sådant förekommer, i medeltal för arbetsdag sysselsättas af arbete i tjänsten utom tjänstelokalerna, med upplysning tillika om söndagsarbete, då sådant mera regelbundet ifrågakommer; börande dessa uppgifter, där flera ämbeten eller tjänster i samma grad med likformig tjänstgöring förekomma, inskränkas till meddelande af uträknade medeltal, *än äfven* i förekommande fall anmoda det eller de ämbetsverk, som komma att insända uppgifter i ämnet, att därvid tillika i underdånigt utlåtande meddela sådana tillgängliga upplysningar, som kunna lända till klarare uppfattning af de insamlade uppgifterna, samt särskildt yttra sig, huruvida, därest en koncentring, i större mån än för närvarande eger rum, af ämbets- och tjänstemännens arbete till själfva tjänsterummet skulle af ämbetsverket anses önskelig, befintliga tjänstelokalernas beskaffenhet skulle kunna anses lägga hinder i vägen därför, med anmodan tillika till vederbörande departementschefer att, i den mån de finna sådant lämpligt, beträffande ämbets- och tjänstemän, som icke tillhöra verk och inrättningar, för hvilka uppgifter enligt det förestående skulle infordras, införskaffa sådana redogörelser, att däraf må kunna erhållas uppfattning, i hvilken mån deras tid är upptagen af arbete i statens tjänst;

hvarjämte jag får hemställa, att öfrige departementschefer måtte anmodas att till chefen för civildepartementet öfverlämna de uppgifter, redogörelser och utlåtanden, som i anledning häraf inkomma.

Till denna af Statsrådets öfriga ledamöter tillstyrkta hemställan behagade Hans Kongl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna nådigt bifall och förordnade att särskilda utdrag af detta protokoll skulle öfverlämnas till cheferna för justitie-, utrikes-, landtförsvars-, sjöförsvars-, finans-, ecklesiastik- och jordbruksdepartementen.

Ex protocollo:

Johan Björnström.

Arbetet har delats på två afdelningar, af hvilka den första innefattar en sammanarbetning af de uppgifter, som lämnats rörande statens ämbets- och tjänstemäns tjänstgöringstid, återgifna, där så kunnat ske, hufvudsakligen i den form, hvori de af vederbörande afgifvits, medan den sednare i ett sammanhang redogör för de uttalanden som gjorts beträffande önskvärldheten af göromålens större koncentrerung till tjänsterummen och lokalernas lämplighet för sådant ändamål.

Stockholm den 9 augusti 1901.

I. Flodström.

I.

Uppgifter rörande bestämmelser och praxis i fråga om statens ämbets- och tjänstemäns tjänstgöringstid.

Kongl. Maj:ts kansli.

Departementen, med undantag af Kongl. utrikesdepartementet.

Gällande instruktion för ämbets- och tjänstemän inom Kongl. Maj:ts kansli (utom ämbets- och tjänstemän tillhörande utrikesdepartementet, nedre justitierevisionen och justitiekanslersämbetet) innehåller icke någon annan föreskrift i fråga om viss daglig tjänstgöringstid än att registratorskontoren skola hållas för allmänheten tillgängliga hvarje helgfri dag mellan kl. 10,30 f. m. och kl. 3 e. m.

För ecklesiastikdepartementet finnas vissa bestämmelser rörande tjänstgöringstiden uti den föreskrift, som, efter det inom departementet byråindelningen trädt i kraft, af dåvarande departementschefen, i sammanhang med åtskilliga andra föreskrifter angående anordningar att tills vidare lända till efterrättelse, meddelades därom, att för byråernas ämbets- och tjänstemän arbetstiden å ämbetsrummet skulle bestämmas af departementschefen, med iakttagande däraf att under tiden från kl. 11 f. m. till kl. 3 e. m. hvarje söckendag alltid någon ordinarie ämbets- eller tjänsteman (byråchef eller kanslisekreterare) skulle vara å hvarje byrå tillstädes. I praxis har dock

denna föreskrift förlorat sin betydelse, enär numera så godt som alla ämbets- och tjänstemännen äro sysselsatta å tjänsterummet emellan kl. 11 f. m. och kl. 3 e. m.; dock att några oftast börja sitt arbete $\frac{1}{2}$ eller 1 timme tidigare och andras arbete utsträcket efter kl. 3 med $\frac{1}{2}$ eller 1 timme, stundom mera.

Enligt gällande praxis äro äfven inom öfriga departement så godt som alla ämbets- och tjänstemännen tillstädes å tjänstelokalen hvarje helgfri dag, i regel mellan kl. 11 f. m. och kl. 3 e. m. I hvad mån dessa ämbets- och tjänstemäns arbete är förlagdt till tjänsterummet, framgår i öfrigt af här nedan meddelade uppgifter rörande deras dagliga tjänstgöringstid.

Beträffande de meddelanden, som ligga till grund för efterföljande medeltal, framhålles i fråga om civildepartementet, att de af detsamma lämnade uppgifter afse tiden efter den 1 april 1900, då genom inrättandet af ett jordbruksdepartement och ny fördelning af ärendena mellan statsdepartementen en afsevärd lättnad bereddes i arbetet inom förstnämnda departement. Äfven beträffande ecklesiastikdepartementet anmärkes, att uppgifterna rörande tjänstgöringstiden afse förhållandena efter nämnda tidpunkt.

För *expeditionscheferna* uppgår den tid, hvarunder de äro sysselsatta med arbete i statens tjänst, till i medeltal 8 timmar hvarje helgfri dag (från 9 timmar i civildepartementet till $6\frac{1}{2}$ timmar i justitiedepartementet), hvaraf 5 timmar på ämbetsrummet och 3 timmar i hemmet. Regelbundet söndagsarbete förekommer för expeditonscheferna i samtliga departement utom justitiedepartementet och utgör den tid, som härför tages i anspråk, 3—4 timmar.

Dessa medeltal gälla emellertid icke tiden närmast före riksdagens början, då de ärenden beredas, som skola föreläggas riksdagen, och hvarunder expeditonschefernas arbete till följd häraf väsentligt ökas. I civildepartementet plägar expeditonschefen under december månad vara frikallad från deltagande i handläggningen af flertalet af de löpande ärendena för att egna sig åt de frå-

gor, som skola föreläggas riksdagen, och under denna tid gifver expeditionschefstjänsten full sysselsättning åt två personer. Äfven i ecklesiastikdepartementet hafva under de sednare åren expeditionschefsgöromålen af samma anledning varit fördelade mellan tvänne personer under december månad och fjorton dagar af maj eller juni månader, då ordinarie expeditionschefen varit sysselsatt med beredande af de ärenden, som skolat föreläggas riksdagen eller som föranledts af riksdagsskrifvelser, under det att öfriga med expeditionschefsämbetet för- enade göromål handlagts af en utaf de två byråchefer, hvilka ej förestått någon af undervisningsbyråerna.

Utom i justitiedepartementet, hvarom särskildt här nedan, äro *kansliråden och byråcheferna* i öfriga departement upptagna af arbete i statens tjänst i medeltal närmare 7 timmar hvarje helgfri dag. Af denna tid tillbringas $4\frac{1}{3}$ timmar på ämbetsrummet, under det att ungefär $2\frac{2}{3}$ timmar äro egnade åt arbete i hemmet. Den högsta medelarbetstiden pr dag förekommer i civildepartementet med $8\frac{1}{4}$ timmar ($4\frac{1}{4}$ timmar på ämbetsrummet och 4 timmar i hemmet), den lägsta uti de båda försvarsdepartementen med endast 6 timmar (4 timmar på ämbetsrummet och 2 timmar i hemmet)^{*)}. Söndagsarbete förekommer regelbundet för byråcheferna i landförsvars- och finansdepartementen (2 timmar), i jordbruksdepartementet ($2\frac{1}{2}$ timmar), för samtliga byråchefer utom en i ecklesiastikdepartementet ($2\frac{3}{4}$ timmar) samt för två af byråcheferna i civildepartementet (5 timmar). Äfven i öfrigt förekommer, då sådant erfordras, arbete under sön- och helgdagar, ehuru icke så regelbundet, att något medeltal härför kunnat uppgifvas.

Med hänsyn till den särskilda ställning finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå intager, hafva tjänstgöringstiderna för ämbets- och tjänstemännen å denna byrå icke upptagits i medeltalsberäkningen af tjänstgöringstiden

*) Vid beräkningen af medelarbetstiden för kansliråden har den kansli-sekreterare inom sjöförsvarsdepartementet, som förordnats att, mot särskildt arfvode, handlägga byråchef tillhörande göromål, hänförts till nu ifrågakarande befattningsgrad.

beträffande motsvarande befattningsgrader i departementets båda andra byråer. För ämbets- och tjänstemännen inom kontrollbyrån, hvilka i regel icke äro sysselsatta med arbete i och för tjänsten utom tjänsterummet, utgör tjänstgöringstiden hvarje helgfri dag: för *byråchefen* 4 timmar, för *byråingenjören* $4\frac{3}{4}$ timmar och för *kanslissekreteraren*, hvilken äfven förvaltar de å byrån förekommande registratorsgöromål och i anledning däraf i öfverensstämmelse med föreskriften i den för Kongl. Maj:ts kansli gällande nådiga instruktion uppehåller sig å byrån under tiden från kl. 10,30 f. m. till kl. 3 e. m., $4\frac{1}{2}$ timmar. *)

Beträffande arbetstiden för de båda byråcheferna i justitiedepartementet meddelas, att de göromål, som äligga *byråchefen för lagärenden*, äro till största delen af sådan beskaffenhet, att de ändamålsenligast utföras i hemmet och att någon viss arbetstid för dem icke kan uppgifvas, att bemälda byråchef plägar uppehålla sig å ämbetsrummet allenast för föredragning, för öfverläggning med andra ämbetsmän eller särskildt tillkallade personer, för öfvervakande af kollationering och korrekturläsning, för handhafvande af biblioteket samt för tagande af kännedom om sådana böcker eller handlingar, hvilka af en eller annan anledning icke lämpligen kunna hemtagas, samt att den tid, som för dylika ändamål dagligen erfordras, är mycket växlande; äfvensom att *byråchefen för statistiska ärenden* hittills tjänstgjort å ämbetsrummet under 3 till 5 timmar dagligen och under vissa tider af året jämväl varit sysselsatt med arbete i hemmet, men att hans tjänstegöromål från och med år 1900 blifvit i anseende till hans befattning med straffregistret väsentligen tillökade, så att hans däraf föranledda arbete torde komma att sysselsätta honom under hela förmiddagarna och arbetet med rättsstatistiken i följd däraf komma att förläggas till eftermiddagarna, samt att vid sådant förhållande och i brist på ännu vunnen erfarenhet angifvandet af den tid, han kommer att dagligen vara upptagen af sin tjänst, icke för närvarande är möjligt.

*) De inom finansdepartementets bankbyrå anställda tjänstemän, hvilka icke äro uppförda å ordinarie stat, äro ej håller inbegripna uti de uppgifter rörande den dagliga tjänstgöringstiden, som från finansdepartementet lämnats.

Den dagliga arbetstiden i statens tjänst för *kanslissekreterarne* uppgår i medeltal till nära 6 timmar, hvaraf omkring 4 timmar å tjänsterummet och omkring 2 timmar i hemmet. Inom de olika departementen växlar denna arbetstid mellan 5 timmar i genomsnitt för finansdepartementet och $6\frac{1}{2}$ timmar i medeltal för hvardera af civil-, ecklesiastik- och jordbruksdepartementen. Regelbundet söndagsarbete förekommer för samtliga kanslissekreterare i landtförvarsdepartementet (3 timmar), jordbruksdepartementet (2 timmar) och finansdepartementet ($1\frac{1}{2}$ timme) samt dessutom för tvänne kanslissekreterare i civildepartementet med $2\frac{1}{2}$ timmar och för tre af kanslissekreterarne i ecklesiastikdepartementet med 2 timmar för hvardera.

Äfven för öfriga kanslissekreterare ifrågakommer stundom, ehuru mera undantagsvis, arbete å sön- och helgdagar.

Uti ofvanstående uppgifter rörande medelarbetstiden för tjänstemännen inom denna tjänstegrad ingår icke tjänstgöringstiden för den kanslissekreterare i ecklesiastikdepartementet, som har till åliggande att bearbeta de till departementet ingående statistiska uppgifterna rörande undervisningsväsendet. För denne tjänsteman, hvilken förlägger nästan allt sitt arbete till tjänsterummet, utgör arbetstiden i medeltal 7 timmar hvarje söckendag.

Den tid, hvarunder *registratorerna* äro upptagna af arbete i statens tjänst, utgör i medeltal omkring $5\frac{1}{2}$ timmar hvarje helgfri dag, växlande mellan $7\frac{1}{2}$ timmar i civildepartementet och $4\frac{1}{2}$ timmar i justitie-, sjöförsvars- och jordbruksdepartementen. I regel förrättas det dessa tjänstemän åliggande arbete helt och hållet på tjänsterummet och endast för registratorerna i landtförsvars- och finansdepartementen uppgifves arbete utom tjänstelokalen regelbundet förekomma med 1 timme för hvardera. Registratorerna i civil-, finans- och ecklesiastikdepartementen hafva regelbundet söndagsarbete, upptagande en tid af resp. $2\frac{1}{2}$, 2 och $3\frac{1}{2}$ timmar.

Kongl. utrikesdepartementet.

Departementets ordinarie arbetstid om hvardagarna börjar kl. 10,30 f. m. och skall, enligt det af ministern för utrikes ärendena under den 21 juni 1900 fastställda tjänstgöringsreglemente, fortgå till kl. 5 e. m. Som emellertid dagens expeditioner mycket sällan hinna avslutas till nämnda tid, fortsättes i allmänhet arbetet därutöfver dels af kabinettssekreteraren, dels af de tvänne vakthafvande andre-sekreterarne, äfvensom af öfriga tjänstemän, hvilkas närvaro i departementet är erforderlig. Höst och vinter avslutas arbetet på ämbetsrummet endast undantagsvis före kl. 6 aftonen. Åtskilliga af departementets ämbetsmän hafva därjämte hemarbete.

Som årligt medeltal kan angifvas minst sex till sju timmars daglig tjänstgöring förutom hemarbete.

Jämväl om söndagarna eger någon tjänstgöring rum året om. Kabinettssekreteraren, någon af afdelningscheferna samt de vakthafvande andre-sekreterarne infinna sig då regelbundet, samt af öfrige tjänstemän de, hvilkas närvaro finnes erforderlig.

Arkivets tjänstemän hafva regelbundet söndagsarbete under hela året.

Kongl. Maj:ts nedre justitierevision.

Revisionssekreterarne sammanträda på ämbetslokalen endast hvarje helgfri onsdag och lördag kl. 1 e. m. samt dessutom någon gång på kallelse af äldste tjänstgörande revisionssekreteraren, då göromålen sådant fordra. Vid dessa sammanträden hållas vanligen förhör med parter eller vittnen i mål, ärenden eller revisionsaker, som äro på Kongl. Maj:ts pröfning beroende; och upptager hvarje sammanträde en tid af en till två timmar. Därjämte tjänstgör revisionssekreterarne å ämbetsrummet, enhvar i sin tur, då honom åligger mottaga och handlägga inkommande veckomål; detta inträffar för hvarje revisionssekreterare tre till fyra gånger årligen i perioder, växlande mellan en vecka och fjorton dagar. Under dessa så

kallade mottagningar växla de dagliga arbetstiderna på ämbetsrummet allt efter de inkommande målens mängd och beskaffenhet, så att revisionssekreterarens närvaro å ämbetsrummet den ena dagen kan erfordras fyra till fem timmar, under det revisionssekreteraren den andra dagen knappast behöfver infinna sig därstädes. Vidare tjänstgöra revisionssekreterarne å Konungens högsta domstols ämbetsrum, då de därstädes fullgöra dem åliggande skyldighet att föredraga och närvara vid justering. Sådan skyldighet åligger nämligen hvarje revisionssekreterare tjugusju till tjuguatta föredragnings- och sju justeringsdagar om året med tjänstgöring fyra timmar hvarje föredragnings- och omkring två timmar hvarje justeringsdag. Slutligen hafva revisionssekreterarne, enhvar, tre eller fyra gånger årligen, att, efter kallelse, närvara vid föredragning inför Kongl. Maj:t af justitieärenden, som skola anmälas i statsrådet.

Revisionssekreterarnes arbete å ämbetsrummen utgör emellertid endast en högst obetydlig del af det arbete, som af dem i och för tjänsten utföres. Deras hufvudsakliga arbete består i beredande af revisionssaker, mål och ärenden till föredragning inför högsta domstolen. Revisionssekreterarne hafva nämligen att i hvarje revisionssak, mål eller ärende, som skall föredragas inför högsta domstolen, dels justera af vederbörande protokollssekreterare uppsatta rubriker och dels författa skriftliga promemorior, upptagande allt hvad i saken, målet eller ärendet förekommit af beskaffenhet att böra inför högsta domstolen föredragas; hvarjämte det åligger revisionssekreterarne att besluta och författa så kallade betänkanden eller förslag till Kongl. Maj:ts dommar i revisionssaker, dispache- och skiftesmål. I sådana betänkanden deltaga, förutom föredragande revisionssekreteraren eller referenten, äfven tvänne andra revisionssekreterare, inför hvilka referenten har att i och för betänkandets afgifvande preliminärt föredraga hvarje sak eller mål. Vidare åligger det vederbörande revisionssekreterare att upprätta särskilda promemorior i de justitieärenden, som skola i statsrådet anmälas. Allt detta, jämte åtskilligt annat, i instruktionen för nedre revi-

sionen närmare beskrifvet arbete utföres i regel i hemmen och endast undantagsvis å ämbetsrummen.

Då mål och saker fördelas mellan revisionssekreterarnes rotlar genom lottning samt högst väsentligt växla i afseende å den tid deras beredning till föredragning påkallar; då antalet och beskaffenheten af mål och ärenden, som under de så kallade veckomålmottagningarna komma på hvarje revisionssekreterares lott att bereda och föredraga, äfven äro högst olika; då de personer, som tjänstgöra såsom revisionssekreterare, icke år efter år äro de samme, utan flere af rotlarna ofta äfven under samma år innehafvas af olika personer, hvilkas arbetsförmåga och arbetssätt kunna vara hvarandra mycket olika; då den tillfälliga lättnad i arbetet, som en revisionssekreterare kan erhålla därigenom att lagföredragning möjligen kan förekomma å en af högsta domstolens afdelningar å tid, då föredragningen eljest skolat af revisionssekreteraren uppehållas, icke under året träffar på långt när alla revisionssekreterare och således ännu mindre träffar hvar och en lika; så torde såväl häraf som af själfva beskaffenheten af det revisionssekreterarne åliggande, stor noggrannhet fordrande arbetet följa, att man icke kan, med anspråk på att framlägga ett ens något så när exakt resultat, uppskatta detta arbete till något visst antal timmar per dag.

Nedre revisionen anser sig dock böra i detta afseende upplysa: att revisionssekreterarne i regel äro upptagna af arbete i och för tjänsten hela dagarna, med undantag af en eller annan timme för hvila och rekreation; att det icke sällan förekommer att tjänstearbetet upptager äfven en del af natten; att söndagsarbete i flera timmar hör till regeln; att vid tider, då revisionssekreterarne hafva skyldighet mottaga och bereda veckomål samt föredraga inför högsta domstolen, eller eljest, då arbetet är af särskildt brådslande natur, det icke är ovanligt, att revisionssekreterarne få arbeta strängt hela den tid af dygnet, som ej är absolut erforderlig för åtnjutande af nödig hvila; att de perioder, då arbetet kan på detta sätt vara särskildt ansträngande, vanligen omfatta

en oafbruten tid af en månad och för hvarje revisionssekreterare återkomma tre till fyra gånger om året, hvarvid dock bör anmärkas, att revisionssekreterarne omedelbart efter dessa perioder hufvudsakligen äro sysselsatta med arbete på tjänsterummen och därvid ganska ofta äro i tillfälle att för kortare tid, växlande mellan en vecka och fjorton dagar, nedbringa hemarbetet till endast några timmar om dagen samt till och med en och annan dag taga sig helt och hållet ledigt från hemarbetet; att revisionssekreterarne icke åtnjuta lagstadgad semester; att det numera, sedan högsta domstolen under maj och oktober månader arbetar å tre afdelningar, blifvit de flesta revisionssekreterare omöjligt att förskaffa sig sådan regelbunden hvila under sommarmånaderna, hvartill flertalet öfriga ämbets- och tjänstemän äro berättigade; samt att det icke är ovanligt att revisionssekreterare, särskildt sådana som tjänstgjort i denna egenskap en följd af år, nödgas, för undvikande af öfveransträngning och däraf följande men å hälsa, söka tjänstledighet från någon af årets föredragningsturer samt därvid åt vikarien afstå sina tjänstgöringspenningar för flere månader och således äfven för tid, som åtminstone delvis måste af revisionssekreterarne själfve användas till arbete i tjänsten.

En af revisionssekreterarne har i fråga om sin arbetstid till nedre revisionen aflämnat särskild uppgift.

Beträffande tjänstemännen å registratorskontoret samt protokollssekreterarne beräknas den dagliga arbetstiden i medeltal utgöra: för *registratorn* under sex månader af året nio timmar och öfriga tiden af året, då semester ej åtnjutes, eller under fyra månader, åtta timmar, allt å tjänsterummet, hvarjämte för honom äfven förekommer något hemarbete; för *kanslisten* under åtta månader af året sex timmar och under två månader åtta timmar, hvarjämte kanslisten har två timmars dagligt hemarbete under tre månader af året; samt för *protokollssekreterarne* fyra och en half till fem timmar, däraf omkring tre timmar i ämbetsverken.

Justitiekanslersämbetet

meddelar, att den för ämbetet gällande nådiga instruktion af den 29 november 1878 icke innehåller någon föreskrift rörande den tid, då däruti omförmälde hos ämbetet anställda sekreterare och registrator skola å tjänsterummet tillstädesvara; att då anledning hittills saknats att föra anteckningar öfver den tid, bemälde ämbets- och tjänstemän pläga vistas å tjänsterummet eller sysselsättas af arbete i tjänsten utom tjänstelokalerna, och då dessutom göromålsens mängd ej blott olika år utan äfven under olika tider samma år växlar, några fullt exakta uppgifter rörande arbetstidens längd å eller utom tjänsterummet omöjligen nu kunna lämnas; att emellertid sekreteraren i medeltal torde med arbete i tjänsten vara sysselsatt minst tre timmar hvarje söckendag å tjänsterummet och omkring tio timmar i veckan uti hemmet, och att registratorn hvarje söckendag från klockan 11 förmiddagen till klockan 3 eftermiddagen, eller de fyra timmar, under hvilka justitiekanslersexpeditionen för allmänheten hålles öppen, är i och för tjänstgöring där tillstädes, hvaremot något hemarbete eller nämnevårdare extra arbete i tjänsten utöfver sagda fyra timmar ej för registratorn ifrågakommer.

I sammanhang härmed omnämnes, att sekreteraren och registratorn hos justitiekanslersämbetet, i motsats till flertalet öfriga ämbets- och tjänstemän i riket, icke åtnjuta förmånen af semester.

Hofrätterna.

Kongl. Svea hofrätt, Kongl. Göta hofrätt samt Kongl. hofrätten öfver Skåne och Blekinge.

Enligt af Kongl. Maj:t fastställd arbetsordning för Svea och Göta hofrätter samt hofrätten öfver Skåne och Blekinge äro hofrätternas ledamöter — hofrättsråd och assessorer — fördelade i divisioner med fem ledamöter å

hvardera, hvilka divisioner arbeta å särskilda arbetsrum, då icke sådant ärende förekommer, som skall handläggas i plenum.

Beträffande divisionernas tjänstgöring innehåller arbetsordningen i fråga om olika delar af året i viss mån olika bestämmelser. Ordinarie session, då alla divisionerna samtidigt tjänstgöra, hålles under tiden från och med den 14 januari till och med den 31 maj samt från och med den 1 oktober till och med den 20 december. Under dessa sessioner arbeta divisionerna en vecka i sänder och i tur hvar efter annan å hofrätternas särskilda sessionsrum, dock att en af Svea hofrätts divisioner, vanligen benämnd sjunde divisionen, hvilken handlägger utslutande vädjade och instämnda saker, icke deltagar i denna flyttning mellan hofrättens sessionsrum.

Under påsk- och julferierna, som infalla, de förra emellan tisdagen före och måndagen efter påsk samt de sednare emellan den 20 december och den 14 januari, hållas enligt arbetsordningens bestämmelser extra sammanträden, då ärende förekommer af beskaffenhet att handläggning därpå under tiden erfordras, och skall sådan tjänstgöringsskyldighet under påsk- och julferier fördelas emellan divisionerna efter ty hofrätterna hvar för sig bestämma. Af Svea och Göta hofrätter har denna tjänstgöringsskyldighet ordnats sålunda, att en division i sänder, dock hvad den förra beträffar med undantag af den sjunde divisionen, fullgör densamma under hvarje sådan period. Under tiden emellan den 31 maj och den 1 oktober, hvilken tid i arbetsordningen benämnes sommarferier, skall hvarje division tjänstgöra tvänne månader. Ordningen divisionerna emellan för tjänstgöring under sommarferierna, då i fråga om Svea och Göta hofrätter en från den vanliga i viss mån afvikande fördelning af målen de särskilda sessionsrummen emellan är i arbetsordningen föreskrifven, skall af hofrätten bestämmas.

Hofrätternas divisioner skola enligt arbetsordningen hålla sammanträden å sina ämbetsrum fyra timmar hvarje helgfri måndag, tisdag, onsdag, torsdag och fredag med undantag af påsk- och julferierna; dock att presidenten eger att från sammanträden å onsdagarna befria division,

som därför bereder det allmänna full ersättning genom hemarbete. I Svea hofrätt må presidenten kunna under samma villkor från sammanträden å ytterligare en dag i veckan befria den division, som handlägger uteslutande vädjade och instämnda saker. Dessa arbetsordningens bestämmelser hafva inom hofrätterna tillämpats sålunda, att i Svea och Göta hofrätter samtliga divisioner, med undantag af de å hofrätternas stora sessionsrum tjänstgörande, befriats från sammanträden å onsdagarna och att i Svea hofrätt den division, som handlägger uteslutande vädjade och instämnda saker, befriats från sammanträden å ytterligare en dag i veckan. Hofrättens öfver Skåne och Blekinge båda divisioner hålla däremot sammanträden jämväl å onsdagarna.

I sammanhang härmed omförmåler Svea hofrätt uti sitt utlåtande, dels att de sammanträden, som under ordinarie session å onsdagarna hållas å stora sessionsrummet, i regel kunna begränsas till en tid af två till två och en half timmar, dels ock att divisionernas sammanträden å ämbetsrummet ej så sällan förlängas utöfver den i arbetsordningen bestämda tiden. Äfvenledes erinras, att, förutom ofvannämnda tjänstgöring under sommarferierna samt påsk- och julferier, under samma perioder sammanträden å ämbetsrummet jämväl eljest hållas i den mån sådant befinnes erforderligt för slutbehandling af mål, som förut under sessionen förevarit, samt att, såväl under ordinarie session som ock under öfriga delar af året, utom ofvanberörda sammanträden af hvarje division för sig, sammanträden jämväl hållas af hofrätten in pleno för behandling af ärenden, som enligt arbetsordningen kräfva dylik handläggning.

Enligt arbetsordningen eger division för måls beredande till föredragning och afgörande lämna en ledamot under högst en vecka i sänder befrielse från tjänstgöring å ämbetsrummet, dock endast i fall divisionen enhälligt finner det vara erforderligt och det icke föranleder till behof af adjunkt eller eljest vållar hinder i det gemensamma arbetets gång. Med stöd af detta stadgande har inom Svea hofrätt utbildats den praxis, att hvarje ledamot å division, med undantag af dess ordförande, i regel

under en af veckans fyra sessionsdagar för nämnda ändamål är befriad från tjänstgöring å ämbetsrummet, så att i allmänhet af divisionens fem ledamöter hvarje sessionsdag endast fyra deltaga i handläggningen af då förekommande mål, dock att den femte ledamoten kallas att deltaga i behandlingen af dessa mål i den mån sådant i anledning af yppade skiljaktiga meningar för målens afgörande befinnes erforderligt. I hofrätten öfver Skåne och Blekinge tillämpas samma stadgande på det sätt, att divisionernas ledamöter utom ordförandena åtnjuta ledighet från tjänstgöring å ämbetsrummet hvar fjärde vecka sålunda, att hvarje vecka en ledamot å hvardera divisionen är befriad från dylik tjänstgöring. I Göta hofrätt har däremot denna rätt utöfvats allenast undantagsvis och i regel endast då mål af synnerligen vidlyftig eller invecklad beskaffenhet därtill föranledt.

Det arbete, som af hofrätternas ledamöter fullgöres å ämbetsrummet, består hufvudsakligen i föredragning af mål och ärenden, åhörande af andra ledamöters föredragning samt den föredragning, som ankommer på sekreterare och fiskaler, äfvensom uti deltagande i afgörandet af alla i ifrågavarande ledamots närvaro inför hofrätten föredragna mål och ärenden.

Men utom detta till ämbetsrummet förlagda arbete åligger det ledamot, bland annat, att bereda de honom såsom föredragande tilldelade mål till föredragning, att uppsätta och utfärda skriftliga berättelser i dessa mål, där sådant enligt lag skall ske, samt att affatta hofrättens dommar och utslag i mål, som af honom föredragits, hvarjämte samtliga ledamöter hafva att granska och justera hofrättens protokoll, bref och andra expeditioner äfvensom att skriftligen affatta de skiljaktiga meningar, som af dem till protokollet afgifvas. Då vidare de inneliggande exemplaren af hofrättens dommar och utslag i afgjorda mål och ärenden underskrifvas af alla, som i deras afgörande deltagit, och divisionens samtliga ledamöter äro för expeditionen ansvariga, har ledamoten att före underskrifvandet granska konceptdommen eller konceptutslaget. Handlingarna i målet måste därvid ge-

nomgås och dommen eller utslaget med dem noga jämföras.*)

Vid beräkning af den för detta hemarbete erforderliga tiden, heter det i Svea hofrätts utlåtande, möter bland andra den svårigheten, att det arbete, som åligger hofrättens ledamöter, kan växla högst betydligt såväl under olika år som ock under olika delar af samma år. Dels kunna naturligen de mål och ärenden, som till hofrätten inkomma, till följd af deras olika beskaffenhet kräfva mera eller mindre tidsödande arbete, dels fördelas flertalet af målen inom hofrätten emellan de föredragande ledamöternas rotlar eller emellan de särskilda divisionerna medelst lottning, dels tillhöra vissa större grupper af mål i regel den division, som under viss tid närmast efter det målen till hofrätten inkommit tjänstgör å det sessionsrum, där målen skola föredragas. Dessa anordningar få visserligen antagas afse, bland annat, att i möjligaste mån jämnt fördela arbetsbördan de särskilda ledamöterna och divisionerna emellan, men uppenbart är, att däri genom endast ofullständigt kan vinnas den jämnhet i arbetets fördelning, som därmed åsyftas. Undvikas kan därför icke, vare sig att vissa divisioner eller ledamöter tidtals betungas med arbete i betydligt större mån än andra eller att arbetet för samma ledamot under olika tider kan vara af ganska olika omfattning.

En ytterligare svårighet vid en dylik beräkning ligger, enligt samma hofrätts utlåtande, däri, att de arbeten, som åligga hofrätternas ledamöter, liksom dommargöromål i allmänhet äro af den art, att de näppeligen i sin helhet låta sig till tiden bestämdt fixera. Visserligen bör detta kunna ske i den mån arbetet bedrifves direkt vid arbetsbordet — såsom läsning och jämförande af de till målen hörande handlingar m. m. —, men ifrågasvarande arbete kräfver tillika af sina utöfvare, synnerligast tidtals, en så att säga oafslätlig tankeverksamhet, i följd hvaraf dessa, äfven om de icke hela dagen äro af

*) Ofvanstående uppgifter rörande arten af det hofrätternas ledamöter åliggande arbete äro hufvudsakligen hämtade ur de af Svea och Göta hofrätter afgifna utlåtanden.

arbetet direkt bundna vid arbetsbordet, merändels blifva så godt som hela dagen af arbetet sysselsatta.

Det erinras vidare därom, att det åligger hofrättsledamoten för behörigt fullgörande af sitt tjänstekall att taga noggrann kännedom om de tid efter annan utkommande nya lagar och författningar, juridiska prejudikatsamlingar och, i den mån så ske kan, annan juridisk litteratur, hvilket allt — heter det i Svea hofrätts utlåtande — naturligtvis kräfver icke ringa tid, om än i anseende till det olika sätt och den större eller mindre omfattning, hvori ett dylikt studium kan bedrifvas, tiden för dessa studier svårligen låta sig beräknas till vissa timmar om dagen eller året.

Det är af hvad sålunda anförts tydligt, att de uppgifter rörande ledamöternas hemarbete i och för tjänsten, som af hofrätterna lämnats, icke kunna göra anspråk på att betraktas såsom absolut exakta. Såväl Svea som Göta hofrätt betona uttryckligen, att uppgifterna kunnat grundas allenast på ungefärliga antaganden om den tid, som under vanliga förhållanden i medeltal åtgår för det direkta, vid själfva arbetsbordet koncentrerade hemarbete, som omedelbart af ledamot fordras för beredning och handläggning af de på hofrättens pröfning ankommande mål och ärenden; och hofrätten öfver Skåne och Blekinge framhåller, att dess ledamöter utöfver det hemarbete, som af hofrätten redovisats, äfven använda en ej närmare beräknelig tid för öfvertänkande af mål, inläsning af nyutkomna författningar samt studerande af juridisk litteratur m. m. Beträffande de angifna tidsmåten erinras särskildt af Svea hofrätt, att desamma, såsom utgörande medeltal, kunna beträffande vissa delar af tjänstgöringsåret möjligen något öfverskjuta, men i fråga om andra delar af året ej oväsentligt understiga den verkliga tiden.

I fråga särskildt om söndagsarbete anmärkes af sistnämnda hofrätt, att den utsträckning, hvori sådant i regel eger rum, naturligen i väsentlig mån beror af det sätt, hvarpå enhvar finner sitt hemarbete ändamålsenligast kunna ordnas, men att, därest söndagsarbete skulle helt och hållet undvikas, medeltalen för hemarbetet under

öfriga dagar komme att icke så litet höjas. Tidtals skulle för öfrigt söndagsarbete i hemmet endast med största svårighet kunna fullständigt undvikas.

Beträffande hofrätternas *presidenter* finnes icke någon föreskrift meddelad om skyldighet att viss tid dagligen tjänstgöra å ämbetsrummet. Det läres häller icke, enligt hvad i de af Svea och Göta hofrätter afgifna utlåtanden framhålles, vara möjligt att i viss arbetstid beräkna presidenternas ämbetsverksamhet, såsom hvars hufvudsakliga uppgift är att betrakta den tillsyn öfver ärendenas jämna gång, som enligt gällande arbetsordning och sakens natur af dem inom hofrätten utöfvas.

Hvad i öfrigt hofrättspresidenternas ämbetsverksamhet beträffar, meddelas i Svea hofrätts utlåtande, att presidenten, som, utom i handläggningen och afgörandet af plenimål, äfven deltagar i behandlingen af en del andra mål och ärenden — vanligen å den division, som för tillfället är tjänstgörande å stora sessionsrummet, men understundom å annan division —, för detta ändamål är i hofrätten tillstädes hvarje sessionsdag, enligt praxis under vanliga förhållanden två till två och en half timmar. Presidenten i hofrätten öfver Skåne och Blekinge uppkommer å hofrättens stora sessionsrum klockan mellan tolf och ett på dagen och deltagar i där förekommande arbete återstående sessionstiden^{*)}, då alla ärenden, som röra hofrättens administrativa verksamhet, förekomma; verksamheten utom ämbetsrummet, som består i behandling af på cirkulation tagna mål, i brevväxling med justitiedepartementet och en eller annan domhufvande samt i afgifvande af underdåniga utlåtanden till besvarande af till presidenten personligen ställda Kongl. Maj:ts remisser, angifves upptaga en tid, som, uppdelad på tjänstgöringsdagarna, belöper sig till en half timme för hvarje dag.

I fråga om *ledamöternas* hemarbete uppstår någon olikhet till följd däraf, att föredragningsskyldighet icke

*) Sessionerna hållas, likasom i de båda andra hofrätterna, mellan kl. 10 f. m. och kl. 2 e. m.

åligger ordförandena å hofrätternas divisioner, med undantag allenast för ordföranden å den division i Svea hofrätt, som handlägger uteslutande vädjade och instämnda saker, i det att denne till hälften mot öfriga ledamöter å divisionen deltagar i lottningen af målen till föredragning.

Ordförandena å såväl Svea som Göta hofrätts divisioner antagas vara sysselsatta med hemarbete i och för tjänsten i medeltal de dagar, då session å ämbetsrummet förekommer, omkring två timmar samt öfriga arbetsdagar omkring sex timmar. I hofrätten öfver Skåne och Blekinge anses de båda divisionernas ordförande vara upptagna af hemarbete i tjänsten minst två timmar i medeltal för arbetsdag. Söndagsarbete uppgifves endast förekomma i Svea hofrätt med i medeltal omkring tre timmar hvarje söndag.

Det framhålles af Svea hofrätt i dess utlåtande, att den ofvan omnämnda ojämnheten i arbetsbördan under skilda delar af året framträder i än högre grad beträffande ordförandena än i fråga om öfriga ledamöter, i det att ordförandenas hemarbete under början af sessionerna i regel ställer sig jämförelsevis lindrigt men under sessionernas fortgång betydligt ökas samt mot sessionernas slut och under sommarferierna, särdeles då tjänstgöring å stora sessionsrummet därunder förekommer, blifver ganska betungande.

De *öfriga hofrättsråden* äfvensom *assessorerna* antagas vara af hemarbete i och för ämbetet sysselsatta de dagar, då tjänstgöring å ämbetsrummet förekommer, i Svea och Göta hofrätter omkring tre timmar och i hofrätten öfver Skåne och Blekinge minst tre timmar men öfriga arbetsdagar i de förra omkring sju timmar, i den sednare minst sju timmar. Söndagsarbete anses i Svea och Göta hofrätter förekomma omkring fyra timmar i allmänhet hvarje söndag, hvarjämte de föredragande ledamöterna i dessa hofrätter antagas i regel vara jämväl under påsk- och julferier äfvensom en längre eller kortare tid under sommarferierna upptagna inemot samma timal dagligen som under sessionerna af hemarbete i och för sitt ämbete. Äfven i hofrätten öfver Skåne och Blekinge förekommer

arbete såväl å söndagar som under semester och ferier, dock utan att något tidsmått härför angifves.

Beträffande tjänstgöringstiden för de hos hofrätterna anställda tjänstemän meddelas därom i hufvudsak följande.

Hofrätternas *sekreterare* äro i och för tjänsten sysselsatta å tjänsterummet i medeltal fyra timmar hvarje söckendag, hvarjämte det i Svea hofrätt ej sällan förekommer, att hofrättens ifrågavarande tjänsteman är å tjänsterummet upptagen jämväl å söndagar under en till två timmar. Äfven för sekreteraren i Göta hofrätt ifrågakommer någon gång dylikt söndagsarbete med en eller annan timme.

I hemmet antages sekreteraren i Göta hofrätt vara sysselsatt med arbete i och för tjänsten två till tre timmar och sekreteraren i hofrätten öfver Skåne och Blekinge två timmar hvarje arbetsdag. I Svea hofrätt är sekreterarens hemarbete af olika omfattning under olika delar af året. Enligt hofrättens i öfverensstämmelse med arbetsordningen meddelade förordnande fullgöres nämligen föredragningen af civila besvärsmål under ordinarie session af fiskalerna, hvaremot sådana mål under sommarferierna föredragas af sekreteraren. Under den del af sistnämnda tidsperiod sekreteraren är i tjänstgöring anses han därför af hemarbete i tjänsten vara sysselsatt två till tre timmar hvarje arbetsdag. Öfriga delar af året är dylikt arbete för honom mycket växlande men torde kunna anslås till i medeltal minst en timme om dagen hvarje söckendag.

Advokatfiskalen är å tjänsterummet upptagen af tjänstgöring, i Göta hofrätt samt i hofrätten öfver Skåne och Blekinge fyra timmar och i Svea hofrätt omkring tre och en half timmar hvarje söckendag. Hemarbetet i och för tjänsten beräknas till mellan två och tre timmar dagligen för advokatfiskalen i Göta hofrätt, till tre och en half timmar för advokatfiskalen i Svea hofrätt samt för advokatfiskalen i hofrätten öfver Skåne och Blekinge, såsom t. f. stämpelpapperskontrollant, till mellan tre och fyra timmar. Söndagsarbete erfordras ej, åtminstone icke regelbundet.

Aktuarien är å tjänsterummet sysselsatt af göromål

i och för tjänsten fyra timmar hvarje söckendag i Göta hofrätt och i hofrätten öfver Skåne och Blekinge samt fyra till fyra och en half timmar i Svea hofrätt. Söndagsarbete erfordras icke för tjänstens skötande, och hemarbete, med en timme i medeltal hvarje arbetsdag, endast i hofrätten öfver Skåne och Blekinge, där aktuarien enligt gällande arbetsordning jämväl bestrider de göromål, som i de båda andra hofrätterna tillhöra arkivariebefattningen.

Arkivarien är å tjänsterummet sysselsatt i Svea hofrätt omkring fem timmar och i Göta hofrätt omkring fyra timmar hvarje söckendag. Dessutom antages arkivarien vara upptagen, i förstnämnda hofrätt ett par månader och i Göta hofrätt ungefär sex månader om året omkring två timmar hvarje söckendag af utgallring af arkivhandlingar. Hemarbete eller söndagsarbete i och för tjänsten erfordras icke.

Sekreterare, advokatfiskaler, aktuarier och arkivarier, som enligt arbetsordningen ega rätt att hvardera årligen en och en half månad emot afstående af sina tjänstgöringspenningar erhålla ledighet från tjänstgöring å tid, då sådant utan olägenhet kan ske, äro eljest året om i tjänstgöring, oberoende af de afbrott, som vid jul och påsk inträda i hofrätternas sessioner.

Fiskalerna, hvilka äro föredragande i brottmål och i Svea hofrätt jämväl i civila besvärsmål, äro sålunda till tjänstgöring indelade, att en fiskal är förordnad till tjänstgöring å enhvar af hofrätternas divisioner med undantag af den sjunde divisionen i Svea hofrätt. Fiskalerna hafva under ordinarie session föredragningsskyldighet under hvarannan vecka. I Svea hofrätt äro till följd häraf dessa tjänstemän sysselsatta å tjänsterummet alla sessionsdagar under hvarannan vecka minst lika lång tid som sessionen pågår. I Göta hofrätt, där fiskalerna tjänstgöra omväxlande å stora sessionsrummet och brottmålsrummet, äro de i allmänhet endast å sistnämnda rum upptagna af föredragning hela den tid, som sessionen under veckan pågår, hvaremot brottmålsföredragningen å stora sessionsrummet i regel icke tager veckans hela sessionstid i anspråk.

Jämväl under de dagar, då föredragning för dem icke förekommer, hafva fiskalerna vanligen en längre eller kortare tid sysselsättning å tjänstelokalen med, bland annat, förande af vederbörliga rotlar angående brottmål samt med uppsättande och gifvande af hofrättens expeditioner. I Svea hofrätt hafva fiskalerna dessutom till åliggande att emottaga och i diarium anteckna alla inkommande handlingar i brottmål. Detta åliggande fullgöres af dem sålunda, att enhvar af de sex fiskalerna hvar sjätte vecka bestrider dithörande göromål. Den fiskal, som härmed är sysselsatt, är däraf å tjänsterummet upptagen i regel omkring fem timmar hvarje söckendag, stundom åtskilligt längre.

Äfven under sommarferierna äro fiskalerna till tjänstgöring indelade, men enär divisionernas tjänstgöring då är ordnad annorlunda än under öfriga delar af året, föranleder detta, heter det i Svea hofrätts utlåtande, jämväl i fiskalernas tjänstgöring en motsvarande förändring, som har till följd, att under nämnda period, då flertalet brottmål föredragas å stora sessionsrummet, den där tjänstgörande fiskalen har att fullgöra föredragningsskyldigheten af sådana mål under stundom ända till tre veckor å rad.

I Göta hofrätt äro under juni och september månader, då blott tre divisioner samtidigt tjänstgöra, de å dessa divisioner anställde fiskaler upptagna af föredragning i tur och ordning två veckor å rad, hvaremot under enhvar af juli och augusti månader, då allenast en division tjänstgör, fiskalsföredragningen uppehålles hela månaden af endast en fiskal.

Utöfver den dagliga tjänstgöringen å tjänstelokalen äro fiskalerna upptagna af hemarbete för beredande af mål till föredragning m. m. Den tid, som härför tages i anspråk, är enligt Svea och Göta hofrätters utlåtanden växlande under olika delar af året, men antages af samtliga hofrätter i medeltal utgöra omkring fem timmar. Söndagsarbete förekommer regelbundet för fiskalerna i alla tre hofrätterna och beräknas i Svea och Göta hofrätter upptaga en tid af sex timmar hvarje söndag.

Beträffande tiden för fiskalernas hemarbete betonas af Svea hofrätt i dess utlåtande, att densamma icke kunnat angifvas annorledes än efter en ungefärlig uppskattning af hvad fiskalstjänsten under vanliga förhållanden antages kräfva, och framhålles i sammanhang härmed, att, om än tidtals det för denna tjänst erforderliga hemarbetet må kunna medhinnas på en något kortare tid än den ofvan angifna, denna tid under andra perioder åter kan komma att högst betydligt öfverskridas, äfvensom att, då redan i början af session och närmast efter påskferierna föredragning af brottmål skall å vissa divisioner ega rum, där tjänstgörande fiskaler måste i och för målsberedande till föredragning använda ej allenast hufvudsakliga delen af jul- och påskferierna utan äfven någon vecka af den dem eljest under sommarmånaderna tillkommande ledighet.

Notarierna, som hafva till åliggande hufvudsakligen att föra hofrätternas protokoll i alla mål och ärenden samt att uppsätta och expediera hofrätternas dommar och utslag i sådana mål, som icke tillhöra sekreterarnes eller fiskalernas expedition, äro anställda två å hvarje af hofrätternas divisioner. Mellan notarierna å hvarje division är tjänstgöringsskyldigheten lika fördelad sålunda, att i Svea och Göta hofrätter hvarje notarie i regel tjänstgör två protokollsdagar i veckan och i hofrätten öfver Skåne och Blekinge fem på hvarandra följande arbetsdagar.

Äfven under de sessionsdagar, då notarie i Svea hofrätt icke förer protokoll, är han enligt af hofrätten särskildt meddelad bestämmelse pliktig att, där ej befrielse därifrån för särskildt fall medgifves, å tid, som af divisionen bestämmes, vara å tjänstelokalen tillstädes för att föreskrifter i tjänsten mottaga eller erforderliga upplysningar meddela. Denna bestämmelse tillämpas i allmänhet sålunda, att notarierna hafva att för nämnda ändamål under sådana dagar åtminstone en till två timmar vara å tjänstelokalen tillstädes, hvilket naturligen icke hindrar, att notarierna äfven sådana dagar ofta nog äro därstädes i tjänsten upptagna längre tid. I och för skötandet af den till tjänsten hörande expedition, hvilken är af ganska vidlyftig och tidsödande beskaffenhet, äfven-

som andra till tjänsten hörande göromål äro emellertid Svea hofrätts notarier icke blott under de dagar, då session förekommer, utan äfven andra söckendagar en god del af förmiddagarna, större eller mindre allt efter göromålsens mängd, å tjänsterummet upptagna; hvarjämte notarierna, som i likhet med hofrättens ledamöter och fiskaler åtnjuta två månaders ledighet årligen, jämväl under någon del af sommarferierna äfvensom påsk- och julferierna i regel äro i och för de med tjänsten förenade expeditionsgöromål en del af förmiddagarna å tjänsterummet sysselsatta.

Jämväl i Göta hofrätt samt hofrätten öfver Skåne och Blekinge äro notarierna å tjänsterummet upptagna af göromål i och för tjänsten äfven de dagar, då protokolls-föring för dem icke ifrågakommer, i förstnämnda hofrätt omkring två timmar hvarje söckendag.

Vidkommande det hemarbete notariatetjänsten kan anses kräfva, antages den tid, som härför toges i anspråk, utgöra i Svea hofrätt tre till fyra timmar, i Göta hofrätt omkring fyra timmar samt i hofrätten öfver Skåne och Blekinge fyra och en half timmar. Däremot behöfver söndagsarbete i och för tjänsten icke förekomma.

Beträffande notariernas tjänstgöring, heter det i Svea hofrätts utlåtande, bör emellertid icke förbises, att årligen ett betydande antal e. o. notarier plägat hos hofrätten anmäla sin önskan att tjänstgöra vid hofrättens protokoll samt att — i anseende till vikten däraf, att tillfälle till öfning beredes e. o. tjänstemän — hofrätten sedan längre tid tillbaka funnit sig, med stöd af arbetsordningens bestämmelser, böra medgifva, att en del af den protokolls-föring, som eljest åligger ordinarie notarie, må åt e. o. notarie uppdragas, med skyldighet dock för ordinarie notarien ej mindre att öfvervaka, att protokollsföranden i afseende å protokollets uppsättning och aflämnande samt däri antecknade besluts expedierande sina åligganden behörigen iakttager, och att för sådant ändamål honom med erforderliga upplysningar tillhandagå, än äfven särskildt att utöfva tillsyn däröfver, att de till protokollet hörande utslag och resolutioner, hvilka skola utfärdas efter anslag, varda i behörig tid och ordning anslagna.

Med hänsyn till det biträde — yttras vidare i samma hofrätts utlåtande —, som kan påräknas genom de e. o. tjänstemännens tjänstgöring, torde kunna sägas, att den tid, som, på sätt ofvan nämnts, antagits vara i medeltal för hemarbete erforderlig för skötande af notarietjänst, i själfva verket under de förhållanden, som för närvarande råda, icke obetydligt nedbringas.

Vid ärendets föredragning hafva yttrats skiljaktiga meningar, i hvardera af Svea hofrätt samt hofrätten öfver Skåne och Blekinge af en ledamot samt i Göta hofrätt af sex ledamöter, samtliga i hufvudsak anförande, att de icke ansett sig i stånd att i visst antal timmar angifva den tid, som hemarbetet i och för ämbetet kunnat kräfvat. I Göta hofrätt har därjämte en ledamot varit af skiljaktig mening i fråga om det i hofrättens utlåtande omnämnda söndagsarbete, hvilket enligt reservantens erfarenhet icke varit för de afsedda ämbetenas och tjänsternas skötande erforderligt, endast att hofrättens fiskaler tidtals vore nödsakade att arbeta jämväl på söndagen.

Kongl. krigshofrätten.

Krigshofrättens ämbetslokal är öppen alla helgfria dagar från kl. 10 f. m. till kl. 2 e. m. Daglig tjänstgöringstid å ämbetsrummet är endast föreskrifven för en af krigshofrättens ämbets- och tjänstemän, nämligen sekreteraren.

Enligt instruktionen är *sekreteraren* skyldig vara i krigshofrätten tillstädes och mottaga inkommande handlingar alla helgfria dagar å den tid, som af hofrätten bestämmes. Enligt beslut den 10 oktober 1878 har denna tid bestämts till kl. 11 f. m.—1 e. m. Den ökning af göromålen i krigshofrätten, som under de sednaste åren egt rum, gör dock att expeditionstiden numera vanligen varar till kl. 2 e. m. De dagar, då session hålles, måste sekreteraren naturligtvis infinna sig tidigare än

eljest för vidtagande af förberedande åtgärder för sessionen samt, i egenskap af protokollsförare, afvakta dess slut. Protokollens uppsättande medför för sekreteraren regelbundet arbete utöfver expeditionstiden, men i öfrigt förekommer för sekreteraren ej i nämnvärd utsträckning hemarbete i och för tjänsten annat än vid tiden för vissa uppgifters afgifvande.

Då en stor del af de till krigshofrättsrådsämbetet hörande göromål äro af beskaffenhet att ej kunna utföras annorstädes än å ämbetsrummet, plägar *krigshofrättsrådet*, ehuruval för honom någon bestämd tjänstgöringstid ej finnes föreskrifven, oberäknadt sessionerna, vara i medeltal flera timmar dagligen tillstädes å ämbetslokalen. För krigshofrättsrådet förekommer härjämte tidtals betydligt hemarbete, men kan, då anteckningar i ifrågavarande hänseende ej blifvit förda, någon exakt uppgift om den tid, som härför tages i anspråk, ej lämnas. Söndagsarbete behöfver emellertid ej förekomma för krigshofrättsrådet annat än vid särskilda tillfällen, då mål rörande häktad person eller någon brådskande remiss därtill föranleder.

Ej håller för *krigsfiskalen* är föreskrift meddelad om viss tids tjänstgöring å tjänsterummet; och i afseende å honom gäller det samma som anförts i fråga om krigshofrättsrådets verksamhet eller att en del göromål kunna utföras i hemmet, medan en del åter, såsom t. ex. granskningen af inkomna fångförteckningar, måste verkställas å tjänstelokalen. I öfrigt växlar mängden äfven af krigsfiskalens göromål i ej ringa grad för olika tider och år, men då uppteckning af det antal timmar, som åtgått för arbete i ifrågavarande tjänst, icke blifvit för någon längre tid gjord, kan annan uppgift i detta hänseende icke lämnas än att den tid krigsfiskalen sysselsättes af arbete i tjänsten icke understiger fem timmar dagligen.

Kongl. fångvårdsstyrelsen med fångvårdsstaten.

Beträffande de hos själfva styrelsen anställde ämbets- och tjänstemän finnas i gällande nådig instruktion af den 22 november 1877 icke några bestämmelser gifna om tiden, hvarunder de böra vara å tjänsterummen tillstädes; men enligt den praxis, som under en följd af år iakttagits, är såsom styrelsens expeditionstid att anse tiden från klockan 11 förmiddagen till klockan 3 eftermiddagen hvarje helgfri dag, under hvilka timmar registratorskontoret jämlikt styrelsens föreskrift skall hållas öppet och då i regel ämbets- och tjänstemännen äro inom ämbetsverkets lokal samlade.

Enligt den nådiga instruktionen sammanträder styrelsen så ofta göromålen det fordra; och bestämmer generaldirektören tid för styrelsens sammanträden. Ordinarie sådana hållas tre gånger i veckan utom under sommarmanaderna, då i allmänhet antalet inskränkes till två. Till sammanträdena, hvilka kräfva växlande tid allt efter ärendenas mängd och beskaffenhet, hafva byråcheferna att med biträde, där så erfordras, af dem underlydande tjänstemän förbereda målen, som till öfvervägande del äro af beskaffenhet att påfordra skyndsamt expedition, hvaraf ock föranledes, att i samma mån som ärendena icke jämnt tillströmma, arbetet håller icke kan blifva jämnt fördeladt på årets dagar. Efter målens föredragning i styrelsen och sedan därvid fattade beslut af byråcheferna antecknats, uppsättas och protokollföras besluten af sekreteraren och notarien, hvarefter skrivelser och protokoll, sedan de af föredragandena granskats, af generaldirektören justeras.

Dessa och med dem sammanhörande göromål kunna, så vidt de tillhöra ärenden af mer löpande art, åtminstone till större delen verkställas under den angifna expeditionstiden å tjänsterummen. Men vid sidan häraf ligga under styrelsens behandling nästan ständigt mål af vidlyftigare beskaffenhet, hvilka för dem af verkets befattningshavande, som äro med deras handläggning och utarbetande sysselsatta, kräfva ej obetydlig tid utöfver den sålunda

angifna. Särskildt föreligga i regel under höstarna ärenden, som afse styrelsens underdåniga förslag till stater eller skola underställas riksdagen, och blifva i följd af dem göromålen merändels så hopade, att flere af styrelsens ämbets- och tjänstemän under en lång tidsföljd äro strängt upptagna större delen af dagen. För generaldirektören tillkommer ett tidtals ganska kräfvande arbete för utlandets räkning, bestående i upplysningar och redogörelser för erfarenheter inom den svenska fångvården, därom förfrågningar göras från skilda håll, särskildt i sammanhang med förestående penitentiärkongresser.

Under de inspektions- och mönstringsresor, som årligen under sammanlagdt omkring två månader af styrelsens chef eller ledamöter företagas, äro inspektionsförrätaren jämte honom åtföljande tjänsteman tydligtvis helt bundna i tjänsten.

Med anslutning till dessa förutskickade anmärkningar meddelar styrelsen i fråga om dess särskilda ämbets- och tjänstemän:

att *generaldirektören*, de bägge *byråcheferna*, *sekretären*, *kamreraren*, *notarien*, *registratorn*, de två *revisorerna* och *kassören*, således alla de ordinarie ämbets- och tjänstemännen, i regel äro å tjänsterummen sysselsatta under tid motsvarande den omnämnda expeditionstiden, fyra timmar, samt därutöfver, intill en timme;

att samtliga de nämnde ämbets- och tjänstemännen med undantag af kassören, hvilkens arbete är af beskaffenhet att icke kunna annorstädes än å tjänsterummet verkställas, esomoftast tillika äro i hemmet upptagna med arbete för fångvårdens räkning;

att den tid, som för detta hemarbete kräfvdes och hvilken för de fleste befattaingshafvandena betydligt växlar under olika perioder, icke kan med anspråk på tillförlitlighet uppgifvas; samt

att söndagsarbete icke förekommer såsom regel, om det också vid vissa tider icke kan undvikas.

Beträffande härefter de i **fångvårdsstaten** anställde tjänstemännen erinrar styrelsen till en början, att deras tjänsteåligganden finnas angifna i Kongl. Maj:ts nådiga

instruktioner af den 11 december 1860 och den 28 maj 1867 jämte åtskilliga af styrelsen träffade reglementariska bestämmelser äfvensom, hvad predikanterna vid fångvårdsanstalterna angår, i nådiga brefvet den 3 juni 1846.

Samtliga föreståndare och bevakningsbefälhafvare äro boende vid anstalterna och äro äfven under de tider af dygnet, då de ej hafva aktiv tjänstgöring, dock på grund af skyldigheten att i regel finnas på platsen af tjänsten bundna. Predikanterna, i hvilkas göromål ingår åtskilligt arbete, som svårligen kan fixeras i bestämda tidsmått, öfvertänkandet af predikningar och dylikt, förena i allmänhet med fångvårdstjänsten andra prästerliga befattningar. Sådant får dock icke ske, där samma person är predikant såväl vid central fångvårdsanstalt som vid läns- eller kronocellfängelse. Läkarne, hvilkas afföning snarast är att likställa med ett ackordsarfvode, kunna i afseende å arbetsskyldighet icke jämföras med andra tjänstemän. Göromålens myckenhet är beroende ej endast af den tillfälliga sjukligheten bland fångpersonalen utan ock af andra tillstötande omständigheter, såsom afgifvandet af tidsödande utlåtanden till domstol rörande fångars sinnesbeskaffenhet och dylikt. I följd häraf har det visat sig för läkarne svårt att angifva den tid, som för deras arbete i medeltal kräfvdes; och inskränker sig styrelsen i fråga om dem till att erinra, hurusom enligt förenämnda nådiga instruktioner det åligger läkarne att, utöfver hvad som erfordras för tillsynen af de sjuka, minst en gång i veckan besöka samtliga cellfångar.

I fråga om öfriga tjänstemäns arbetstid sammanfattas de insamlade uppgifterna särskildt för de centrala straff- och tvångsarbetsanstalterna och särskildt för läns- och kronocellfängelserna.

a) De centrala straff- och tvångsarbetsanstalterna.

Direktörerna, hvilka det åligger att med biträde närmast af bevakningsbefälhafvare och kamrerare vaka öfver ordningen och hushållningen vid anstalterna, äro därstädes af aktiv tjänstgöring upptagna i medeltal sju till åtta timmar hvarje söckendag samt tre timmar hvarje sön- eller helgdag.

Bevakningsbefälhafvarnes aktiva tjänstgöring upptager en tid af i medeltal tio och en half timmar om söckendagarna samt fem och en half timmar om sön- och helgdagarna.

Kamrerarne, hvilka enligt utfärdade bestämmelser äro skyldiga att minst fyra timmar hvarje söckendag vara å redogörarekontoren tillstädes, hafva en tjänstgöringstid af inemot sex timmar hvar och en sådan dag äfvensom en obetydligare tids arbete sön- och helgdagar i och för proviantutlämning och dylikt.

De vid centralfängelserna å Långholmen och Nya varfvet anställda *arbetsföreståndarne* tjänstgöra i medeltal nio och en half timmar hvarje söckendag.

Predikanternas arbete, så vidt det är af beskaffenhet att kunna såsom tjänstgöringstid uppmätas, omfattar för enhvar af dessa tjänstemän:

vid centralfängelserna och de i afseende å själavården med dem förenade läns- och kronocellfängelser i medeltal sex och en half timmar om söckendagarna och inemot fem timmar om sön- och helgdagar, därvid särskildt tor de bemärkas, att predikanten vid centralfängelset och kronohäktet å Långholmen för sin tjänst öfver hufvud taget använder en tid af omkring åtta timmar hvarje dag; samt

vid tvångsarbetsanstalterna och de läns- eller kronocellfängelser, som med dem hafva gemensam predikant, i medeltal fem och en half timmar hvarje söckendag och inemot fyra och en half timmar hvarje sön- och helgdag.

Skolföreståndarne och *skolläroarne* hafva fem till sex timmars tjänstgöring hvarje söckendag och därjämte något söndagsarbete.

b) Läns- och kronocellfängelserna.

Föreståndarne vid dessa till storlek och fångantal mycket växlande fängelser äro hvarje söckendag af aktiv tjänstgöring upptagna från nio eller tio timmar vid de större till omkring fyra timmar vid de mindre fängelserna. En del expeditionsgöromål kunna under sön- och helgdagar icke undvikas.

Predikanterna äro af sitt arbete upptagna intill tre timmar vid de största, två timmar vid de medelstora samt

inemot en timme vid de mindre fångelserna, allt i medeltal för såväl sön- och helgdagar som hvardagar.

Styrelsen erinrar slutligen därom, att inom hela fångvårdsstaten ingen semesterrätt förefinnes.

Kongl. arméförvaltningen.

Några bestämmelser rörande den tid, de hos arméförvaltningen anställda ämbets- och tjänstemän dagligen skola tjänstgöra å tjänsterummen, hafva icke i vidare mån meddelats än att tjänstgöringen under hand så ordnats, att under den sedvanliga expeditionstiden inom ämbetsverket — klockan 10,30 f. m. till 3 e. m. — flertalet af ämbets- och tjänstemännen äro å tjänstelokalerna tillstädes. Åtskilliga ämbets- och tjänstemän äro emellertid såväl före som isynnerhet efter nämnda expeditionstid sysselsatta å tjänsterummen.

På grund af dels den skyndsambhet som ofta erfordras vid utredning och handläggning af en mängd organisations- och andra ärenden, dels revisionsgöromålen hopande och mångfald särskildt under vissa tider af arbetsåret, dels ock de mycken men ojämn tid kräfvande anmärknings- och besvärsmålen, har svårighet förefunnits att uppskatta vissa ämbets- och tjänstemäns arbete till bestämdt antal timmar per dag. Arméförvaltningen har dock, så vidt sig göra låtit, vidtagit en sådan uppskattning, därvid likväl, i anseende till den olikformighet i ämbeten och tjänster inom samma grad tillhörande göromål, som förorsakas af ärendenas olika innebörd och beskaffenhet å de särskilda departementen, de här nedan lämnade uppgifterna icke kunnat så mycket som arméförvaltningen ansett önskligt inskränkas till meddelandet af uträknade medeltal.

För ärendenas föredragning inom ämbetsverket hafva artilleri-, intendents- och civila departementen ordinarie sammanträden två dagar under hvarje vecka samt fortifikationsdepartementet en dag i veckan. Dessutom förekommer esomoftast extra föredragning såväl å hvarje

departement som mellan två eller flere departement gemensamt. Alla fyra departementens chefer samt militära och civila byråchefer sammanträda i öfrigt till så kalladt plenum, närhålst ärendena enligt ämbetsverkets instruktion påfordra en dylik handläggning.

Vidkommande ämbets- och tjänstemännens dagliga arbetstid, är *generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet* hvarje arbetsdag i sin egenskap af *chef för artilleridepartementet* tjänstgörande å ämbetsrummet omkring 4 timmar. I regeln förekommer icke hemarbete för honom.

Fälttygmästaren eller den militära byråchefen å nämnda departement tjänstgör hvarje arbetsdag å ämbetsrummet omkring 5¹/₂ timmar. Utom ämbetslokalen är han dessutom sysselsatt 2 till 3 timmar såväl hvardagar som söndagar.

Krigsrådet å artilleridepartementet, som tillika är civil byråchef å fortifikationsdepartementet, tjänstgör å ämbetsrummet 4 till 5 timmar hvarje arbetsdag, hvartill kommer hemarbete i mån ärendena sådant påkalla.

Byråchefsassistenten å artilleridepartementet är sysselsatt å tjänsterummet 5¹/₂ timmar under hvardagarna, hvartill kommer 1 timmes arbete utom tjänstelokalerna såväl hvardagar som söndagar.

Chefen för fortifikationsdepartementet anser sig ej kunna särskilja den tid af den dagliga tjänstgöringen, hvarunder han är sysselsatt med göromål för fortifikationsdepartementets räkning, från den tid han egnar åt de honom såsom chef för fortifikationen tillkommande ämbetsgöromålen, men den sammanlagda tid, han dagligen under veckans arbetsdagar å ämbetsrummet egnar skötandet af samtliga dessa göromål, utgör under sommar-månaderna 5¹/₄ timmar och under årets öfriga månader 5¹/₂ till 6 timmar, hvarförutom en eller annan timme merändels måste utom ämbetslokalen egnas åt ämbetsgöromål såväl hvardagar som sön- och helgdagar.

Chefen för fortifikationsdepartementets militärbyrå är dagligen i tjänstgöring å ämbetslokalen 6 timmar samt utom densamma i medeltal 3 timmar såväl hvardagar som sön- och helgdagar. Han anser sig emellertid omöjligt kunna uppgifva, huru mycket af nämnda tid egnas

åt hans ämbetsgöromål särskildt såsom chef för fortifikationsdepartementets militärbyrå och särskildt såsom chef för fortifikationens hufvudstation.

Generalintendenten och chefen för intendentsdepartementet tjänstgör å ämbetsrummet hvardagar 5 till 6 timmar, hvartill kommer hemarbete 2 timmar hvardagar och 2 timmar söndagar. Dessutom inspekterar han alltemellanåt de under departementet hörande förråd och verkstäder m. m.

Chefen för intendentsdepartementets militärbyrå och assistenten å samma byrå äro hvardagar sysselsatta å tjänstelokalen 5 till 6 timmar samt i hemmet 2 timmar. Den förstnämnde inspekterar dessutom emellanåt de under departementet hörande förråd och verkstäder m. m.

Chefen för intendentsdepartementets sjukvårdsbyrå tjänstgör hvardagar å ämbetslokalen $4\frac{1}{2}$ timmar och utom densamma i medeltal $\frac{1}{2}$ timme. Söndagsarbete förekommer undantagsvis. Af de tre assistenterna å nämnda sjukvårdsbyrå tjänstgör:

En assistent, läkare, dagligen å tjänstelokalen $3\frac{1}{2}$ timmar och utom densamma 1 timme. Söndagsarbete förekommer ej.

En assistent, intendent, dagligen å tjänsterummet 5 timmar samt utom detsamma i medeltal 1 timme. Söndagsarbete förekommer undantagsvis.

En assistent, veterinär, hvarannan dag å tjänsterummet 4 timmar och utom detsamma dagligen 1 timme.

Krigsrådet å intendentsdepartementet tjänstgör å ämbetsrummet 6 timmar hvarje arbetsdag samt är dessutom sysselsatt i hemmet $1\frac{1}{2}$ till 2 timmar hvardagar och 3 timmar söndagar.

Generalkrigskommissarien och chefen för civila departementet tillbringar på ämbetsrummet i medeltal 4 timmar hvarje hvardagsförmiddag, hvarförutom å sagda förmiddagar måste ega rum den personliga kommunikation med öfriga ämbetsverk och statsinstitutioner, som bör af honom för ärendenas tillbörliga handläggning upprätthållas. Då denna hans arbetstid på ämbetsrummet helt och hållet upptages — utom föredragningarna — af löpande ärenden, såsom justeringar, utfärdande af direktiv och an-

visningar för och besvarande af frågor från personalens sida samt upplysningars lämnande, muntligen och skriftligen, åt militära och civila ämbetsmän liksom åt enskilde, måste alla de många och vidlyftiga underdåniga utlåtanden samt öfriga utredningar i ärenden, hvilka tillhöra departementets ämbetsgöromål och påhvila honom, författas eller verkställas i hemmet, hvilket medför nästan dagligen flera timmars hemarbete såväl hvar- som sön- och helgdagar.

Krigsrådet å civila departementet tjänstgör å ämbetsrummet 5 timmar hvarje arbetsdag samt är dessutom sysselsatt i hemmet minst 3 timmar hvardagar samt 4 till 5 timmar sön- och helgdagar.

Sekreterarne och kamrerarne å de olika departementen tjänstgöra hvarje arbetsdag å tjänsterummen i medeltal öfver 5 timmar. Hemarbete för dessa tjänstemän förekommer i allmänhet såväl hvardagar som söndagar, för sekreteraren och kamreraren å artilleridepartementet minst 2 timmar, för sekreteraren och kamreraren å fortifikationsdepartementet 1 timme, för sekreteraren å intendentsdepartementet minst 2 timmar, för kamreraren å intendentsdepartementet $1\frac{1}{2}$ till 2 timmar, för kamreraren å civila departementet — som tillika är å detta departement, enligt instruktionen och särskildt nådigt beslut, föredragande för vissa ärenden — minst 2 timmar, för kamreraren å bokslutskontoret obestämd tid under bokslutstiden eller halfva året.

Krigskassörens tjänstgöringstid hvarje arbetsdag utgör 5 timmar. Hemarbete och söndagsarbete förekommer ej för honom.

Revisorerna och bokhållarne i ämbetsverket äro hvarje arbetsdag sysselsatta å tjänsterummen i medeltal närmare $5\frac{1}{2}$ timmar. För somliga revisorer förekommer hemarbete och två af bokhållarne äro, utöfver nämnda tid, under bokslutstiden, eller sex månader af året, upptagna af eftermiddags- och söndagsarbete å tjänsterummen.

Ombudsmannens tjänstgöring å tjänsterummet beräknas till 3 timmar hvarje hvardag, hvarjämte han utom tjänsterummet är i medeltal upptagen $2\frac{1}{2}$ timmar hvardagar och 6 timmar söndagar.

Kongl. marinförvaltningen samt flottans stationer.

Rörande arbetstiderna vid **flottans stationer** finnas i gällande reglemente för flottan, del I, inga andra bestämmelser än att varfvens arbetstid i medeltal skall utgöra 10 timmar dagligen med en timmes middagsrast samt att den dagliga tjänstgöringstiden i räkenskapskontoren, efter närmare föreskrift af stationsbefälhafvarne, skall vara 5 timmar före klockan 3 eftermiddagen samt dessutom, när göromålen det fordra, högst 2 timmar å eftermiddagen under den tid, som af kamreraren bestämmes.

Vid vissa af stationernas expeditioner har dock en bestämd expeditionstid blifvit fastslagen antingen genom särskild föreskrift af vederbörande stationsmyndighet eller ock genom praxis. Beträffande åter andra finnas inga bestämmelser om bestämda expeditionstider liksom ej håller beträffande varfvens expeditioner i allmänhet.

Af de till marinförvaltningen inkomna uppgifterna framgår, yttrar marinförvaltningen, att den tjänstgöringstid, som på ett eller annat sätt blifvit bestämd för de olika tjänstemännen, i allmänhet är 5 timmar om dagen och att denna tjänstetid i praxis ej blott iakttagas utan understundom äfven måste öfverskridas såväl genom förlängd arbetstid å tjänsterummet som genom söndagsarbete och arbete i hemmet.

Så uppgifves beträffande Karlskrona station, att ofta både 1:e adjutanten och sekreteraren utöfver den tid mellan klockan 10 f. m. och klockan 2 e. m., hvarunder stationsbefälhafvarens expedition hålles öppen, nödgas en eller annan timme uppehålla sig å expeditionslokalen samt vid vissa tider förrätta arbete i hemmet och dessutom adjutanten sön- och helgdagar infinna sig å tjänsterummet för emottagande af post och expedition af särdeles angelägna ärenden;

att officerarne i underbefälsskolan, hvarest lektionerna ega rum från klockan 7 f. m. till klockan 2 e. m., dessutom få använda större delen af eftermiddagen för rättande i hemmet af elevernas skripta jämte egna studier;

att officerarne vid skeppsgosseåkaren, förutom 6 timmars dagliga öfningar, hafva att uppehålla veckotjänst i kasärnen;

att underofficerarne i stationens expeditioner, utom tjänstgöring i medeltal 6¹/₂ timmar dagligen på tjänsterummet, hafva öfver 3 timmars dagligt hemarbete och 2 timmars söndagsarbete; samt

att personalen i räkenskapskontoret, i anseende till dess otillräcklighet, måste använda längre daglig tjänstgöringstid än där reglementerade, i ty att såväl söndagsarbete som arbete under nätterna förekommer.

För nedannämnda vid Karlskrona station anställda tjänstemän är någon viss expeditionstid icke bestämd, men meddelar marinförvaltningen, på grund af de inkomna uppgifterna, i fråga om den praxis, som eger rum rörande hvars och ens tjänstgöringstid, följande uppgifter:

Intendenten är i allmänhet å tjänsterummet upptagen dagligen emellan klockan 10 f. m. och 2 e. m. samt är dessutom för tjänsteärenden sysselsatt 1 till 2 timmar dagligen.

Beklädnadsförvaltarens tjänstelokal hålles öppen emellan klockan 9 f. m. och 2 e. m., hvarförutom han på olika tider af dagen kan tagas i anspråk för leveranser till och besiktningar i samt utleveranser från beklädnads- och sängpersedelförråden.

Proviantmästarens dagliga tjänstgöringstid sammanfaller med den tid, spannmåls- och proviantförråden hållas öppna, eller hvarje söckendag från varfvets påringningstider om morgnarna till klockan 5 e. m. under vår-, sommar- och höstmånaderna samt till klockan 2—3 e. m. under den mörkare årstiden.

Sjukhusförvaltarens tjänstgöringstid är utsträckt till hela dagen på grund af under olika tider på dagen förekommande utvägningar och rekvisitioner af proviant m. m.

Amiralitetspastorns vid Karlskrona amiralitetsförsamling dagliga tjänstgöringstid å ämbetsrummet i och för expeditionsgöromålens utförande kan i medeltal beräknas till 5—6 timmar. Bataljonspredikanterna däremot hafva icke någon tjänstgöring å pastorsexpeditionen, men äro de i sina bostäder att träffa under den tid, pastorsexpe-

ditionen hålles öppen, hvartill för prästerskapet kommer sysselsättning för beredelser till predikningar, för förrätningars verkställande och för församlingsvård m. m.

Auditören, hvars tjänstgöring inom tjänstelokalen i regeln inskränker sig till stationskrigsrättens sammanträden, hvilka förekomma 1 till 2 gånger i veckan med en sessionstid af 2—6 timmar, men hvars öfriga göromål i tjänsten utföras å enskild lokal, har ansett sig icke kunna beräkna den dagliga tjänstgöringstiden till mindre än 6—8 timmar.

Advokatfiskalen kan i anseende till göromålens växlande kvantitet under olika tider icke uppgifva något bestämdt antal tjänstgöringstimmar för dag.

Beträffande Stockholms station har stationsbefälhafvaren upplyst, att tjänstgöringstiden för hans militära och civila expeditioner är 5 timmar dagligen äfvensom för chefen för underofficers- och sjömanskårerna, kompanicheferna, räkenskapskontoret, intendenten och beklädnadsförvaltaren, hvaremot kassörens expeditionstid är inskränkt till 4 timmar dagligen; att arbete utöfver den bestämda tjänstetiden ifrågakommer ej blott för stationsbefälhafvarens adjutanter, hvilka kunna anses tjänstskyldiga hela dygnet såväl helgdagar som söckendagar, utan äfven för de å civilexpeditionen och räkenskapskontoret anställda tjänstemännen, för intendenten, beklädnadsförvaltaren och kassören samt för chefen för underofficers- och sjömanskårerna, men att någon viss tid för dylikt arbete icke kan vare sig för år eller årstid eller i medeltal per dag uppgifvas.

Hvad beträffar de ämbets- och tjänstemän, som tillhöra flottans varf, är tjänstetiden i allmänhet vid Karlskrona station 6 till 7 timmar hvarje söckendag och för sekreteraren 2 timmar om söndagarna samt vid Stockholms station 5 timmar, hvarjämte hemarbete förekommer för sekreteraren hos varfschefen vid flottans station i Karlskrona hvarje söckendag högst 1 timme och för sekreteraren hos varfschefen vid flottans station i Stockholm vissa tider af året 2 till 3 timmar om dagen. För en del varfsdepartementschefer samt för ingenjörsperso-

nalen, från hvars sida tillsyn öfver pågående arbeten kräfvades, kan arbetstiden anses utsträckt till varfvets hela arbetstid.

Vidkommande de i **marinförvaltningen** anställda ämbets- och tjänstemännens arbetstid meddelas af marinförvaltningen till en början, att i den för ämbetsverket utfärdade arbetsordning ingen annan bestämmelse finnes gifven i fråga om ledamöternas tjänstgöringstid än att de skola vara i ämbetsverket tillstädes de ordinarie sessionsdagarna. För vid ämbetsverket anställda officerare, ämbets- och tjänstemän är föreskrifvet, att de i allmänhet äro pliktiga att hvarje söckendag från klockan 10 f. m. till klockan 3 e. m. vara å ämbetsrummen tillstädes, dock att modifikation härutinnan kan medgifvas af afdelningsscheferna.

I fråga om den tid, enhvar i verkligheten är å tjänsterummet tillstädes eller af tjänstegörömål upptages i hemmet, meddelar marinförvaltningen följande uppgifter i ungefärliga tal:

ämbetsverkets chef:

5¹/₂ timmar dagligen å tjänsterummet;

amiralitetsrådet:

under månaderna oktober—maj å sessionsdagarna 6 timmar och öfriga dagar 5 till 5¹/₂ timmar å tjänsterummet, hvartill icke sällan kommer en eller flere timmars hemarbete;

under öfriga delen af året 5 till 5¹/₂ timmar å tjänsterummet; och förekommer under denna del af året sällan hemarbete;

chefen för intendentafdelningen:

5¹/₂ till 5³/₄ timmar dagligen å tjänsterummet, hvartill i synnerhet under vintertiden kommer arbete i hemmet för beredning af vissa ärenden under en beräknad tid af ¹/₂ till ³/₄ timme hvarje dag;

chefen för artilleriafdelningen:

5¹/₂ till 6 timmar hvarje dag å tjänsterummet;

chefen för torpedafdelningen:

5 till 5¹/₂ timmar dagligen å tjänsterummet och omkring 2 timmars arbete i hemmet;

chefen för minafdelningen, som tillika är chef för fasta minförsvaret samt mindepartementet och minskolan vid Stockholms station:

6 timmars daglig arbetstid på tjänsterummet; dock kan ej uppgifvas, huru stor del af denna arbetstid, som användes för göromålen i marinförvaltningen;

chefen för ingenjörafdelningen:

6 till 7 timmar å tjänsterummet, hvartill jämväl i rätt stor utsträckning kommer arbete i hemmet; dock kan i anseende till göromålens växlande beskaffenhet den därför erforderliga tiden per dag icke uppgifvas;

öfverdirektörsassistenten $5\frac{3}{4}$ till 7 timmar dagligen å tjänsterummet, intet hemarbete, men understundom arbete utom tjänsterummet utöfver nämnda tid.

De till tjänstgöring i ämbetsverkets intendent-, artilleri- och torpedafdelningar kommenderade *officerare* tjänstgöra å ämbetsrummet de tider, under hvilka deras respektive afdelningschefer, enligt hvad ofvan nämnts, äro i ämbetsverket tillstädes, och beträffande de i marinförvaltningen anställda *ingenjörernas* tjänstgöringstid är denna 6 till 7 timmar dagligen å tjänsterummet med i regeln intet hemarbete. De ingenjörer, som hafva uppdrag att kontrollera fartygsbyggnader, göra härifrån undantag, i det att dessas verksamhet hufvudsakligen är förlagd utom tjänsterummet; arbetstiden uppgår för dem i medeltal till 8—9 timmar dagligen.

Beträffande ämbetsverkets *civila ämbets- och tjänstemän*, hvilka utgöras å civilafdelningen af 1 kamrerare, 2 revisorer och 1 kassör samt å kansliet af 1 sekreterare, 1 notarie samt 1 registrator och aktuarie, är deras dagliga tjänstgöringstid i ämbetsverket i medeltal 5 timmar, hvilken tid för en eller annan dock måste öfverskridas vissa tider med en eller annan halftimme eller timme.

Att arbete om sön- och helgdagar kan förekomma för såväl i marinförvaltningen som vid flottans stationer anställda ämbets- och tjänstemän är, säger marinförvaltningen, i betraktande af de under sednare åren väsentligt ökade göromålen vid flottan, naturligt, och särskildt gäller detta beträffande personalen vid flottans räkenskapskontor

i Karlskrona och de underofficerare därstädes, som kommanderats till tjänstgöring i expeditionerna, men sådant arbete är dock icke så regelbundet förekommande, att ämbetsverket ansett sig böra lämna särskild utredning härom.

Kongl. lotsstyrelsen med lotsstaten.

Ledamöterna i styrelsen tillbringa dagligen 4 till 5 timmar på tjänsterummet. Hemarbetet för dem är, såväl under arbetsdagarna som i händelse söndagarna här för anlitas, mycket växlande.

För *sekreteraren* är dagliga tjänstgöringstiden å tjänsterummet 4 timmar och utom detsamma 2 timmar.

Registratorn är dagligen på tjänsterummet upptagen 4¹/₂ till 5 timmar men har icke därutöver arbete i tjänsten såsom regel.

Kamreren samt bägge *revisorerna* och *bokhållarne* tjänstgöra i allmänhet 4 timmar dagligen samt dessutom vid vissa tider af året, då särskilda regelbundet återkommande arbeten skola utföras, såväl på eftermiddagarna som söndagarna, utan att dock något bestämdt medeltal per dag härför kan uppgifvas.

Kassören och *bokhållaren*, hvilken åtnjuter lägre aflöning än vederlikar i andra verk och enligt nådigt tillstånd jämväl innehar kassörsbefattning hos öfverintendentsämbetet, håller enligt praxis kassan öppen för allmänheten 3 timmar dagligen men har under de första månaderna af året därutöver göromål på tjänsterummet.

Förste fyringenjörens och *fyringenjörens* tjänstgöring på tjänsterummet upptager 4 timmar dagligen. Tillfälligtvis förekomma därutöver under tjänstgöringen i Stockholm flerehanda slags arbeten såväl utom som på tjänsterummet, utan att dock någon medeltid per dag kunnat uppgifvas. Under tjänstgöring i landsorten måste tillsyn i allmänhet egnas åt pågående arbeten hela dagen, och vissa arbeten å fyrarna måste ega rum nattetid. Söndagsarbete förekommer under tjänstgöringen i landsorten.

För *konstruktören* och *ritaren* är dagliga tjänstgöringstiden å tjänsterummet omkring 4 timmar.

Materialförvaltaren tjänstgör dagligen 6 timmar, hufvudsakligen på tjänsterummet, men har därjämte regelbundet åtskilliga bestyr med varubesiktningar, mottagning och afsändning af effekter till och från förrådet med mera.

Hvad *lotskaptenerna* beträffar, är visserligen föreskrifvet, att deras expeditioner skola hållas öppna för allmänheten klockan 10—2 hvarje dag utom helgdagar, men deras dagliga arbetstid är i regeln längre, vanligast 6 timmar. Till följd af tjänstens beskaffenhet måste lotskaptenerna dessutom alltid vara i beredskap för händelser, som påkalla ofördröjlig åtgärd; dock har söndagsarbete, utom i ett fall, ansetts endast undantagsvis erforderligt. Då tjänsteresor förekomma, användes därtill hela dagen.

Lotslöjtnanterna och öfverlotsarne af 1:a grad äro sysselsatta på sina kontor 6 till 7 timmar dagligen, undantagsvis mera. Arbete utanför tjänstelokalen förekommer regelbundet, vanligen såsom tjänsteresor. Söndagsarbete förekommer icke annat än undantagsvis utom på en plats, där lotsförmansbestyren äro synnerligen omfattande.

Kongl. sjökarteverket.

Enligt § 5 mom. 2 af det för sjökarteverket gällande reglemente skall tjänstgöringen i verket fortgå hvarje söckendag under den tid, som af chefen bestämmes, och denna tid har blifvit bestämd till tiden mellan kl. 10 f. m. och 3 e. m.

Chefen för sjökarteverket plägar i allmänhet under största delen af denna tid vistas å verket.

Utom chefen tjänstgöra i verket tre officerare och en amanuens. De tre officerarne äro sysselsatta med arbete å tjänsterummet den tid tjänstgöringen där skall fortgå, med undantag dock för den tid af året, då de äro sysselsatta med sjömättningsarbete. Amanuensen är likaledes tillstädes å tjänsterummet från kl. 10 f. m. till 3 e. m.

Hemarbete förekommer för samtliga här angifna ämbets- och tjänstemän, särskildt rätt ofta för amanuen-

sen. Då emellertid anteckningar ej blifvit förda öfver den tid, som för hemarbetet åtgått, kan ej heller bestämd uppgift därom lämnas.

Kongl. nautisk-meteorologiska byråns

föreståndare meddelar, att hans dagliga tjänstgöringstid å tjänsterummet är i regeln från kl. 10 f. m. till 3 e. m.; att, beträffande tjänstgöring utom tjänstelokalen, sådan eger rum dels under inspektionsresor dels ock vid magnetiska undersökningar af kongl. flottan tillhörande fartyg, men att något medeltal af sådan arbetstid ej kan lämnas.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande med landsstaten.

Öfverståthållarämbetet i Stockholm

meddelar följande uppgift rörande de hos öfverståthållarämbetet anställda ämbets- och tjänstemäns dagliga tjänstgöringstid, beräknad i timmar:

	Å tjänsterummet.	Utom tjänsterummet: hemarbete.	eljest.	Summa.
Öfverståthållaren	4	1,25	1,09	6,34
Underståthållaren	3	—	0,8	3,8
Sekreteraren	5	1	—	6
De två notarierna, hvar	3	—	—	3

samt upplyser i öfrigt, att öfverståthållarämbetets kanslis lokaler för allmänheten hållas öppna hvarje söckendag klockan 11—3, att söndagsarbete endast undantagsvis ifrågakommer, att i sekreterarens i tabellen utförda arbetstid icke inräknats den mer utsträckta tjänstgöring, som påkommer de år, då öfverståthållarämbetets femårsberättelse utarbetas eller någon mera omfattande utredning ifrågakommer, samt att i notariernas arbetstid ej heller inräknats den ökade tjänstgöring, som under semester eller annan ledighet för sekreteraren påkommer.

Länen.

Hvarken i den för landshöfdingarne i rikets län m. fl. den 10 november 1855 utfärdade nådiga instruktion, med däri sednare gjorda ändringar, ej håller i annan af Kongl. Maj:ts utfärdad författning finnas bestämmelser inrymda vare sig i fråga om den tid, länsstyrelsernas tjänstelokaler dagligen skola vara för allmänheten tillgängliga, eller beträffande tjänstgöringstiden för de hos länsstyrelserna anställde ämbets- och tjänstemän. Vid länsstyrelsen i Stockholms län äro dock föreskrifter meddelade — utan att beslutet härom skriftligen affattats — i fråga om tjänstgöringstiden för landtränstmästaren och landskanslisterna, hvilka ega att å tjänsterummen närvara den förre från kl. 11 f. m. till 2,30 e. m. och de sednare från kl. 10 f. m. till 3 e. m.; och enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Västerbottens län instruktion för landtränstmästaren den 31 oktober 1894 skall landtränsteriet i länet hållas öppet för allmänheten alla söckendagar från kl. 11 f. m. till 2 e. m., undantagandes den sista söckendagen i hvarje månad, då ränsteriet stänges kl. 1 e. m. I öfrigt uppgifvas tiderna såväl för tjänstelokalernas öppethållande som för ämbets- och tjänstemännens dagliga tjänstgöring uteslutande vara bestämda af gällande praxis. I förra afseendet meddelas, att expeditionstiden vid länsstyrelsen i Uppsala län är alla söckendagar från kl. 11 f. m. till 2 e. m., i Södermanlands län från kl. 10 f. m. till 3 e. m., i Östergötlands län från kl. 10 f. m. till 2,30 e. m., i Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Älfsborgs, Örebro och Gäfleborgs län från kl. 10 f. m. till 2 e. m., i Göteborgs och Bohus län likaså, utom att därstädes allmänheten i viktigare fall betjänas såväl å landskansliet som å landskontoret äfven i regel från kl. 4 till 6 e. m.; att vidare i Jönköpings län den vanliga tjänstgöringstiden är från kl. 10 f. m. till 3 e. m., men för landskansliet och landskontorister från kl. 10 f. m. till 2 e. m. samt från kl. 4 till 5 e. m.; att i Skaraborgs län tjänstgöringstiden å landskansliet är mellan kl. 11 f. m. och 3 e. m. samt å landskontoret mellan kl. 10 f. m. och 2 eller 2,30 e. m.;

att i Värmlands län landskansli och landskontor hållas öppna från kl. 10 f. m. till 2 e. m. och landtränteriet från kl. 10 f. m. till 1 e. m.; att i Kopparbergs, Västerbottens och Norrbottens län landskansli och landskontor äro tillgängliga för allmänheten kl. 10 f. m.—3 e. m., men landtränterierna i Kopparbergs och Norrbottens län endast från kl. 10 f. m. till 2 e. m. och i Västerbottens län, enligt hvad ofvan nämnts, endast från kl. 11 f. m. till (i regel) 2 e. m.; samt att i Jämtlands län landskontoret hålles öppet från kl. 11 f. m. till 3 e. m. och landtränteriet från kl. 10,30 f. m. till 2 e. m. — Hvad tjänstgöringen för länsstyrelsernas ämbets- och tjänstemän beträffar, äro följande uppgifter lämnade:

Landssekreterarnes göromål, hvilka nästan undantagslöst äro af den omfattning, att de icke kunna medhinnas å den ordinarie expeditionstiden, förrättas af dem dels å tjänsterummen dels äfven till stor del utom tjänsterummen såsom hemarbete. Detta sistnämnda består hufvudsakligen i läsning och beredning af vidlyftigare mål och ärenden, uppsättande af utlåtanden, justering af viktigare utslag o. s. v. och upptager ofta lika mycken tid som skötandet af de löpande göromålen å expeditionsrummen. Äfven söndagarna måste stundom delvis egnas åt arbete i tjänsten. Den dagliga medelarbetstiden för arbete i tjänsten i och utom tjänstelokalen uppgifves till nedanstående antal timmar:

a) i Östergötlands, Kalmar, Kristianstads, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älfsborgs, Skaraborgs och Värmlands län omkring $8\frac{1}{4}$ timmar (från 6—7 timmar i Östergötlands till 9—11 timmar i Göteborgs och Bohus län), hvarförutom söndagsarbete regelbundet förekommer i Göteborgs och Bohus (5 timmar) samt i Skaraborgs län (6—8 timmar, dels å tjänstelokalen dels i hemmet);

b) i Stockholms, Södermanlands, Jönköpings, Kronobergs, Örebro, Kopparbergs, Gäfleborgs och Västernorrlands län omkring 8 timmar (från 7 timmar i Örebro och Kopparbergs till $9-10\frac{1}{2}$ i Södermanlands län);

c) i Uppsala, Gottlands, Blekinge, Hallands, Västmanlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län omkring $7\frac{1}{2}$ timmar (från 4—5 timmar, utom ofta före-

kommande hemarbete, i Gottlands län till 9 timmar i Norrbottens län), hvarjämte söndagsarbete omnämnes från Uppsala (ej regelbundet), Hallands (6 timmar), Västerbottens (2 timmar) och Norrbottens län (4 timmar).

Vid särskilda tillfällen, såsom exempelvis då femårsberättelserna skola utarbetas, utsträckes vanligen landssekreterarnes dagliga tjänstgöring mycket utöfver ofvan angifna tidsmått.

Landskamrerarnes tjänstgöring är mera än landssekreterarnes bunden vid tjänsterummen; dock utföres äfven af de förre mycket af deras arbete i hemmen. Utom vid vissa tider, såsom under förberedelserna för pröfningsnämndernas sammanträden, då landskamrerarnes tjänsteåligganden af dem kräfva en ofta med flera timmar förlängd daglig arbetstid, utgör denna sistnämnda, enligt lämnade uppgifter, i medeltal:

i de ofvan, vid redogörelse för landssekreterarnes arbetstid, under a) sammanförda länen 7 timmar (från 5—6 timmar i Älfsborgs till 8—10 timmar i Göteborgs och Bohus län), utom söndagsarbete, som i Malmöhus län tager 4, i Göteborgs och Bohus län 2—3 och i Skaraborgs län 3 timmar i anspråk;

i de län, som tillhöra ofvan gifna grupp b), något öfver $6\frac{1}{2}$ timmar (från 5 timmar i Jönköpings och Kopparbergs län till 7—9 eller 10 i Gäfleborgs och Väster-norrlands län), hvarförutom söndagsarbete förekommer i Örebro ($1\frac{1}{2}$ timmar) och Västernorrlands län (4—6 timmar);

i län, tillhörande gruppen c), $6\frac{1}{2}$ timmar (i Gottlands och Västmanlands län $4\frac{1}{2}$ —5 timmar, i Västerbottens och Norrbottens län 7—8 eller $8\frac{1}{2}$ timmar), med söndagsarbete uppgifvet från Uppsala (ej regelbundet), Jämtlands (3 timmar) och Västerbottens län (2 timmar).

Landtränmästarnes arbete utföres hufvudsakligen å deras tjänstelokaler. Under december, januari och februari månader, då ränteriräkenskaperna skola upprättas och avslutas, samt de sista dagarna af hvarje månad utsträckes deras tjänstgöring vanligen med flere timmar utöfver den normala arbetstiden, och är då understundom enskildt, af vederbörande landtränmästare aflönadt biträde

af nöden. Sådant arbetsbiträde omtalas från Jönköpings, Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Jämtlands län. Den för landtränmästarne själfva behöfliga medelarbets-tiden hvarje söckendag beräknas till:

i länsgruppen a) omkring $6\frac{3}{4}$ timmar (med maximum, 8 timmar, i Kalmar och Kristianstads, minimum, 5 timmar, i Värmlands län);

i länsgruppen b) något öfver $5\frac{1}{2}$ timmar (från 4—5 timmar i Kronobergs och Gäfleborgs till 7 timmar i Västernorrlands och 8 i Jönköpings län); samt

i länsgruppen c^{*)}) omkring $4\frac{3}{4}$ timmar (från 4 timmar i Gottlands och Hallands till 5 i Västerbottens och Norrbottens samt 6 i Jämtlands län).

Söndagsarbete förekommer för landtränmästarne jämförelsevis sällan.

Länsnotarierna, hvilkas hufvudsakliga göromål uppgifvas bestå i uppsättandet af koncept till de från landskanslierna utgående utslag m. m., äro med arbete i tjänsten sysselsatta dels å tjänstelokalerna dels i hemmen. Den sammanlagda dagliga arbetstiden, oafsedt söndagsarbete, som mera sällan förekommer, upptages i medeltal till:

i länsgrupperna a) och b) omkring $6\frac{1}{2}$ timmar (från 4—5 timmar i Gäfleborgs och 5 i Södermanlands, Kopparbergs och Västernorrlands län till 7—8 timmar i Kristianstads, Värmlands och Jönköpings län samt 8 timmar i Stockholms och Skaraborgs län);

i länsgruppen c^{**)}) omkring 6 timmar (från 4—5 timmar i Gottlands län till 7 i Blekinge och Norrbottens samt 8 i Jämtlands län; från Uppsala län är timantalet ej angifvet).

De i flertalet län anställda *extra länsnotariernas* tjänstgöring å tjänsterummen samt i hemmen beräknas i medeltal till något öfver $6\frac{1}{2}$ timmar hvarje söckendag. De längsta uppgifna dagliga arbetstiderna förekomma i Göte-

*) Landtränmästaren i Norrbottens län åtnjuter från och med år 1901 tjänstgöringspenningar till lika belopp som landtränmästarne i de till grupp b) hörande länen.

**) Länsnotarier och länsbokhållare i Jämtlands och Norrbottens län åtnjuta från och med år 1901 löneförmåner till lika belopp som länsnotarier och länsbokhållare i de till grupperna a) och b) hörande länen.

borgs och Bohus län (8 timmar, förutom 2 timmars söndagsarbete), där för närvarande den extra länsnotarien tillika, såsom sekreterare och revisor, biträder vid handläggning af ärenden rörande karantänsinrättningen på Kängsö, samt vidare i Jämtlands (8 timmar), Jönköpings (7—8 timmar, förutom 2—3 timmar om söndagarna), Kristianstads och Värmlands län (7—8 timmar), hvaremot de kortaste arbetstiderna uppgifvas från Gäfleborgs (4—5 timmar), Älfsborgs och Kopparbergs län (5 timmar).

Länsbokhållarne, hvilkas tjänstgöring nästan uteslutande är förlagd till tjänsterummen, äro af göromål i tjänsten upptagna under söckendagarna i medeltal följande antal timmar:

i länsgrupperna a) och b) omkring $6^1 \frac{2}{4}$ timmar (från 4—5 timmar i Gäfleborgs och 5 timmar i Södermanlands län till 8 timmar i Göteborgs och Bohus samt Skaraborgs län), med dessutom ett par timmars söndagsarbete i Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Skaraborgs län;

i länsgruppen c^{*)} omkring $5^3 \frac{4}{4}$ timmar (4—5 timmar i Gottlands, $6^1 \frac{2}{4}$ timmar i Hallands, Jämtlands och Norrbottens län samt 7 timmar i Uppsala län).

De *extra länsbokhållaretjänster*, som i några län förekomma, kräfva i medeltal omkring 7 timmars dagligt arbete.

För *landskanslister* och *landskontorister*, hvilkas tjänstgöring såväl under som utom den ordinarie expeditionstiden så godt som uteslutande är förlagd till tjänstelokalerna, äro de dagliga arbetstiderna, med variation från 4—5 timmar i Uppsala, Gottlands och Västmanlands län till 7—8 timmar i Södermanlands, Jönköpings, Göteborgs och Bohus samt Värmlands län, i medeltal uppgifna till:

för landskanslister omkring $6^1 \frac{2}{4}$ timmar; samt
för landskontorister omkring $6^1 \frac{4}{4}$ timmar.

Beträffande öfriga landsstatstjänstemän, kronofogdar, häradskrifvare och kronolänsmän, består deras tjänstgöring icke uteslutande i kontorsarbete utan till väsentlig

*) Se andra noten å föreg. sida.

del äfven i förrättningar af olika slag på skilda ställen inom vederbörande tjänstedistrikt, närvaro vid sådana förrättningar, tingsuppvaktningar m. m., och är sålunda af ytterst olikformig beskaffenhet. Därtill kommer, att göromålen i regeln äro mycket ojämnt fördelade på skilda tider af året, i följd hvaraf anlåtande af enskilda tjänstebiträden, åtminstone under brådare skeden, oftast blir oafvisligen nödvändigt. En uppskattning i timmar af den dagliga arbetstiden, hvad ifrågavarande tjänstemän beträffar, måste därför, såsom i länsstyrelsernas utlåtanden allmänt framhålles, möta betydande svårigheter, och de i ämnet meddelade uppgifterna göra icke anspråk på någon större noggrannhet. — Efter olika grunder afgifna som dessa uppgifter äro, låter sig en för hela riket gällande sammanfattning af desamma icke håller verkställa, hvarför de här återgifvas hufvudsakligen i den form, något förkortad, hvori de af vederbörande länsstyrelser lämnats.

1) *Kronofogdar.*

Stockholms län: Med inberäkning af den tid, som åtgår till tjänsteresor, är den dagliga tjänstgöringstiden i ett fall beräknad till 7—8, i ett annat fall till 8¹/₂ timmar, och en kronofogde uppgifver sin tid vara så helt upptagen af tjänsten, att däraf intet återstår för andra uppdrag, af hvad slag de vara må. Utan beräkning af tiden för resor uppgifves den dagliga tjänstgöringen upptaga 5 (i två fall) till 9 (i ett fall) timmar.

Uppsala län: Samtliga kronofogdar inom länet äro fullständigt upptagna af de dem åliggande tjänstegöromål, hvilkas fullgörande dessutom för de fleste af dem kräfver ständigt eller tillfälligt biträde.

Södermanlands län: Månaderna februari—augusti, då uppbörds-, taxerings- samt de flesta syne- och besiktningförrättningar förekomma äfvensom redogörelser för uppbörden af kronoutskylderna och för bötesmedel afgifvas, äro arbetsammast. Under denna tid torde arbetet upptaga så godt som hela dagen, hvarjämte då äfven skrifvarbiträde är behöfligt. Återstoden af året är tjänstgöringen lindrigare; den torde då, växlande allt efter

fögderiernas storlek och arbetets beskaffenhet, belöpa sig till 3—6 timmar om dagen. Två af kronofogdarne i länet hafva haft ständigt biträde i tjänsten.

Östergötlands län: Till resor och förrättningar torde användas omkring 40 dagar årligen. Därest biträden icke anlätades, skulle i det närmaste hela arbetsdagarna tagas i anspråk för ombesörjandet af med tjänsten förenade göromål.

Jönköpings län: Resedagarna växla mellan 60 och 40 dagar årligen. Arbetstiden i öfrigt blir väsentligt olika i de särskilda fögderierna på grund af skillnader i folkmängd, areal, befolkningens rörlighet (hvaraf föranledes besvär vid indrifning af böter och utskylder) m. m. Enligt infordrade uppgifter skulle tjänstgöringstiden utgöra i medeltal 10—11 timmar utan biträde och 6 timmar med biträde. Biträden äro anställda hos fyra af länets sex kronofogdar.

Kronobergs län: Enligt upprättadt sammandrag utgör antalet arbetstimmar per dag å tjänsterummet från 4—5 till 10, i medeltal 6, och antalet arbetsdagar per år på grund af tjänsteresor från 47 till 64 eller i medeltal 53. Tjänstebiträden äro anställda hos länets samtliga kronofogdar, hos en af dem dock endast tillfälligt.

Kalmar län: I Norra Möre och Stranda härads fögderi, som ur synpunkten af folkmängd och areal kan anses såsom ett medelfögderi i länet, uppgifves den dagliga tjänstgöringstiden till 8—9 timmar (hvilken uppgift dock af länsstyrelsen anses vara något för hög).

Gottlands län: Tjänstegöromålen upptaga omkring sex timmar dagligen, till en del med beräkning af skrifbiträde.

Blekinge län: Kronofogdetjänsterna i länet synas kräfva ett arbete, som kan beräknas i medeltal för dag, i Östra fögderiet till 10 timmar för kronofogden och samma tid för ett ständigt biträde och i Västra fögderiet till 12 timmar för kronofogden.

Kristianstads län: Arbetet i statens tjänst beräknas i medeltal till $6\frac{1}{2}$ timmar per arbetsdag, dock under förutsättning af att ett eller två biträden användas.

Malmöhus län: Den dagliga medelarbetstiden är å tjänsterummet $7\frac{1}{4}$ timmar och utom tjänsterummet, inbegripet den tid som åtgår för resor i tjänsten, minst 1 timme, hvarförutom behöfves i medeltal $3\frac{1}{4}$ timmars söndagsarbete. Biträdenas arbetstid är häri ej inräknad.

Hallands län: Den uppgifna medelarbetstiden per dag är 6—8 timmar; två af länets fyra kronofogdar anlita biträde.

Göteborgs och Bohus län: Kronofogdarne äro, då de icke äro upptagna af resor i tjänsten eller tjänsteförrättningar utom tjänsterummet, sysselsatta med arbete i statens tjänst omkring 8 timmar dagligen, oafsedt att de dessutom hålla biträden; tjänsteresorna upptaga 35—40 dagar årligen.

Älfsborgs län: Kronofogdarne äro, då de icke äro upptagna af resor i tjänsten, med arbete i statens tjänst sysselsatta i medeltal 8 timmar om dagen; för tjänsteresorna åtgå i medeltal 70 dagar om året.

Skaraborgs län: Länsstyrelsen beräknar, att kronofogdarne i medeltal äro sysselsatta i och för tjänsten minst 8 timmar dagligen, såvida ej biträde anlitas.

Värmlands län: Arbetet är under uppboriden och därefter till midten af maj, under tiden för taxeringsförrättningarna och vid årsskiftet i regel synnerligen betungande, hvadan ock inom några fögderier biträde måste anlitas, men dessemellan, då arbetet hufvudsakligen omfattar de vanliga expeditionsgöromålen, kräfver det samma mindre tid. Af de ingifna uppgifterna framgår, att arbetstiden kan i medeltal uppskattas till 8 timmar dagligen.

Örebro län: Kronofogdarne i länet äro upptagna af arbete i statens tjänst i medeltal 8 timmar om dagen, hvarförutom för tre af dem erfordras ett ständigt biträde i tjänsten.

Västmanlands län: Beträffande kronofogden i ett mindre fögderi har uppgifvits, att han för resor vid uppboörd, taxeringsförrättningar, utmätning, syner och besiktningar m. m. använder omkring 70 dagar årligen äfvensom att han under återstoden af årets arbetstid använder omkring 7 timmar hvarje dag för sina tjänsteåligganden.

Kopparbergs län: Den dagliga arbetstiden å kontoret, uträknad i medeltal efter de insamlade uppgifterna, kan anses belöpa sig till 7¹/₂ timmar; omkring 34 dagar om året upptagas af tjänsteförrättningar utom tjänstelokalen. Alla kronofogdar i länet utom en hafva hos sig anställdt skrifbiträde.

Gäfleborgs län: Därest allt arbete i tjänsten skulle af kronofogdar och häradsskrifvare själfva utföras, skulle de blifva sysselsatta i medeltal 18 timmar om dygnet, hvaraf uppenbart framgår, att ifrågavarande tjänster icke kunna upprätthållas utan anställda biträden. Särskildt tyngande är arbetsbördan i Gästriklands fögderi. Arbete under sön- och helgdagar torde endast förekomma vid särskildt brådskande tillfällen.

Västernorrlands län: Arbetstiden utgör för hvarje kronofogde, i medeltal för år, 2,500 timmar; häri är arbetstiden för anställda biträden icke inräknad. Söndagsarbete förekommer delvis.

Jämtlands län: Enligt inkomna uppgifter åtgå för resor i tjänsten årligen i medeltal 82 dagar; den dagliga medelarbetstiden är 7 timmar, hvarförutom i tre af länets fyra fögderier biträden måste användas, dock endast i ett fögderi året om.

Västerbottens län: Den hvardagliga tjänstgöringstiden är i medeltal 7 timmar, söndagstjänstgöringstiden 2 timmar; rese- och förrättningsdagar per år upptagas i medeltal till ett antal af 50.

Norrbottens län: Kronofogdetjänsterna i detta län, med dess stora utsträckning och bristfälliga kommunikationer, anses på grund af de med dem förbundna tjänsteresorna mycket betungande, och särskildt äro kronofogdarne i Luleå, Kalix och Torneå fögderier öfverhopade med arbete.

2) *Häradsskrifvare.*

Stockholms län: För de tider, då tjänsteresor ej förekomma, uppgifves den dagliga arbetstiden i två fall till 8—10 timmar och i tre fall, då biträde anlitas, med inräkning af bitrådets arbetstid till 12—14, ända till 16—17 timmar. En af länets häradsskrifvare beräknar

sin arbetstid, utom under de två månader som upptagas af tjänsteresor, till 12 timmar dagligen under fem månader och till 8—9 timmar dagligen under återstående fem månader af året.

Uppsala län: Samtliga häradsskrifvare inom länet äro fullständigt upptagna af de dem åliggande tjänstegöromål, hvilkas fullgörande dessutom för de fleste af dem kräfver ständigt eller tillfälligt biträde.

Södermanlands län: Månaderna oktober—april, under hvilka häradsskrifvarnes arbete är intensivast, skattas det af dem i allmänhet till 8—9 timmar om dagen, då tillika biträde är nödvändigt. Den öfriga delen af året anses det uppgå till 5—6 timmar om dagen. Häradsskrifvaren i Vingåkers fögderi, hvilket emellertid är ovanligt stort, skattar arbetstiden, däri äfven inberäknadt biträdets arbete, till 525 dagar om året efter 8 timmar om dagen.

Östergötlands län: Häradsskrifvarne förklara, att de omöjligen utan enskildt skrifbiträde kunna sköta sina tjänster, hvadan de måste anses ännu mer betungade af tjänstegöromål än kronofogdarne.

Jönköpings län: Resedagarne utgöra omkring 30 årligen. Arbetstiden i öfrigt växlar efter fögderiernas storlek, graden af jordstyckning m. m. och utgör enligt de infordrade uppgifterna i medeltal dagligen 13 timmar utan biträde och 7 timmar med biträde. Biträden äro för närvarande anställda hos alla häradsskrifvarne.

Kronobergs län: Det uträknade medelantalet arbetsdagar per år på grund af tjänsteresor utgör 43, och antalet arbetstimmar per dag å tjänsterummet i medeltal 8, däri ej är inräknad anställda biträdens arbetstid. En af länets fem häradsskrifvare har två biträden, två af dem hafva hvardera ett ständigt biträde och två anlita tillfälligt sådant.

Kalmar län: I Norra Möre och Stranda härads fögderi, som i afseende å folkmängd och areal torde kunna anses såsom ett medelfögderi i länet, utgör den uppgifna medelarbetstiden per dag 10 timmar. Göromålen kunna icke medhinnas utan anlitan af skrifbiträde.

Gottlands län: Arbetet angifves upptaga 9—10 timmar dagligen under en tid, som åtskilligt öfvergår årets dagar, hvarför såväl söndagsarbete som särskild skrifbiträde måste anlitas.

Blekinge län: Tjänstgöringen torde, i enlighet med afgifna yttranden, fordra i Östra fögderiet 8—10 och i Västra fögderiet 7—8 timmars daglig arbetstid för häradskrifvaren och två biträden i hvardera fögderiet.

Kristianstads län: Medelarbetstiden per dag är beräknad till $7\frac{1}{3}$ timmar, utom att ett eller två ständiga, stundom därtill äfven tillfälliga biträden måste anlitas.

Malmöhus län: Medelantalet timmar per dag är för arbete å tjänsterummet $8\frac{3}{4}$ (oafsedt att aflönade biträden måste användas) samt för arbete utom tjänsterummet $1\frac{2}{3}$, däri inbegripet den tid som åtgår för resor i tjänsten; söndagsarbete beräknas till 3 timmar.

Hallands län: Antalet arbetstimmar per dag uppgifves i medeltal till $9\frac{1}{2}$ (från 7—8 till 12), oberäknadt att tre af länets fyra häradskrifvare sysselsätta ständigt biträde.

Göteborgs och Bohus län: Med inräkning af det arbete, som utföres af biträden, uppgår den dagliga medelarbetstiden till 12 timmar. Antalet dagar per år, som upptagas af tjänsteresor, angifves till 35—50.

Älfsborgs län: Häradskrifvarne äro, då de icke äro upptagna af resor i tjänsten, med arbete i statens tjänst sysselsatta i medeltal 11—12 timmar om dagen. För tjänsteresor åtgå i medeltal 50 dagar om året. Häradskrifvarnes tjänstebefattningar kunna icke uppehållas utan biträden.

Skaraborgs län: Häradskrifvarne måste, om de själfva skulle utföra allt dem åliggande arbete, vara upptagna minst 11 timmar hvarje dag af året.

Värmlands län: Göromålen äro, åtminstone under höst- och vintermånaderna, af den beskaffenhet, att biträde erfordras för tjänstens uppehållande. Af de inkomna uppgifterna framgår, att om häradskrifvarnes egen arbetstid beräknas till 8 timmar om dagen året om, ett biträde med samma arbetstid ändock erfordras i medeltal 100 dagar årligen.

Örebro län: Häradsskrifvarne äro, enligt infortrade uppgifter, sysselsatta med arbete i tjänsten 9 timmar dagligen, och biträdas de i göromålen hvar och en af ett ständigt biträde samt under vissa tider på året af ytterligare ett eller flere tillfälliga biträden.

Västmanlands län: Vidkommande häradsskrifvarne torde det förhållande vara allmänt rådande, att de åtminstone icke under den tid debiteringen sker och intill dess uppboärsstämorna äro förbi kunna utan biträde fullgöra sina åligganden. En häradsskrifvare i länet förklarar, att han använder hela sin tid och arbetskraft på sin befattnings skötande, men att han trots detta måste under åtta månader af året anlita och fullt sysselsätta ett biträde; en annan, att han under augusti—mars arbetar 8 timmar, under öfriga delen af året 5 timmar dagligen, oafsedt att han den brädare tiden använder biträde.

Kopparbergs län: Tjänstgöringstiden, uträknad i medeltal per dag, uppgår till $13\frac{1}{2}$ timmar. Samtliga häradsskrifvare i länet måste begagna sig af skrifbiträde.

Gäflleborgs län: [se ofvan under 1) Kronofogdar].

Västernorrlands län: För häradsskrifvaregöromålens förrättande erfordras, med beräkning af 8 timmars dagligt arbete under 300 arbetsdagar per år för tjänsteinnehafvaren personligen, dessutom en årlig arbetstid af i medeltal 2,823 timmar, hvarför ett eller flere af häradsskrifvarne aflönade biträden måste af dem för tjänstens behöriga skötande anlitas.

Jämtlands län: Enskilda biträden användas under större delen af året. Till resor i tjänsten åtgå årligen i medeltal 49 dagar. Sammanlagda antalet dagar, som med beräkning af 9 timmars dagligt arbete årligen åtgå till tjänstens skötande, uppgår, enligt lämnade uppgifter, i medeltal till omkring 466.

Västerbottens län: Tjänstgöringstiden beräknas i medeltal till $7-7\frac{1}{2}$ timmar per dag under söcken-dagar och $2\frac{1}{2}-3$ timmar under söndagar. För tjänste-resor åtgå i medeltal årligen 70 dagar.

Norrbottens län: Af afgifna redogörelser framgår, att göromålen i medeltal kräfva omkring 479 arbetsdagar årligen, hvarje arbetsdag beräknad till 8—10 tim-

mar, hvaraf synes, att tjänstens skötande i ganska stor utsträckning nödvändiggör anlåtande af skrifbiträden.

3) *Kronolänsmän.*

Stockholms län: Tjänstetiden är mycket olika uppgifven, dels med dels utan inräkning af den tid som åtgår för förrättningar utom tjänsterummet och tjänsteresor. I åtta fall är den dagliga tjänstgöringstiden med inbegrepp af tiden för tjänsteresor uppgifven från 5 till 13—14 timmar, i medeltal $9\frac{1}{2}$ timmar. I fem fall beräknas kontorsarbetet per dag upptaga 3—6 (i medeltal $4\frac{1}{2}$) timmar, hvarförutom under två dagar i veckan anses åtgå 7—8 timmar till förrättningar och resor. Sex af länets länsmän angifva den dagliga arbetstiden till i medeltal $3\frac{1}{2}$ timmar (från 1—2 till 4—5 timmar), oafsedt tjänsteresor. Två af dem uppgifva sig ständigt vara stadda i statens tjänst.

Uppsala län: Den tid, länsmännen äro af arbete i statens tjänst upptagna, växlar, efter distriktens olika storlek och besvärlighet, emellan 2—3 timmars daglig sysselsättning å tjänsterummet förutom tjänsteresor under flere eller färre dagar och ända till 9 timmars tjänstgöring hvarje af årets arbetsdagar, tjänsteresor dock häri inberäknade.

Södermanlands län: Under det att kontorsarbetet för länsmännen är af mindre betydelse, är för dem arbetet ute i distriktet hufvudsaken; och den tid detta sistnämnda upptager är så skiftande efter olika tider och förhållanden, ja efter de olika tjänsteinnehafvarnes personlighet och sätt att handhafva tjänsten, att något visst mått därför svårligen kan uppgifvas. Därtill kommer ock, att länsmannens arbete i själfva tjänsten samt hans beröring med och verksamhet i öfrigt bland distriktets innevånare stå i så nära samband, att det mången gång vore svårt att afgöra om han i ett visst ögonblick är stadd i utöfning af sin tjänst eller icke. Han måste dessutom alltid stå till allmänhetens disposition i tjänsteärenden, antingen det gäller förfrågningar eller mer eller mindre angelägna tjänsteförrättningar. Det torde emellertid kunna såsom allmänt omdöme sägas, att kvantiteten af länsmannens tjänstearbete icke skulle, om det kunde

på förhand ordnas och fördelas, utfylla hela hans arbetsdag, ja i vissa distrikt icke upptaga mer än 4—6 eller kanske än mindre antal timmar däraf. — Vissa månader äro mera ansträngande än andra; i allmänhet äro länsmännen under vinter, vår och höst mera upptagna, under sommaren mera lediga.

Östergötlands län: Expeditionstiden per dag utgör, enligt inkomna uppgifter, omkring 8 timmar, hvarförutom till resor i tjänsteärenden anses åtgå 110 dagar per år. Dock framhålles, att under det några af länets länsmän meddelat, att de till följd af distriktens folkrikhet och läge med flere omständigheter måste egna all sin tid till tjänstens skötande, andra uppgifvit sig endast behöfva några timmar för expeditionsgöromålen.

Jönköpings län: Resedagarna anses växla mellan 130 och 50 per år. Oafsedt tjänsteresor blir arbetstiden väsentligt olika i de särskilda länsmansdistrikten på grund af skillnader mellan dessa i fråga om folkmängd, areal, befolkningens rörlighet m. m. I medeltal enligt uppgifterna utgör tjänstgöringstiden 6 timmar. Biträden äro för närvarande anställda hos fem af länets tjugutre länsmän.

Kronobergs län: Medelantalet arbetsdagar per år på grund af tjänsteresor är 155, medelantalet arbetstimmar per dag å tjänsterummet 4. Tillfälligt biträde användes af sju, ständigt biträde af en bland länets kronolänsmän (sjutton till antalet).

Kalmar län: Tjänstgöringstiden per dag uppgifves för länsmannen i Norra Möre härads länsmansdistrikt, hvilket anses till folkmängd och areal intaga en medelställning, till $7\frac{1}{2}$ timmar, iuberäknadt den tid af 2—3 timmar per dag, som åtgår till resor och förrättningar på annat ställe än å länsmanskontoret.

Gottlands län: Arbetstiden anses medtaga omkring 6 timmar om dagen, dels med dels utan beräkning af resetider.

Blekinge län: De inkomna yttrandena gifva vid handen, att länsmännen äro af arbete i statens tjänst upptagna under en tid, som i medeltal dagligen kan beräknas utgöra 6—8 timmar.

Kristianstads län: Uppgifterna om den dagliga

tjänstgöringstiden variera mellan 4—5 och 10—11 timmar, dels med dels utan inbegrepp af tjänsteresor; af en länsman, med 8—10 timmars uppgifven egen arbetstid per dag, användes tjänstebitråde. Två af länsmännen uppgifva sig vara hela sin tid sysselsatta i tjänsten, en uppskattning som enligt länsstyrelsens åsikt dock innebär icke så liten öfverdrift.

Malmöhus län: För arbete å tjänsterummet användes en tid af i medeltal minst 5 timmar och för arbete utom tjänsterummet, inberäknadt resor, minst 4 timmar dagligen. Söndagsarbete förekommer, upptagande 3 timmar.

Hallands län: Den uppgifna dagliga arbetstiden, växlande från 5—6 till 14—15 timmar, uppgår i medeltal till 9 timmar. Två af länets tio länsmän hafva biträde, den ene ständigt, den andre vissa tider af året.

Göteborgs och Bohus län: Länsmännen äro, då de icke äro upptagna af resor i tjänsten eller förrättningar utom tjänsterummet, med arbete i statens tjänst sysselsatta från 2—3 till 14 timmar (i medeltal 6 timmar) dagligen. Biträden anlitas ofta. Af tjänsteresor äro länsmännen mer upptagna än kronofogdarne i samma fögderier.

Älfsborgs län: Länsmännen kunna anses vara af tjänsteresor upptagna i medeltal 100 dagar om året och äro i öfrigt med tjänstegöromål i hemmet sysselsatta 7 timmar dagligen.

Skaraborgs län: Arbetstiden utgör i medeltal 8 timmar hvarje söckendag.

Värmlands län: De löpande göromålen å länsmanskontoren kunna beräknas kräfva en tid af i medeltal 4—5 timmar dagligen, men den tid, som erfordras för öfriga åligganden, såsom vägsyner och andra syner, tingsresor, polisundersökningar, inspektioner af skjutsanstalter, handräckningar, närvaro vid åtskilliga förrättningar o. s. v., kan icke i visst mått uppgifvas. I allmänhet torde dock kunna sägas, att länsmännen hafva full sysselsättning i statens tjänst.

Örebro län: Länsmännen tjänstgöra, enligt lämnade uppgifter, hvarje söckendag i medeltal 7 timmar.

Västmanlands län: Af de uppgifter, som från länsmännen inkommit, vill det synas, som skulle deras resedagar i medelstora distrikt uppgå ända till 100—130 om året, af hvilka dagar stundom endast en ringa del blir öfrig för expedition i hemmet. I hvad mån denna expedition kräfver tid, är icke möjligt att generellt angifva; i vissa distrikt stannar antalet diarieförda ärenden vid omkring 300, i andra åter uppgå de till 500 stycken, och det lär förhålla sig så, att hvarje ärende i medeltal föranleder två skrivelser; hvartill kommer uppsättning af protokoll vid förhör, utmätning, syner och så vidare. Detta hindrar dock ej, att länsmännen i vissa distrikt finna tid öfrig för en någon gång ganska inbringande enskild verksamhet, under det att andra åter klaga, att de äro hänvisade att lefva af en lön, som efter afdrag för resekostnader m. m. lämnar innehafvaren endast omkring 900 kronor öfver till lifsuppehällets bestridande.

Kopparbergs län: Arbetstiden kan, med några få undantag för vissa mindre distrikt, beräknas till 6 timmar dagligen, hvaraf hälften upptages af arbete på kontoret och andra hälften af förrättningar, såsom vägsyner, tingsuppvaktningar, polisundersökningar, inskrifnings- och mönstringsförrättningar m. m.

Gäfleborgs län: Den tid länsmännen äro upptagna i statens tjänst torde, något olika för olika distrikt, kunna angifvas till 5—9 eller i medeltal 7—8 timmar. Undantagandes i ett par distrikt torde länets länsmän för sitt arbete i statens tjänst icke hafva behof af särskildt anställda biträden.

Västernorrlands län: Årliga arbetstiden, inbegripet den tid som åtgår för tjänsteresor, kan beräknas variera mellan 1,100 och 3,600 timmar. Medeltalet utgör 2,226 timmar. Söndagsarbete uppgifves någon gång förekomma.

Jämtlands län: En del af länsmännen hafva uppgifvit antalet resedagar, och är det minsta uppgifna antalet 29, det högsta 114 dagar årligen. Andra hafva angifvit medeltalet af den tid de ansett sig hafva egnat åt arbete i statens tjänst, då de ej varit upptagna af resor, och växla uppgifterna i detta hänseende mellan 2 och 10 timmar dagligen. Om emellertid i betraktande tages,

att hvarje länsman årligen har att närvara vid lagtima tingen — två om året — och deras afslutning, vid inskrifningsnämndernas sammanträden, vid beväringssmönstringarna, vid beväringens samling till vapenöfningarna, vid kronouppbördsstämorna och vid mantalsskrifningar, af hvilka förrättningar många ega rum på flere ställen inom distriktet och fordra ofta långa resor, att han minst en gång i månaden skall besöka hvarje skjutsanstalt i sitt distrikt, att han skall förrätta vägsyner två gånger på våren, då alltså alla allmänna vägar måste öfverfaras fyra gånger, två fram och två åter, samt på hösten enligt i länet gällande bestämmelser besiktiga samma vägar, hvartill komma särskilda resor för tillsyn att mot lega anordnad väglagning verkställts, samt att medelarealen för ett länsmansdistrikt i länet är 1,961,5 kvadratkilometer, så finner man, att endast dessa årligen återkommande resor måste upptaga en betydlig del af hans tid. Läggas härtil de många resor, som, ofta efter obanade vägar, måste företagas för polisundersökningar, förbrytares efterspanande, utredningar i fattigvårdsärenden, verkställighet af dommar och utslag i civila och kriminella mål, indrifning af böter och allmänna utskylder, delgivning af domstolars och andra myndigheters kallelser och tillkännagifvanden, närvaro vid urtima ting och så vidare, jämte det arbete, som erfordras för uppsättande af rapporter och protokoll i dessa ärenden och besvarande af inkomna skrivelser, så torde få anses ådagalagd, att, ehuru något enstaka distrikt finnes, där länsmannens tid knappast kan antagas vara upptagen af egentligt arbete i statens tjänst mera än till en tredjedel, i vanliga distrikt och under vanliga förhållanden hans arbetsförmåga fullt tages i anspråk för statens tjänst.

Västerbottens län: Den hvardagliga tjänstgöringen är i medeltal beräknad till $4\frac{1}{2}$ och söndagstjänstgöringen till 3 timmar. Antalet rese- och förrättningsdagar per år är i medeltal 75. Anmärkningsvärdt för länsmännen i Lappmarksfögderiet är, att de sällan eller aldrig äro så upptagna af tjänstegöromål i följd af allmänhetens besök som under helgdagarna vid jul, påsk och midsommar, enär innebyggarna från mera aflägsset belägna

byar då komma till kyrkan och därvid samtidigt önska besörja hvad de hafva att å länsmanskontoret uträtta.

Norrbottnens län: Göromålens mängd är väsentligen olika i olika distrikt. Denna olikhet utjämnas dock ej obetydligt därigenom, att länsmännen i de vidsträckta om ock glest befolkade distrikten i länets inre delar nödgas göra vida längre och mera tidsödande tjänsteresor än deras tjänstekamrater vid kusten, hvarförutom dem författningsenligt åligger att förrätta mantalsskrifningar. Länsstyrelsen håller före, att därest länsmännens arbetstid i tjänsten i medeltal angifves till 9 timmar dagligen, detta icke skall vara för högt upptaget.

Kongl. generalpoststyrelsen med poststaten.

Beträffande den dagliga tjänstgöringstiden, i uträknade medeltal, inom **styrelsen** lämnas följande tabellariska öfversikt:

	Söckendagar.		Sön- och helgdagar.
	Å tjänsterummet.	Utom tjänsterummet.	
Byråchefer	6 ¹ / ₄ tim.	1 ³ / ₄ tim.	2 tim.
Tjänstemän i 2:a lönegraden	6	1 ¹ / ₄ »	—
» i 1:a »	5	1 »	—

För egen del anser sig t. f. generalpostdirektören kunna säga, att hans tjänstgöringstid å ämbetslokalen i regel under söckendagarna ej understiger 5 timmar och de tider, under hvilka han är sysselsatt i sitt hem af arbete i tjänsten, ej understiga 3 timmar, per dag.

Någon föreskrift rörande viss tid för tjänstgöring å tjänsterummet finnes icke meddelad för de hos generalpoststyrelsen anställda ämbets- och tjänstemän. De särskilda kontor hos styrelsen, där vederbörande tjänstemän till följd af tjänstegöromålens beskaffenhet mera regelbundet komma i beröring med allmänheten, nämligen registratorskontoret, hufvudkassan och reklamationskontoret, äro emellertid hvarje söckendag öppna emellan klockan 10 f. m. och 3 e. m.

De vid generalpoststyrelsen underlydande **distrikts- och lokalstater** anställda tjänstemäns dagliga tjänstgörings-tid, i uträknade medeltal, utvisas af nedanstående tabell:

	Söckendagar.	Sön- och helgdagar.
Postdirektörer och postinspektörer ...	7 tim.	3 ³ / ₄ tim.
Postmästare	8 ¹ / ₄ »	4 ³ / ₄ »
Kontrollörer	8 »	3 ¹ / ₂ »
Postexpeditörer	8 »	4 ¹ / ₄ »

Arbete utom tjänsterummet förekommer för dessa tjänstemän endast undantagsvis.

Kongl. medicinalstyrelsen.

Generaldirektören tjänstgör på ämbetsrummet under hvar och en af de tre sessionsdagarna i veckan i regel 5 timmar och under de tre öfriga arbetsdagarna i veckan i medeltal 3¹/₂ timmar hvar dag, hvarförutom kommitté- och liknande arbeten upptaga i medeltal 4¹/₂ timmar i veckan. Summa 30 timmar i veckan eller 5 timmar per arbetsdag.

Hemarbetet, som naturligen växlar efter ärendenas anhopning och beskaffenhet, uppgår i medeltal till 3¹/₂ timmar per arbetsdag under hela året, undantagandes de egentliga sommarmånaderna, då det kan beräknas till 2 timmar. Således i lågt beräknadt medeltal 3 timmar per arbetsdag året om.

Häri är emellertid ej inräknad tiden för de studier af facklitteraturen, hvilka ej utan olägenhet kunna undvaras.

Inspektionsresor upptaga årligen sammanlagdt 3 till 4 veckor. Sin semester har generaldirektören sedan många år endast till en del kunnat uttaga.

De fyra ledamöterna tjänstgöra alla på ämbetsrummet i medeltal 5 timmar under hvar och en af veckans tre sessionsdagar. Härförutom arbetar föredraganden för hospitals- och lasarettensärendena å ämbetsrummet i medeltal 3 timmar under hvar och en af de tre öfriga arbetsdagarna i veckan.

Hemarbetet upptager hvarje arbetsdag för två af ledamöterna 3 timmar och för de två öfriga $2\frac{1}{2}$ timmar, allt i medeltal. Dessutom förekommer söndagsarbete för två af ledamöterna under i medeltal 3 respektive $2\frac{1}{2}$ timmar.

En sammanställning af dessa uppgifter rörande ordföranden och ledamöterna gifva vid handen, att dagliga arbetstiden i tjänsten utgör i medeltal:

	Hvardagar.		Söndagar.	
	Å tjänste- rummet.	Utom tjänste- rummet.	Å tjänste- rummet.	Utom tjänste- rummet.
	Timmar.	Timmar.	Timmar.	Timmar.
För generaldirektören	5	3	—	—
» 1 ledamot	4	$2\frac{1}{2}$	—	$2\frac{1}{2}$
» 1 ledamot	3	3	—	3
» 1 ledamot	$2\frac{1}{2}$	3	—	—
» 1 ledamot	$2\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$	—	—

Hvad härefter angår tjänstemännen, sju till antalet, finnas för sex af dem bestämmelser meddelade i arbetsordningar, utfärdade för kansliet den 29 mars 1899 och för räkenskapskontoret den 29 december 1893.

Enligt dessa arbetsordningar åligger det *sekreteraren* att vara i styrelsens ämbetslokal tillstädes såväl under sessionstiderna som i öfrigt, i den mån göromålen det fordra, från klockan 11 förmiddagen till klockan 3 eftermiddagen samt att äfven å annan tid på dagen, efter det han därom erhållit tillsägelse, till tjänstgöring sig inställa;

kamreraren att, i den mån göromålen det fordra, vara å räkenskapskontoret tillstädes från klockan 11 förmiddagen till klockan 3 eftermiddagen samt att äfven å annan tid på dagen, efter det han därom erhållit tillsägelse, till tjänstgöring sig inställa;

registratorn och aktuarien att hålla registratorskontoret för allmänheten tillgängligt hvarje söckendag från klockan 10,30 förmiddagen till klockan 3 eftermiddagen;

protokollsförande notarien att vara närvarande i styrelsens ämbetslokal under tiden för såväl styrelsens pleni-

sammanträden som de sammanträden, hvilka enligt § 30 i styrelsens instruktion komma att ega rum;

den å kansliet tjänstgörande notarien att vara å kansliet tillstädes dels under hela sessionstiden, dels klockan 12—3 å de söckendagar, då session ej hålles; och

kassören och bokhållaren att tjänstgöra å räkenskapskontoret alla söckendagar från klockan 11 förmiddagen till klockan 3 eftermiddagen samt, då göromålen sådant påkalla, efter tillsägelse af vederbörande förman sig äfven å annan tid på dagen å kontoret inställa.

Den i gällande bestämmelser sålunda angifna arbetstiden på tjänsterummet har emellertid genom en af göromålen mängd och art betingad praxis måst för de flesta tjänstemännen betydligt ökas. Härtill kommer för en del några timmars hemarbete hvarje söckendag. Slutligen ifrågakommer äfven söndagsarbete mer regelbundet för tre af tjänstemännen.

Sammanställas hithörande uppgifter i öfverensstämmelse med hvad ofvan gjorts beträffande styrelsens ordförande och ledamöter, så framgår däraf, att dagliga arbetstiden i tjänsten utgör i medeltal:

	Hvardagar.		Söndagar.	
	Å tjänsterummet.	Utom tjänsterummet.	Å tjänsterummet.	Utom tjänsterummet.
	Timmar.	Timmar.	Timmar.	Timmar.
För sekreteraren.....	7	—	3	—
» kamreraren	5 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	—
» ombudsmannen ...	3	2 ¹ / ₂	—	—
» aktuarien och registratorn	5 ¹ / ₂	—	4	—
» protokollsnotarien	4 ¹ / ₂	1	—	—
» kanslinotarien	4	1 ¹ / ₂	—	—
» kassören och bokhållaren	4	—	—	—

Under bokslutstiden tillkommer hvarje arbetsdag å tjänsterummet i medeltal för kamreraren 2 timmar och för kassören 1¹/₂ timme.

Kongl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Vid afgifvande af de infortrade uppgifterna har styrelsen ansett sig först böra erinra, hurusom stor svårighet möter, åtminstone inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att afgöra hvad som rätteligen är att hänföra till en tjänstemans verkliga tjänstgöringstid. Enligt styrelsens åsikt bör nämligen dit räknas icke blott det arbete som inom eller utom tjänstelokalen i tjänsteärende nedlägges på den synliga arbetsprodukten, utan äfven det oftast vida mera ansträngande och långvariga arbete, som måste användas på ärendenas utredning genom studium af facklitteratur, upplysningars inhämtande, öfverläggning och tankearbete med mera i och för bestämmande af beslutens innehåll och grunder, innan dessas uppsättande som resultat af utredningsarbetet kan börjas. För de fleste af styrelsens tjänstemän eignar sig tjänstelokalen mindre väl för dylika förarbeten än hemmet. Särskildt för chefen och föredragandena, som å tjänsterummet måste stå i en liffig beröring med allmänheten, upptages tiden åtminstone för den förstnämnde till afsevärd del af besökande, som begära upplysningar och råd, och för föredragandena med ordnande och granskning af biträdens arbete, hvarföre en stor del af dessa tjänstemäns arbete särskildt för ärendenas ofvan berörda utredning måste utföras i hemmet, där de ostörda kunna egna sig häråt och där de ega samlad den facklitteratur de behöfva. Emedan detta förarbete icke för enhver är synligt eller känt, synes det i allmänhet icke räknas till den verkliga tjänstgöringstiden, knappast ens enligt språkbruket, måhända förnämligast af den anledning, att dylikt arbete icke är möjligt att exakt beräkna i timmar, då ingen torde hafva fört eller kunna föra anteckningar när studiet eller tankearbetet för ett tjänsteärende börjat, när eller för huru lång tid det afbrutits eller när det öfvergått till annat föremål.

Den tjänstgöringstid som upptages af dylikt förarbete är därför icke inberäknad i de nedan meddelade uppgifterna, hvilka alltså i och för sig endast gifva ett ofull-

ständigt begrepp om tjänstemännens verkliga arbetstid i tjänsten.

Någon särskild bestämmelse rörande den tid de hos styrelsen anställda ämbets- och tjänstemännen dagligen skola tjäustgöra å ämbetsrummet finnes ej meddelad, men ämbetsverket hålles öppet alla söckendagar mellan klockan 10 förmiddagen och 3 till 4 eftermiddagen, vintertiden något längre. Enligt praxis infinna sig de flesta tjänstemännen klockan 10 förmiddagen och kvarstanna till klockan 3 eftermiddagen. Senare ankommande stanna vanligen något längre, och tjänstgöringen på ämbetsrummet för såväl chef som styrelseledamöter och öfriga tjänstemän utgör för hvar och en i medeltal fem timmar.

Synligt arbete å andra tider eller utom tjänsterummet äfvensom söndagsarbete förekommer vanligen endast för att förebygga ärendenas hopning samt för korrespondens under hand i tjänsteärenden. För chefen och de tre styrelseledamöternas sammanlagda arbete af sådant slag, fördeladt per dag å hvar och en af dem, utgör medeltalet 1 timme och för tjänstemännen $\frac{1}{2}$ timme, allt under tid, då ej semester åtnjutes.

Kongl. telegrafstyrelsen med telegrafstaten.

Hvad först beträffar tjänstemännen inom **styrelsen**, föreskrifver den jämlikt § 11 i den för styrelsen gällande instruktion af styrelsen den 23 december 1895 utfärdade arbetsordning, att arbetstiden beräknas i allmänhet till omkring sex timmar hvarje helgfri dag men kan därutöfver utsträckas, när sådant af göromålens mängd eller beskaffenhet erfordras, åliggande det tjänstemännen att söckendagarna vara tillstädes på tjänsterummet minst fem timmar, hvilka, därest icke i särskilda fall, då göromålens beskaffenhet sådant medgifver, med vederbörande byråchefs tillstånd undantag eger rum, räknas från kl. 10 förmiddagen till kl. 3 eftermiddagen, hvar emot tjänstemännen må ega att efter eget val bestämma

den öfriga arbetstiden. I praxis har denna bestämmelse erhållit tillämpning sålunda, att arbetet å tjänsterummet för omkring hälften af styrelsens tjänstemän kräver sex timmar dagligen eller tiden från kl. 10 f. m. till kl. 4 e. m., hvaremot för återstoden hittills kunnat bibehållas den i arbetsordningen medgifna valfriheten för tiden utöfver de fem timmarna. För styrelsens ledamöter upptager arbetsordningen icke någon bestämd arbetstid, men mängden af de göromål, hvilkas handläggning fordrar dessa ämbetsmäns närvaro å tjänsterummet, var redan vid tiden för arbetsordningens utfärdande så stor, att deras behandling måste taga i anspråk en ännu längre tid än den för tjänstemännen föreskrifna. Äfven utom tjänstelokalen förekommer arbete i tjänsten, likasom söndagsarbete, men detta låter sig svårligen ens i medeltal beräkna. Det är nämligen beroende dels på den efter olika tider af året växlande hopningen af göromålen i allmänhet, dels därpå att flere ärenden kräva förberedande behandling eller omedelbart besked genom samtal med de vid distrikten anställda tjänstemännen, hvilka på telefon utväxlade samtal — med hänsyn till de tider, då allmänheten har behof af de interurbana telefonlinjerna — hänskjutas till söckendagarnas aftontimmar och söndagarna. Därjämte skola alla tjänstetelegram, hvilka likaledes till stor del ankomma på eftermiddagen, telefoneras till vederbörande byråchef, för hvilken därigenom föranledes tjänsteåtgärd i de fall, som påkalla ett omedelbart ordnande af trafiken.

I afseende på arbetstiden för tjänstemännen vid **telegrafverkets stationer** erinrar styrelsen, att jämlikt gällande reglemente för telegrambefordringen i riket statstelegrafstationerna äro med hänsyn till tjänstgöringstiden indelade i tre klasser, nämligen:

första klassen, innefattande stationer med oafbruten tjänstgöring dag och natt;

andra klassen, innefattande stationer med hel dagstjänst, hvilka hållas öppna:

från och med den 1 april till och med den 30 september från kl. 7 f. m. till kl. 9 e. m. samt från och

med den 1 oktober till och med den 31 mars från kl. 8 f. m. till kl. 9 e. m.; och

tredje klassen, innefattande stationer med inskränkt dagstjänst, hvilka hållas öppna:

söckendagar från kl. 9 f. m. till kl. 2 e. m. och från kl. 4 till kl. 7 e. m. samt

sön- och helgdagar från kl. 8 till kl. 10 f. m. och från kl. 1 till kl. 2 e. m.

Å första klassens stationer utföres arbetet af olika vaktlag, hvartdera med en medelarbetstid af $6\frac{1}{2}$ timmar på dagen eller 5 timmar på natten, med skyldighet för hvarje tjänsteman att göra minst en arbetsvakt om dygnet.

Å andra klassens stationer är den dagliga arbetstiden fördelad i två vaktlag, hvartdera således om $6\frac{1}{2}$ timmar under tiden oktober—mars och 7 timmar under årets öfriga månader, med skyldighet för hvarje tjänsteman att göra minst en arbetsvakt om dagen.

Å tredje klassens stationer finnes endast en tjänsteman anställd, hvilkens arbetstid således sammanfaller med den tid stationen är öppen eller 8 timmar på söckendag och 3 timmar på sön- och helgdag.

Föreståndarne för telegrafstationerna deltaga i likhet med öfriga tjänstemän i vaktlagens arbete, med undantag för de fyra telegrafdirektörerna — i Stockholm, Göteborg, Malmö och Sundsvall — samt föreståndarne för Gäfle, Norrköpings och Hälsingborgs stationer, hvilka äro befriade från vakttjänstgöring. Men för samtliga öfriga stationsföreståndare gäller, att det dem dessutom åliggande arbete med redovisning m. m. vanligen upptager deras tid betydligt utöfver den för den egentliga stationstjänstgöringen fastställda.

Hvad angår söndagsarbete, kunna därifrån icke andra tjänstemän befrias än de, som äro anställda å de fyra första klassens stationerna eller sådana andra klassens stationer, vid hvilka finnas flere än två tjänstgörande, och för dessa kan ledighet medgifvas endast hvarannan eller hvar tredje söndag.

Hvad åter beträffar de vaktfrie stationsföreståndarnes arbetstid, tjänstgör telegrafdirektören i Stockholm å tjänste-

rummet hvarje söckendag mellan kl. 10 f. m. och kl. 4 e. m., men är vidare på grund af tjänstebefattningens natur under större delen af den öfriga dagen sysselsatt af arbete i tjänsten såväl inom som utom tjänstelokalen under i medeltal 3 timmar. Det å sön- och helgdag förekommande arbetet upptager i medeltal en tid af 3 timmar. — Telegrafdirektören i Göteborg är hvarje söckendag sysselsatt å tjänstelokalen från kl. 9,30—10 f. m. till kl. 3 e. m. samt i medeltal två timmar under dagens sednare del. Under sön- och helgdag kan detta arbete beräknas till i medeltal två timmar. Arbete utom tjänstelokalen förekommer undantagsvis. — Telegrafdirektören i Malmö tjänstgör å tjänstelokalen i medeltal $6\frac{1}{2}$ timmar hvarje söckendag, och inskränker sig i regel sön- och helgdagstjänstgöringen till ett besök å tjänstelokalen. — Telegrafdirektören i Sundsvall tjänstgör å tjänsterummet hvarje söckendag i medeltal $7\frac{1}{2}$ timmar, och den ofta förekommande tjänstgöringen under sön- och helgdagar upptager i medeltal en tid af $3\frac{1}{2}$ timmar. — De fyra telegrafdirektörerna äro under olika växlande tider upptagna af inspektionsresor inom distrikten.

Föreståndarne för telegrafstationerna i Gäfle, Norrköping och Hälsingborg tjänstgöra å tjänsterummet i medeltal $7\frac{1}{4}$ timmar å söckendag och 3 timmar å sön- och helgdag, men hafva icke någon tjänstgöring utom tjänstelokalen.

Kongl. järnvägsstyrelsen med järnvägsstaten.

På grund af järnvägstjänstens säregna natur med dess mångfald af olikartade göromål för olika befattningshafvare hafva några allmänna bestämmelser beträffande tjänstemännens vid statens järnvägar dagliga tjänstgöringstid icke lämpligen kunnat af styrelsen fastställas, utan är denna tjänstgöringstid bestämd dels genom beslut af styrelsen för speciella fall dels ock genom praxis, sådan denna efter göromålens antal och beskaffenhet utbildat sig.

Styrelsens chef och **ledamöter** äro sysselsatta med arbete i tjänsten å ämbetsrummet i regel 5 timmar under

förmiddagen hvarje söckendag. Härförutom måste de naturligen egna en del af den öfriga dagen, vare sig å tjänstelokalen eller i hemmet, till läsning och beredning af ärenden, särskildt sådana af större omfattning eller viktigare beskaffenhet, hvilka icke egna sig till behandling under byråtiden. Då anteckningar icke förts öfver detta sednare arbete och då detta kräfver väsentligen olika tid under olika delar af året, kan noggrann uppgift häröfver icke lämnas, men torde detsamma kunna anses omfatta i medeltal några timmar per dag.

Byrådirektörerna tjänstgöra å tjänstelokalen under byråtiden 5 timmar hvarje söckendag och äro därutöfver i medeltal 2 timmar dagligen, antingen å tjänsterummet eller i hemmet, upptagna af arbete i och för beredning och uppsättning af till de resp. byråerna hörande ärenden.

Telegrafdirektörens dagliga tjänstgöringstid uppgår till 7—8 timmar hvarje söckendag.

För *arkitekten, kamreraren, hufvudkassören* och *förste aktuarien* utgör den dagliga tjänstgöringstiden å resp. kontor 5 timmar under f. m. hvarje söckendag. Vissa tider af året förekommer dock eftermiddagsarbete, särskildt för kamreraren och förste aktuarien.

För *milkontrollören* utgör den ordinarie tjänstgöringstiden å kontoret 5 timmar under förmiddagen hvarje söckendag, men därutöfver tillkommer för honom under eftermiddagen nästan dagligen en arbetstid af omkring 1 till 2 timmar.

Byråingenjörerna, registratorn, revisorn, notarierna och *förrådsförvaltaren* tjänstgöra å sina resp. tjänsterum hvarje söckendag i medeltal 5 till 6 timmar, *förste kontrollörerna* 6 till 7 timmar samt *kontrollörerna* under den tid, kontrollering af räkenskaperna å stationerna icke eger rum eller omkring halfva månaden, minst 5 timmar och, då sådan kontrollering eger rum, i allmänhet ett betydligt större antal timmar.

Af *de med arvode efter klass aflönade tjänstemännen* inom styrelsen äro ritarne samt de vid statistiska, mil-, kontroll- samt biljett- och blankettkontoren anställda bokhållarne och kontorsskrifvarne hvarje söckendag upptagna af arbete i tjänsten å kontoret från klockan 9 förmid-

dagen till 3 eftermiddagen eller sålunda under 6 timmar, samt öfriga bokhållare och kontorsskrifvare från klockan 10 förmiddagen till 3 eftermiddagen eller således 5 timmar. Under årets tre första månader eller tiden för hufvudräkningarnas afslutande och upprättandet af årsbokslutet tjänstgör dessutom den del af personalen å kammarkontoret, som handlägger bokslutsgöromålen, utöfver hvad ofvan angifvits omkring 2 timmar dagligen. Å andra sidan torde tjänstgöringstiden för kontorsskrifvarne vid administrativa byrån, hvilka närmast äro att likställa med amanuenser vid andra centrala ämbetsverk, i allmänhet något understiga det för kontorsskrifvarne ofvan angifna timtalet.

I detta sammanhang torde böra anmärkas, att med särskild ersättning godtgjordt s. k. öfvertidsarbete ifrågakommer under 1 till 2 timmar i medeltal per dag för ritarne äfvensom för bokhållarne och kontorsskrifvarne vid statistiska, mil-, kontroll- samt biljett- och blankettkontoren.

För åtskilliga af ofvan nämnda befattningshafvare förekommer söndagsarbete, men kan sådant dock icke anses mera regelbundet ega rum för styrelsens tjänstemän.

Vid en sammanfattning af de från **distriktsförvaltningarna** inkomna uppgifter uti förevarande ämne har s. k. yttertjänst å bangård eller stationens plattform ansetts böra betraktas såsom tjänstgöring å tjänstelokalen af den anledning, att för vissa grupper distriktstjänstemän sådan tjänst mången gång utgör den hufvudsakliga tjänstgöringen och i öfrigt något särskiljande af de tider, som upptagas af de olika slagens arbete, icke varit möjligt.

Distriktscheferna tjänstgöra å sina ämbetsrum i regel 6 till 7 timmar hvarje söckendag, men måste härförutom, likasom linjetjänstemännen i allmänhet, vara beredda att inträda i tjänstgöring närhålst angelägna tjänstegöromål sådant påfordra. Då denna tjänstgöring är beroende af omständigheter, hvilka icke kunna förut beräknas, kan tiden för denna utsträckta tjänstgöring naturligen icke ens tillnärmelsevis angifvas. Äfven under sön- och helgdag förekommer i regel 1 till 2 timmars tjänstgöring för distriktscheferna.

Bandirektörernas och *baningeniörernas* dagliga tjänstgöringstid kan beräknas utgöra i medeltal för söckendag 7 till 8 timmar. Härvid är, hvad särskildt angår baningeniörerna, dock att märka, att en icke ringa del af deras tjänst består i tillsyn af banan och arbetena därstädes, hvilken tillsyn naturligen kräfver längre tid än hvad nu är sagdt. Tjänstgöring under helgdag förekommer i regel för bandirektörerna och baningeniörerna under 3 till 4 timmar.

Maskindirektörerna, som utom handläggandet af alla viktigare ärenden å expeditionen, skola inspektera verkstäder, lokomotivstallar m. m., äro i medeltal i tjänsten upptagna 7 timmar hvarje söckendag och 2 timmar under sön- och helgdagar.

Trafikinspektörerna och *byråassistenterna* hafva i allmänhet 7 till 8 timmars daglig tjänstgöring, hvilken dock vid flera tillfällen, såsom vid tåggrubbnings-, extratågsanordningar m. m., betydligt utsträcket. Söndagstjänstgöring förekommer för dem i medeltal under 4 timmar. Dessutom äro de af dessa tjänstemän, som handhafva tågledning, skyldiga att vid behof genast inställa sig i tjänstgöring under hela den tid af dygnet, då tåg är under gång.

Distriktssekreterarne tjänstgöra i allmänhet hvarje söckendag å tjänstelokalen 6 till 7 timmar samt under sön- och helgdagar i medeltal 2 timmar, antingen å tjänsterummet eller i hemmet.

Maskiningeniörerna och *maskininspektörerna* äfvensom de vid ban- och maskinafdelningarna anställda *underingeniörerna* och *ritarne* hafva i medeltal 7 till 8 timmars daglig tjänstgöring hvarje söckendag å tjänstelokalen samt 2 timmars tjänstgöring under sön- och helgdag. De i verkstad anställda underingeniörerna tjänstgöra dock, i likhet med *verkmästarna*, i regel 9 timmar hvarje söckendag.

Distriktskassörerna tjänstgöra å tjänsterummet i medeltal 5 till 6 timmar hvarje söckendag, hvarförutom någon tjänstgöring å eftermiddagar eller å sön- eller helgdag för dem förekommer vid de tider, då aflöning till linjepersonalen utsändes.

För *verkstadskamrerarne* och *förrådsförvaltarnè* utgör

den dagliga tjänstgöringstiden i allmänhet 7 timmar hvarje söckendag.

Telegrafinspektörernas dagliga tjänstgöringstid uppgår för söckendag till i medeltal 7 timmar och för söndag till 1—2 timmar.

Stationsinspektörerna tjänstgöra å expeditjonsrummet eller ute å stationen i medeltal hvarje dag 10 timmar, dock med åtnjutande af ledighet, där tjänsten så medgifver, i allmänhet hvarannan sön- eller helgdag.

Den dagliga tjänstgöringstiden för *underinspektörerna* utgör i medeltal per söckendag 8 timmar och per helgdag 6 timmar samt för *expeditjonsföreståndarne* resp. 7 och 4 timmar, allt å tjänstelokalen eller inom stationens område; dock åtnjuta dessa tjänstemän i regel tjänstledighet hvarannan helgdag.

För *byråassistenterna* å gammal stat samt *kontorskrifvarne* vid administrativa afdelningen kan den ordinarie arbetstiden beräknas, för hvarje söckendag, till i medeltal 5—6 timmar å tjänsterummet. Bokhållarne och kontorsskrifvarne vid de öfriga afdelningarna hafva en daglig tjänstgöring å tjänstelokalen af i medeltal 7 till 8 timmar per söckendag och 1 till 2 timmar per helgdag.

Telegrafister, förste stationsskrifvare och *stationsskrifvare* tjänstgöra i allmänhet 8 till 9 timmar per dag å tjänsterummet, dock med tillgodonjutande af ledighet i regel hvarannan sön- eller helgdag. Vid vissa tillfällen, såsom vid uppgörande af redovisningar m. m., måste dock denna tjänstgöring ytterligare utsträckas.

För en del af den egentliga linjepersonalen förekommer turvis natttjänstgöring.

Styrelsen framhåller, särskildt hvad stationstjänstemännen beträffar, att deras här angifna tjänstgöringstid, åtminstone hvad de smärre stationerna angår, icke kan i sin helhet anses fullt effektiv utan delvis består endast i en af förhållandena påtingad obligatorisk närvaro å tjänstelokalen.

Vid angifvande af arbetstiden för järnvägens tjänstemän torde icke häller böra lämnas oanmärkt, att åtskilliga af dem under större eller mindre del af året befinna sig ute å inspektionsresor eller andra dylika tjänsteför-

rättningar och att dessa inspektionsresor och förrättningar naturligen ofta taga längre tid i anspråk i medeltal för dag än hvad ofvan angifvits för tjänstgöringen å tjänsterummet eller stationsorten.

Kongl. kammarkollegium

upplyser till en början, att några särskilda bestämmelser rörande tjänstgöringstiden hos kollegium icke finnas i vidare mån meddelade än att, enligt af ämbetsverkets president utfärdad arbetsordning, dels presidenten och kollegii samtliga ledamöter skola hvarje helgfri fredag klockan 12 middagen sammanträda för behandling af sådana ärenden, som böra in pleno afgöras, dels divisionssammanträden för handläggning af öfriga ärenden skola hållas helgfria måndagar, tisdagar och torsdagar från klockan 11 förmiddagen utom de månader, då ledamöter åtnjuta semester, därunder divisionssammanträden i allmänhet ega rum endast 2 dagar i veckan, dels ock advokatfiskals-, registrators-, aktuarie- och arkivkontoren skola hållas tillgängliga alla söckendagar, arkivkontoret från klockan 10 förmiddagen till klockan 3 eftermiddagen samt de öfriga från klockan 10,30 förmiddagen till klockan 3 eftermiddagen och därutöfver, efter tillsägelse, så länge kollegii sessioner pågå eller ämbetsverkets tjänst eljest det fordrar.

Då viss tjänstgöringstid sålunda finnes bestämd endast för advokatfiskalen, arkivarien, registratorn och aktuarien samt anledning hittills saknats att föra några anteckningar rörande den tid, hvarunder kollegii ämbets- och tjänstemän i öfrigt sysselsättas med arbete i tjänsten, kan kollegium härom nu omöjligen lämna några exakta uppgifter eller meddela annan utredning angående arbetstiden än att densamma enligt praxis utbildat sig sålunda:

att *presidenten* deltagar ej blott i handläggning af de viktigare allmänna ärenden, som jämlikt instruktionen ej må utan presidentens närvaro afgöras, utan, enligt i kollegium vedertagen praxis, jämväl, såsom ordförande vid divisionssammanträdena, i afgörandet af alla öfriga

ärenden äfvensom uti de med andra ämbetsverk ej sällan förekommande extra sammanträden, hvaraf följer, att han, som således också eger att justera konceptexpeditionerna till alla vid dessa sammanträden fattade beslut, har utöfver sammanträdestiderna sysselsättning såväl i verkets lokal som i hemmet, men att under sednaste år dock presidenten, som varit mycket upptagen af arbete uti den af Kongl. Maj:t tillsatta prästlöneregleringskommittén, understundom, med begagnande af den enligt instruktionen därutinnan medgifna frihet, varit från divisions-sammanträdena frånvarande;

att *kammarråden* utöfver de sammanträden af ofvannämnda slag, hvaruti de hafva skyldighet deltaga och hvilka stundom pågå 3 till 4 timmar, i allmänhet pläga flera timmar hvarje söckendag vara tillstädes å ämbetslokalen, hvarjämte och då deras arbete är af beskaffenhet att till stor del kunna och äfven måste för arbetets behöriga fortskridande utföras utom tjänsterummet, där tiden upptages af föredragningar och så kallade löpande göromål samt hinder följaktligen möter för det ostörda tankearbete, som erfordras synnerligast vid vidlyftigare ärendens beredande och handläggande i öfrigt, för kammarråden förekommer ett ganska betydligt hemarbete, som i medeltal kan beräknas till minst 3—4 timmar dagligen, sön- och helgdagar däruti inbegripna; samt

att *notarierna* omkring 3 till 4 timmar hvarje söckendag tjänstgöra å tjänsterummet samt äfven därutöfver sysselsättas med arbete i tjänsten under en tid, som i medeltal torde kunna anslås till åtminstone 2 timmar per dag, sön- och helgdagar inberäknade.

Härförutom anser sig kollegium ock böra meddela, att arbetet i kollegium fortgår oförändradt på nu angifna sätt utom under de tre första veckorna af året, därvid rotlar och listor af vederbörande upprättas, äfvensom under veckan efter påsk, då några divisionssammanträden ej ega rum annat än där angelägna ärendens afgörande påkalla sådana, men att däremot plenisammanträden äfven under dessa veckor hållas likasom ock dylika eller andra sammanträden under de sista veckorna af året nästan hvarje söckendag förekomma, samt att advokatfiskalen,

arkivarien och registratorn åtminstone tidtals sysselsättas med arbete i tjänsten betydligt utöfver den för kontorens öppethållande föreskrifna tiden.

Kongl. statskontoret.

Enligt den för statskontorets ämbets- och tjänstemän gällande, af verkets chef utfärdade arbetsordning af den 31 december 1879 hålles ämbetsverkets lokal öppen alla söckendagar mellan klockan 10 förmiddagen och klockan 3 eftermiddagen; och tjänstemännen äro skyldiga att under nämnda tid, i den mån vederbörande byrå- eller afdelningschef finner göromålen sådant fordra, vara å tjänsterummen tillstädes samt äfven å annan tid på dagen, när omständigheterna det påkalla, inställa sig till tjänstgöring därstädes.

I fråga om gällande praxis beträffande de olika tjänsteinnehafvarnes arbetstid å och utom tjänsterummen gifva de af statskontoret insamlade uppgifterna vid handen, att tjänstgöringstiden utgör i medeltal per arbetsdag:

för verkets *chef* — utom hemarbete — omkring 4 timmar å ämbetsrummet;

för hvarje af verkets tre *ledamöter*: 5 timmar på förmiddagen å tjänsterummet samt därutöfver 3 timmar, vanligtvis i hemmet, men understundom å tjänsterummet;

för *sekreteraren* — utom hemarbete, för hvilket visst timantal ej kunnat angifvas — omkring 4¹/₂ timmar å tjänsterummet;

för *räntmästaren*: omkring 5 timmar å tjänsterummet;

för *förste revisorn*: 6 timmar å tjänsterummet och 1 timme i hemmet;

för *kamreraren*: minst 5 timmar å tjänsterummet och 2 timmar i hemmet;

för *registratorn*: nära 5 timmar å tjänsterummet;

för *notarien*: 4 timmar å tjänsterummet;

för *stämpelkassören*: minst 7 timmar dels å tjänsterummet och dels å riksbankens sedeltryckeri; och

för hvar och en af åtta *revisorer*: 4 timmar å tjänste-

rummet samt dessutom för enhvar af tre utaf dem $1\frac{1}{2}$ till 2 timmar antingen i hemmet eller på eftermiddagarna å tjänsterummet.

Mera regelbundet söndagsarbete förekommer å tjänsterummet för nedannämnda tjänsteinnehafvare, nämligen:

förste revisorn	i medeltal	1 timme,
registratorn	»	2 timmar,
stämpelkassören	»	$4\frac{1}{2}$ timmar,
hvar och en af två revisorer	»	$2\frac{1}{4}$ timmar.

Kongl. myntverket.

Den för myntverket gällande nåd. instruktionen af den 8 december 1876 meddelar icke någon föreskrift angående den tid, som myntverkets tjänstemän dagligen skola tillbringa i tjänstelokalerna, och verkets chef har ansett sig så mycket mindre behöfva föreskrifva några bestämmelser härom, som det faller af sig själf, att enlvar af tjänstemännen därstädes uppehåller sig minst så lång tid som för en oafbruten gång af myntverkets arbeten erfordras.

Då göromålen äro till omfånget mycket olika under särskilda tider, kan någon generell uppgift på arbetstiden icke meddelas. Dock torde följande upplysningar tjäna till ledning för bedömande af tiden för tjänstemännens ämbetsutöfning i tjänstelokalerna, hvarmed menas icke allenast ämbetsrummen utan äfven laboratorierna och verkstäderna.

Af tjänstemännen hafva myntdirektören och myntkamreraren daglig tjänstgöring hela året; de båda andra, kontrolldirektören och myntgravören, hafva däremot endast vissa tider sysselsättning för myntverkets räkning, beroende därpå, att enligt instruktionen deras tjänstgöring vid myntverket är strängt begränsad till vissa göromål.

Då enligt gällande instruktion *myntdirektören* icke allenast har den tekniska och ekonomiska ledningen af myntverkets arbeten åt sig anförtrodd utan äfven, såsom varande ansvarig för myntens rätta vikt och halt, måste förrätta en mängd detaljgöromål, såsom probering och

dylikt, är det gifvet, att han bör tillbringa en stor del af hvarje söckendag i tjänsterummen och verkstäderna. Enligt praxis, som följts alltsedan myntverket år 1876 omorganiserades, har hans dagliga tjänstgöringstid i allmänhet uppgått till minst sju timmar, hvarvid likväl anmärkes, att under de tider, då, till följd af reparationer eller af annan orsak, myntningsarbetet icke varit i gång, tjänstetiden utan olägenhet kunnat förminskas till $4\frac{1}{2}$ —5 timmar hvarje söckendag.

Myntkamreraren är i allmänhet under expeditionstiden kl. 10—2,30 upptagen af myntutväxling och medaljförsäljning samt andra kassörsgöromål, hvarföre han omöjligen under nämnda tid därjämte kan medhinna att sköta mer än en del af de öfriga honom åliggande göromålen utan måste för detta ändamål vistas å tjänstelokalen äfven om eftermiddagarna. Hans arbetstid uppgår därigenom äfven i medeltal till omkring sju timmar, med någon minskning under de tider, då myntning icke förekommer.

Kontrolldirektören har, såsom ofvan nämnts, icke jämn sysselsättning vid myntverket utan endast vid de tider, då verkets arbeten äro af den art, att hans biträde är behöfligt. Det är till följd häraf icke möjligt att lämna någon uppgift angående hans dagliga tjänstgöringstid vid myntverket.

Lika litet låter det sig göra att uppskatta *myntgravörens* dagliga tjänstgöringstid. Myntgravören måste vara tillstädes på sin ateljé hvarje söckendag och är då sysselsatt med förfärdigande af myntstämplar och därmed sammanhängande göromål, men myntverket har icke alltid behof af hans tjänst, och har han då tid öfrig för arbeten åt enskilde.

För myntverkets tjänstemän förekommer endast undantagsvis något hemarbete, och söndagsarbete behöfver aldrig förekomma.

Slutligen erinrar myntverket därom, att dess tjänstemän icke äro berättigade till åtnjutande af den de flesta andra ämbetsverks tjänstemän tillerkända förmånen af semester.

Kongl. kontrollverket.

Enligt nådiga instruktionen för kontrollverket den 8 december 1876 skall kontrollverket alltid å de förut bestämda stämpeldagarna eller måndagar, tisdagar, torsdagar och fredagar, då helgdag på dem icke inträffar, vara för allmänheten tillgängligt. Under de sålunda bestämda stämpeldagarna öppnas kontrollverkets tjänstelokaler för allmänheten klockan nio förmiddagen för emottagande af det gods, som till kontrollstämpling inlämnas, och hållas därefter öppna, så länge göromålen det erfordra, åtminstone till klockan två, men under de sednaste åren vanligen till klockan tre eller fyra eftermiddagen.

Kontrolldirektören, som eger tjänstgöromål icke blott vid kontrollverket utan äfven vid myntverket och i afseende å tjänstgöringstider vid det förstnämnda verket är beroende af göromålen vid det sistnämnda, är i allmänhet tillstädes å någon af dessa båda ämbetsverks tjänstelokaler under hvarje stämpeldag i medeltal omkring fem timmar och under de öfriga söckendagarna i den mån göromålen vid myntverket påkalla hans tjänstgöring.

Kontrollören tjänstgör å kontrollverkets tjänsterum hvarje stämpeldag minst fyra timmar men under sednaste åren ofta fem eller sex timmar och har endast under några få dagar årligen hemarbete för räkenskapernas afslutande.

Assistenten tjänstgör å kontrollverkets tjänsterum i medeltal fyra timmar hvarje stämpeldag.

I motsats mot flertalet öfriga ämbets- och tjänstemän åtnjuta tjänstemännen vid kontrollverket icke semester; de äro skyldiga att, om de därtill förordnas, tjänstgöra vid myntverket i högre grad.

Söndagsarbete förekommer icke och hemarbete endast, såsom ofvan anfördes, i knappt nämnvärd grad för kontrollören.

Kongl. kommerskollegium.

Särskild föreskrift rörande tjänstgöringstid finnes, enligt hvad här nedan omförmäles, meddelad endast beträffande kollegii registrator.

Enligt praxis, tillämpad från och med år 1892 i sammanhang med kollegii ombildning, befinner sig *generaldirektören* i ämbetsutöfning å tjänsterummet hvarje söckendag omkring fyra och en half timmar; dock med det undantag härifrån, som betingas däraf att generaldirektören för närvarande är ledamot af Riksdagen.

Kommerseråden äro enligt praxis hvarje söckendag tillstädes i ämbetslokalen och äro där då sysselsatta med arbete i tjänsten i medeltal omkring fyra timmar, hvarförutom de äro i allmänhet dagligen sysselsatta med sådant arbete utom tjänstelokalen. Tiden härför, som är i väsentlig mån beroende af dem tillhörande ämbetsgöromåls mängd och beskaffenhet samt med afseende härå tämligen växlande, kan beräknas i medeltal utgöra minst två timmar för dag, däri äfven sön- och helgdagar inberäknade.

Sekreterarne tjänstgöra enligt praxis å tjänsterummet hvarje söckendag i medeltal minst fyra timmar och äro dessutom med arbete i tjänsten sysselsatta under en tid, som kan anslås till i medeltal två till tre timmar för dag, däri inberäknade jämväl sön- och helgdagar.

Förste aktuarien och *aktuarierna* å kollegii statistiska afdelning tjänstgöra enligt praxis å tjänsterummet hvarje söckendag, den förre omkring fyra och de sednare omkring fyra och en half timmar, hvarjämte förste aktuarien är sysselsatt med arbete i tjänsten utom tjänstelokalen under en tid, som i medeltal motsvarar minst en timme för dag, sön- och helgdagar inberäknade.

Registratorn och *arkivarien*, som har att mottaga till kollegium inkommande handlingar samt tillhandagå ämbetsmyndigheter och enskilde med upplysningar i tjänsten, skall enligt af kollegium meddelad föreskrift hvarje söckendag vara tillstädes å tjänsterummet från klockan elfva till klockan half tre, men enligt praxis fortsättes hans tjänstgöring därstädes numera till klockan tre.

Kassören och *sjöpassnotarien* är med arbete i tjänsten sysselsatt å tjänsterummet i medeltal omkring fem timmar hvarje söckendag och därutöfver i medeltal omkring en timme för arbetsdag.

Kongl. kammarrätten.

I särskildt afgifvet yttrande har *presidenten*, beträffande tiden för sin egen tjänstgöring, erinrat, att enligt gällande instruktion presidenten har att ordna och tillse arbetet inom ämbetsverket samt att det vidare tillhör honom, förutom annat, att föra ordet i kammarrättens plenum och vid de öfriga sammanträden, i hvilka han deltagar. För att medverka till afarbetande af den arbetsbalans, hvilken sedan länge förefunnits i kammarrätten, har den nuvarande presidenten, i likhet med flere af sina företrädare, i regeln deltagit i de löpande målens handläggning alla de dagar i veckan, kammarrätten har ordinarie sessioner; och har tiden för hans tjänstgöring å ämbetsrummet utgjort omkring 4 timmar dagligen under fem af veckans söckendagar och omkring 1 timme den sjätte.

Rörande den tid utom tjänsterummet utöfningen af presidentsämbetet tager i anspråk tilltror sig presidenten icke att lämna någon exakt uppgift. En sådan uppgift skulle naturligen icke böra inskränkas till att angifva den tid, som åtgår för genomgående af koncept till utslag och, i förekommande fall, läsning af handlingarna i besvärsmål, för förberedande behandling af befodringsärenden och frågor, som angå ämbetsverkets organisation eller dess ekonomi, för granskning af författningsförslag och beredning af andra frågor, som remitteras till kammarrätten, samt för justering af underdåniga utlåtanden i sådana ärenden. Uppgiften skulle äfven böra omfatta den tid, som måste användas för att taga kännedom om utkommande lagar och författningar, hvilka beröra området för kammarrättens verksamhet, för undersökningar i förekommande fall af gällande stadganden och meddelade prejudikat och slutligen för att, när mål eller ärende icke är af den mera enkla beskaffenhet, att definitivt beslut däri kan genast vid föredragningen fattas, öfvertänka till bedömande föreliggande spörsmål och därom stadga sin mening, vare sig det gäller ett votum i besvär- eller annat mål eller ett underdånigt utlåtande i ärende, som blifvit af Kongl. Maj:t till kammarrätten remitteradt.

Beträffande kammarrätten i öfrigt meddelar ämbetsverket, att kammarrättens *ledamöter*, hvilka på grund af den för ämbetsverket gällande arbetsordning af den 17 december 1880 i regel tjänstgöra å tjänsterummet fyra timmar tre helgfria dagar i hvarje vecka, äro af arbete i tjänsten, så vidt detta kunnat i timal uppskattas, sysselsatta i medeltal för helgfri dag inemot sju timmar;

att *sekreteraren*, hvilken det enligt berörda arbetsordning åligger att vara i kammarrätten tillstädes under sessionsdagarna och äfven å öfriga helgfria dagar där sig infinna, är i medeltal för helgfri dag fem timmar tjänstgörande å sitt tjänsterum och en timme af arbete i tjänsten sysselsatt utom tjänsterummet, hvarjämte tidtals söndagsarbete i tjänsten för honom förekommer;

att *notarierna* i ämbetsverket, beträffande hvilkas tjänstgöringstid å tjänsterummet icke finnes annan bestämmelse meddelad än att dem åligger att i tur tjänstgöra vid protokollet under sessionsdagarna, äro i tjänsten sysselsatta i medeltal för hvarje helgfri dag fem till sex timmar, däraf ungefär halfva tiden å tjänsterummet;

att *aktuarien och registratorn* på grund af gällande arbetsordning och honom särskildt meddelad föreskrift tjänstgör å tjänsterummet fem timmar hvarje helgfri dag, hvarförutom han nödgas för tjänsten arbeta å tjänsterummet de flesta sön- och helgdagar under året;

att *advokatfiskalen*, för hvilken icke finnes någon bestämmelse meddelad angående tiden för tjänstgöring å tjänsterummet, plägar därstädes tjänstgöra fyra timmar hvarje helgfri dag, hvarjämte arbete i tjänsten utom tjänstelokalen förekommer i den mån mål af vidlyftigare eller mera invecklad beskaffenhet blifva föremål för advokatfiskalens handläggning;

att *revisionskommisarierna*, för hvilka likaledes icke meddelats någon bestämmelse i afseende å tjänstgöringstid inom ämbetsverket, äro af arbete i tjänsten sysselsatta, den ene å tjänsterummet fem timmar hvarje söckendag och två till tre timmar de flesta söndagar under året med undantag af sommaren, den andre hvarje helgfri dag ungefär tre timmar å tjänsterummet och minst två timmar utom tjänstelokalen, samt den tredje i

medeltal för hvarje söckendag fem timmar å tjänsterummet, hvarjämte han under åtminstone två månader af året är af arbete i tjänsten upptagen dels söckendagar i hemmet dels sön- och helgdagar både å tjänsterummet och i hemmet; samt

att *revisorernas* tjänstetid å tjänsterummet är af kammarrätten bestämd till trettio timmar i veckan eller sålunda i medeltal fem timmar för hvarje söckendag.

Flertalet revisorer hafva erinrat, att de, hvilkas hufvudsakliga arbete måste på grund af bestämmelse i gällande arbetsordning förrättas å tjänsterummet, dessutom tidtals äro i hemmet sysselsatta med arbete i tjänsten, äfvensom att sådant arbete kan för dem förekomma jämväl under sön- och helgdagar, men att de icke kunna närmare angifva den tid, som af dem sålunda användes utom tjänsterummet samt å sön- och helgdagar.

Kongl. generaltullstyrelsen med tullstaten.

Hvad först angår **styrelsens** ämbets- och tjänstemäns dagliga tjänstgöringstid, innehåller den för styrelsen gällande nådiga instruktion härom ingen föreskrift. Ej håller innefattar den af styrelsen med stöd af nämnda instruktion fastställda arbetsordning för de vid styrelsens byråer anställda tjänstemän någon särskild bestämmelse härutinnan utöfver hvad här nedan sägs beträffande tiden, då registratörskontoret skall hållas tillgängligt för allmänheten. Handläggningen af de hos styrelsen förekommande mål och ärenden har emellertid, för så vidt arbetet med desamma är af beskaffenhet att kunna i tidsmått angifvas, visat sig för styrelsens ämbets- och tjänstemän medföra nedanstående dagliga arbetstid.

Då bland de ärenden, i hvilka styrelsens åtgärd påkallas, en afsevärd mängd i följd af sitt nära samband med kommunikationsväsendet och handelsomsättningen är af beskaffenhet att icke utan olägenhet kunna uppskjutas, erfordras för handläggning däraf nästan dagliga sessioner. För detta ändamål samt för fullgörande af andra med

ämbetet förenade göromål är *generaltulldirektören* sysselsatt å ämbetsrummet fyra till fem timmar hvarje söckendag, hvarjämte han årligen i regel under en tid af fem till sju veckor är upptagen af inspektioner å vederbörande tullplatser.

Styrelsens öfriga ledamöter, *byråcheferna*, hvilkas dagliga närvaro å ämbetslokalen påkallas af samma anledning som nyss beträffande generaltulldirektören berörts, äro jämväl å samma tid som denne därstädes af ämbetsgöromål upptagna. Handläggningen af de till de olika byråerna hörande ärenden, af hvilka vissa jämlikt ofvan åberopade instruktion afgöras af vederbörande byråchef utan föredragning inför generaltulldirektören, kräfver emellertid för byråcheferna ytterligare arbete, hvilket delvis är af beskaffenhet att kunna fullgöras utom ämbetsrummet. Tiden härför, som växlar i förhållande till ärendenas antal och betydighet, kan i medeltal anslås för kanslibyråchefen till tre timmar och för de öfriga byråcheferna till två timmar för hvarje dag, då sön- och helgdagar inberäknas.

Af kanslibyråns tjänstemän tjänstgöra *sekreteraren*, hvilken är skyldig att närvara vid styrelsens sessioner, samt *notarierna* å tjänsterummet hvarje söckendag minst fem timmar. Dessutom är sekreteraren sysselsatt med arbete, som till största delen förrättas utom tjänstelokalerna, under en tid, som i medeltal motsvarar en timme för dag, sön- och helgdagar inberäknade. *Registratorn och aktuarien* tjänstgör å registratorskontoret hvarje söckendag mellan klockan half elfva förmiddagen och tre eftermiddagen, under hvilken tid nämnda kontor skall jämlikt ofvan omförmälda arbetsordning hållas för allmänheten tillgängligt, men är för bestridande af de med hans tjänst förenade, omfattande göromål därutöfver sysselsatt å kontoret minst två timmar för dag, sön- och helgdagar inberäknade.

Kameralbyråns tjänstemän, en *kammarförvant* samt tre *revisorer och bokhållare*, tjänstgöra i medeltal fem timmar hvarje söckendag å tjänsterummen.

De vid revisionsbyrån anställda *revisorerna* tjänstgöra å tjänsterummet hvarje söckendag fyra till fem timmar,

hvarförutom den bland revisorerna, som tillika är statister, är sysselsatt å tjänsterummet sön- och helgdagar två till tre timmar.

Beträffande därefter tiden för de vid tullverkets **lokalförvaltning** anställda tjänstemäns tjänstgöring, hvilken afser, förutom bevakningsgöromål, dels kontorsärenden och dels tullbehandlingsärenden, har styrelsen i öfverensstämmelse med gällande tjänstgöringsreglemente för tullverket fastställt viss expeditionstid för såväl kontors- som tullbehandlingsärendena vid de olika tullförvaltningarna, på sätt följande tablå utvisar.

Tablå,

utvisande expeditionstiden i och för kontors- och tullbehandlingsärenden vid rikets tullförvaltningar.

Grisslehamn	}	April—oktober 9—1 och 3—7 (8 timmar). November—mars 10—1 och 3—6 (6 timmar).
Västerås		
Marstrand		
Lysekil		
Uddevalla		
Strömstad		
Falkenberg		
Halmstad		
Ahus		
Ronneby		
Visby		
Mem		
Norrköping		
Umeå		
Jönköping	}	April—oktober 9—4 (7 timmar). November—mars 10—3 (5 timmar).
Lidköping		
Östersund		
Uppsala		
Landskrona		
Ystad		
Karlshamn		
Oskarshamn		
Karlstad		
Falun		
Stockholm:	}	Mars—november 9—5 (8 timmar). December 9—4 (7 timmar). Januari—februari 10—3 (5 timmar).
Tullkammaren		
Uppbördskontoret		
Packhusinspektionen		
Nederlagskontoret		
Tullbevakningsinspektionen	}	Seglotionstiden 9—5 (8 timmar). Öfriga delen af året 10—2 (4 timmar).
Piteå		
Hudiksvall		
Luleå		

Göteborg	{	Mars—oktober 9—5 (8 timmar).
Malmö		November 9—4 (7 timmar).
	{	December—februari 9—3 (6 timmar).
Simrishamn		April—oktober 9—4 (7 timmar).
Sölvesborg	{	November—mars 10—2 (4 timmar).
Stockholm:		
Konfiskations- och kassörskontoret		Hela året 9—3 (6 timmar).
Gäfle	{	Seglationstidens början—oktober 9—5 (8 timmar).
		November 10—4 (6 timmar).
	{	Öfriga delen af året 10—3 (5 timmar).
Södertälje		April—oktober 9—2 och 4—6 (7 timmar).
	{	November—december 10—3 (5 timmar).
		Januari—mars 10—2 (4 timmar).
Nyköping	{	April—oktober 9—3 (6 timmar).
		November—mars 10—3 (5 timmar).
Varberg	{	April—oktober 9—5 (8 timmar).
		November—mars 10—4 (6 timmar).
Hälsingborg	{	April—oktober 9—5 (8 timmar).
		November och mars 9—4 (7 timmar).
	{	December—februari 10—3 (5 timmar).
Lund		Mars—oktober 9—1 och 3—5 (6 timmar).
	{	November—februari 10—3 (5 timmar).
Trälleborg		April—oktober 9—1 och 3—5 (6 timmar).
	{	November—mars 10—3 (5 timmar).
Karlskrona		April—oktober 9—4 (7 timmar).
	{	Mars och november 9—3 (6 timmar).
		December—februari 10—3 (5 timmar).
Kalmar	{	April—november 9—5 (8 timmar).
		December—mars 10—3 (5 timmar).
Västervik	{	April—oktober 9—1.30 och 3—5 (6 $\frac{1}{2}$ timmar).
		November—mars 10—3 (5 timmar).
Linköping	{	April—november 10—4 (6 timmar).
		Öfriga delen af året 10—2 (4 timmar).
Vadstena		Hela året 9—2 (5 timmar).
Söderhamn	{	Seglationstiden 10—5 (7 timmar).
		Öfriga delen af året 10—2 (4 timmar).
Sundsvall	{	Från sjöfartens öppnande—okt. 9—5 (8 timmar).
		November 10—4 (6 timmar).
	{	Öfriga delen af året 10—2 (4 timmar).
Härnösand		Från sjöfartens öppnande—sept. 9—5 (8 timmar).
	{	Öfriga delen af året 9—3 (6 timmar).
Skellefteå		Seglationstiden 9—5 (8 timmar).
	{	Öfriga delen af året 9—2 (5 timmar).
Haparanda		April—november 9—1 och 3—7 (8 timmar).
	{	Öfriga delen af året 10—3 (5 timmar).
Örebro		April—september 9—5 (8 timmar).
	{	Oktober 9—4 (7 timmar).
		Mars 9—3 (6 timmar).
	{	November—februari 10—3 (5 timmar).

Öfver hufvud taget utgör denna expeditionstid under månaderna april till och med oktober sju eller åtta timmar samt växlar under öfriga månader af året emellan fyra och åtta timmar. Under hela denna tid äro de tjänstemän, som hafva att besörja nämnda ärenden, skyldiga att tjänstgöra; dock plägar det stundom tillåtas dem att i tur för någon stund aflägsna sig från tjänsterummet för intagande af måltid. Så vidt angår packhusgöromålen, hvilka icke få förrättas å annan tid än fullt dagsljus tillåter, kan sagda expeditionstid sägas nära sammanfalla med de tjänstemäns tjänstgöringstid, som med dylika göromål uteslutande sysselsättas. I fråga åter om öfriga tjänstemän understiger expeditionstiden i allmänhet deras arbetstid. Då nämligen under expeditionstiden tjänstemännen förnämligast egna sitt arbete åt expeditioner, som af trafikrande påkallas, måste ofta efter nämnda tids slut åt journalföring och redogörelsen i allmänhet egnas särskildt arbete, som allt efter trafikens liflighet på olika tider och platser kräfver olika tid, såsom exempel hvarpå styrelsen åberopar, att medan vid tullkammaren i Hälsingborg tjänstgöringstiden öfverskjuter expeditionstiden under höst- och vintermånaderna med omkring tre timmar dagligen men däremot ej nämnvärdt under sommarmånaderna, ett motsatt förhållande eger rum vid tullkammaren i Karlskrona, samt att vid tullkammaren i Örebro arbetstiden tidtals öfverstiger expeditionstiden med ända till sex timmar dagligen. Härtill kommer, att å plats, hvar est tullförvaltningens föreståndare ensam är bevakningsförmän, såsom Nyköping, Skellefteå, tullinspektionerna å Gottland med flere, hans tjänstgöringstid ej får understiga den för bevakningsgöromålen i allmänhet gällande, hvilken åter sammanfaller med den i tullstadgan bestämda lossningstiden. Men äfven å plats, hvarest särskild bevakningsförmän finnes anställd, åligger tullförvaltningens föreståndare såsom chef för tullbevakningen på platsen att utöfva kontroll öfver bevakningsexpeditionerna, hvarjämte han, i fall då bevakningsförmannen är sysselsatt med honom åliggande förtullningsbestyr eller af annan anledning hindras att bestrida alla med hans tjänst förenade bevakningsgöromål, nödgas att deltaga i dessa

göromål, å hvilken tid de än skola förrättas. Vid inloppsstationerna, till exempel Södertälje och Lysekil, varar tjänstgöringen för visitations- och klareringsåtgärder från solens uppgång till dess nedgång, och vid gränsetullplatserna Mon, Charlottenberg, Storlien, Funäsdalen och Haparanda är tjänstgöringsskyldigheten icke inskränkt till viss tid af dygnet. För befälhafvaren för kustbevakningen i Skåne och bevakningskontrollören i Karlstads tullkammardistrikt, hvilkas förnämsta åliggande är att verkställa inspektionsresor till underlydande kust- och gränsposteringar, kan naturligen viss daglig tjänstgöringstid ej uppgifvas, lika litet som viss dylik tid kan angifvas för tullfiskalerna, hvilka hufvudsakligen åligger, förutom att verkställa föreskrifna inventeringar, att vid vederbörande domstolar anhängiggöra och utföra tullmål. Skeppsmättningskontrollörernas inne- och utegöromål, torde, i medeltal för hela året, kunna anses upptaga omkring åtta timmar dagligen.

Kongl. statistiska centralbyrån.

I den för ämbetsverket gällande nådiga instruktionen lyder § 9 sålunda: »Statistiska centralbyrån skall vara tillgänglig alla helgfria dagar från klockan 10 förmiddagen till klockan 3 eftermiddagen. Samtliga ämbets- och tjänstemännen äro skyldige att under nämnda timmar dagligen tjänstgöra.»

Den sålunda lagstadgade tjänstgöringstiden af 5 timmar hvarje helgfri dag iakttages, enligt hvad ämbetsverket meddelar, noga å tjänstelokalen af samtliga ämbets- och tjänstemän.

Kongl. öfverintendentsämbetet

meddelar:

att *öfverintendenten* är, utom under den tid af omkring två till tre veckor årligen, då han företager inspektionsresor i landsorten, alla söckendagar i ämbets-

utöfning å tjänsterummet minst tre timmar, hvarförutom han, som allenast undantagsvis är upptagen af hemarbete i och för sitt ämbete, under de tider af året, då byggnads- och reparationsarbeten vid kronans under ämbetets inseende ställda hus i hufvudstaden äro under utförande, på platsen för dessa arbeten egnar dem sin uppmärksamhet en till två timmar i veckan;

att *förste intendenten å ämbetets tekniska afdelning* tjänstgör å tjänsterummet hvarje söckendag i allmänhet tre timmar, dock att, för beredning af sådana ärenden, som skola af honom inför ämbetet föredragas, hans arbete å tjänstelokalen vissa dagar måste utsträckas utöfver nyss angifna tid en till två timmar, hvarjämte, vid fall af särskildt brådskande handläggning af något ärende, äfven hemarbete af honom påfordras;

att *förste intendenten å administrativa afdelningen* är hvarje söckendag tillstädes å tjänsterummet omkring fem timmar, hvarunder han i allmänhet är fullständigt upptagen af göromål i och för tjänsten, hvarförutom hemarbete för honom nödvändig göres, hvilket sistnämnda arbetes längd, som naturligen är beroende på de till hans handläggning hörande ärendenas mängd och beskaffenhet och förty är icke obetydligt växlande, torde kunna beräknas i medeltal upptaga en tid af åtminstone två timmar dagligen, sön- och helgdagar inräknade;

att *intendenten för kronans under ämbetets inseende ställda egendomar i landsorten*, som årligen använder en tid af fyra a fem veckor till företagande af tjänsteresor i och för inspektion af de närmast under hans tillsyn stående hus och byggnader, under den öfriga delen af året är å tjänsterummet af sin tjänst upptagen omkring tre timmar hvarje söckendag, hvarvid dock är att märka, att han esomoftast måste till följd af tidtals ökade göromål utsträcka denna sin arbetstid en eller annan timme och att han, särskildt under årets två första och sista månader, då han skall upprätta generalförslag rörande underhållet af byggnaderna i landsorten äfvensom granska de från vederbörande länsstyrelser för hvarje år till ämbetet inkommande räkenskaper och arbetsredogörelser, är af sin tjänst dagligen upptagen, utöfver ofvan förstnämnda

tjänstgöringstid, antingen å tjänsterummet eller i hemmet minst tre timmar;

att *intendenten för kronans egendomar i hufvudstaden* under årets två första månader, då han har att utarbete sin berättelse angående näst föregående års arbeten vid husen i Stockholm och att uppgöra det löpande årets generalförslag rörande reparationer af samma hus, i allmänhet tjänstgör å ämbetsrummet omkring åtta timmar hvarje söckendag samt under den öfriga delen af året sagda dagar omkring tre timmar, hvarjämte han, som gemenligen icke är i och för tjänsten upptagen af hem- eller söndagsarbete, hvarje helgfri dag använder i medeltal två timmar för tillsyn och besiktning af kronans i Stockholm varande byggnader; samt

att *kassören* — som tillika är bokhållare och som jämlikt Kongl. Maj:ts nådiga bref den 13 april 1886 med sin hos ämbetet innehafvande tjänst förenar en kassörs- och bokhållaretjänst hos kongl. lotsstyrelsen — är å ämbetets kassakontor tillstädes hvarje helgfri onsdag klockan 12—2, då enligt mångårig praxis kontoret är för allmänheten öppet, hvarjämte han, för hvilken hem- eller söndagsarbete icke i regeln är för tjänstens skötande behöfligt, dels vid de tider af året — hufvudsakligen vid dess slut —, då en myckenhet utbetalningar måste verkställas, för sagda ändamål oftast är i ämbetet tillstädes äfven andra dagar än de ordinarie kassadagarna en till två timmar, dels ock under årets tre första och två sista månader, då honom åligger att granska från de olika länsstyrelserna inkommande räkenskaper, verkställa bokslut och ordna ämbetets räkenskapshandlingar med tillhörande verifikationer, är å tjänsterummet sysselsatt hvarje söckendag omkring tre timmar.

Kongl. styrelsen för postsparbanken

meddelar:

att enligt till styrelsen afgifna uppgifter antalet timmar, under hvilka de hos styrelsen anställda ämbets- och tjänstemän äro å söckendagarna upptagna af arbete i tjänsten, i medeltal utgör:

	å tjänste- rum	utom tjänste- lokaler
för byråchefen.....	6	2
» kamreraren och sekreteraren	6	1 ¹ / ₂
» registratören	7	—
» aktuarien	7 ¹ / ₂	—
» enhvar af de tre revisorerna och bok- hållarne	6	1 ¹ / ₂ ;

att för omförmälda ämbets- och tjänstemän i regel ej ifrågakommer söndagsarbete; samt

att någon annan föreskrift rörande viss tid för tjänstgöring å tjänsterummet icke finnes meddelad för de hos postsparbanksstyrelsen anställda ämbets- och tjänstemän än att de kontor, nämligen registratorskontoret och aktuariekontoret, där vederbörande tjänstemän till följd af tjänstgörörelsens beskaffenhet mera regelbundet komma i beröring med allmänheten, hvarje söckendag äro öppna, det förra mellan kl. 10 f. m. och 3 e. m. och det sednare, hvarest emottagas och handläggas ansökningar om utbetalande, utan uppsägningstid, af innestående postsparbanksmedel, mellan kl. 10 f. m. och 1 e. m.

Kongl. patent- och registreringsverket.

Enligt § 20 i den för ämbetsverket gällande nådiga instruktion af den 18 november 1898 skall ämbetsverket hållas öppet för allmänheten hvarje helgfri dag från kl. 11 f. m. till kl. 3 e. m.

Öfverdirektören tjänstgör å tjänsterummet hvarje söckendag fyra timmar eller därutöfver. Tillfälligt deltagande i kommittéarbeten har dock understundom vållat någon mindre förändring i denna arbetstid å tjänsterummet.

Enär, under den tid ämbetsverket hålles tillgängligt för allmänheten, så många ärenden i form af föredragning, muntliga förfrågningar eller brådskande justeringar och expeditioner förekomma, att denna tid icke lämpar sig för vidlyftigare expeditioners justering, måste chefens arbete därutinnan verkställas å andra tider inom tjänstelokalen eller i hemmet.

Ledamöterna, hvaribland förutom verkets båda öfveringenjörer och tre sekreterare här inbegripas två hos verket för närvarande anställda adjungerade ledamöter, äro enligt praxis hvarje söckendag å tjänsterummen sysselsatta med arbete i tjänsten i medeltal minst fem timmar, hvarförutom de i medeltal en timme eller mera dagligen äro för tjänsten sysselsatta med hemarbete.

Registratorm samt *notarien*, hvilka båda, den förre beträffande ärenden angående patent, varumärken samt mönster och modeller, den sednare i fråga om handlingar rörande registrering af anmälningar om aktiebolag, bland annat hafva att mottaga till verket inkommande handlingar samt tillhandagå ämbetsmyndigheter och enskilde med upplysningar, skola enligt af verket meddelad föreskrift vara tillstädes å tjänsterummet hvarje helgfri dag från kl. 11 f. m. till kl. 3 e. m., men genom praxis har deras tjänstgöringstid utsträckts till i medeltal fem timmar eller något därutöfver hvarje söckendag.

De fyra *byråingenjörer*, som biträda vid granskning ur teknisk synpunkt af patentärenden, tjänstgöra å tjänsterummet hvarje söckendag i medeltal omkring fyra och en half timmar samt äro sysselsatta utom tjänsterummet med arbete i tjänsten under en tid, som kan anslås till i medeltal en och en half timme för söckendag. Den byråingenjör, som har att föra statistiska anteckningar samt verkställa klassificering af inkomna ansökningar m. m., är i tjänsten sysselsatt med arbete å tjänsterummet i medeltal fyra timmar hvarje söckendag samt därutöfver utom tjänstelokalen i medeltal fyra timmar hvarje söckendag och tre till fyra timmar hvarje söndag.

Den byråingenjör slutligen, som förestår och vårdar biblioteket, skall, enligt föreskrift af ämbetsverket, hvarje söckendag vara tillstädes å tjänsterummet från kl. 11

f. m. till kl. 3 e. m. samt därutöver två dagar i veckan kl. 7 till 9 på aftnarna, under hvilka tider biblioteket hålles tillgängligt för allmänheten. Till de göromål i tjänsten, hvilka icke på dessa tider af honom medhinnas, beräknas åtgå två timmar i veckan å tjänsterummet.

Bokhållaren är med arbete i tjänsten å tjänsterummet sysselsatt i medeltal sex timmar hvarje söckendag.

Domkapitlens expeditioner.

Bestämmelser rörande tjänstgöringstiden för de vid domkapitlens expeditioner anställda tjänstemän — konsistorienotariater och amanuenser — finnas icke utfärdade utöver dem, som kunna anses ligga däri, att dessa expeditioner äro på bestämda tider för allmänheten tillgängliga. Uttryckligt stadgande att under expeditionstiden vara å tjänsterummet tillstädes är dock endast uppgifvet såsom förekommande i instruktionen för den vid domkapitlet i Karlstad anställda amanuensen.

Den dagliga expeditionstiden är vid domkapitlen i Strängnäs och Kalmar kl. 10—12 f. m., i Göteborg och Karlstad kl. 11 f. m.—1 e. m. Konsistorieexpeditionen i Härnösands stift hålles enligt anslag öppen alla söckendagar kl. 10—12 f. m., men den praxis har så småningom utbildat sig, att expeditionslokalen ej stänges kl. 12 utan är öppen ända till kl. 3 på dagen. I Stockholm är tjänstelokalerna enligt anslag öppen för allmänheten fyra dagar i veckan 1 timme om dagen, men tiden för öppet-hållandet har i de flesta fall utsträckts till 2—3 timmar. Öfriga konsistorier meddela ej några uppgifter rörande expeditionstiden.

Såväl konsistorienotariernas som amanuensernas löneförmåner växla ansenligt inom de olika stifteten. Sålunda beräknades, vid sednaste lönereglering, konsistorienotariats i Lunds stift inkomster till 6,320 kr., medan i Kalmar stift inkomsterna utgjorde allenast 2,320 kr. Amanuensernas löneförmåner växlade enligt samma beräkning

mellan 600 kr. i Visby stift och 2,000 kr. i ärkestiftet.^{*)} På grund häraf har det icke ansetts lämpligt att meddela allenast medeltalen af de angifna tjänstgöringstiderna, utan återgifvas i det följande uppgifterna härom för hvarje stift särskildt hufvudsakligen i den form, hvori de inkommit. Ett medeltal för samtliga stift låter sig för öfrigt icke uträkna på grundval af dessa yttranden, enär desamma icke öfverallt afgifvits efter enahanda grunder.

Uppsala ärkestift:

Konsistorienotariens dagliga arbete upptager en tid af 9 timmar, hvaraf 5 timmar (kl. 10 f. m.—3 e. m.) på expeditionsrummet och den återstående tiden i hemmet. Söndagsarbete förekommer regelbundet med 3—4 timmar hvarje söndag.

Amanuensens dagliga tjänstgöring å expeditionsrummet omfattar i regel 5 timmar (kl. 10 f. m.—3 e. m.). Arbete å eftermiddagarna eller å söndagarna erfordras däremot icke annat än undantagsvis.

Linköpings stift:

Konsistorienotarien är i regel å tjänstelokalen sysselsatt i medeltal $5\frac{1}{2}$ timmar alla söckendagar, hvarjämte ett af honom aflönadt räkenskapsbiträde under de tre till fyra första månaderna af året därstädes arbetar under samma tid och de öfriga månaderna vid behof. Utöfver denna tjänstgöring har konsistorienotarien ofta tjänstgöröromål flera timmar i veckan, mestadels å tjänstelokalen för att hafva tillgång till arkiv och författningar, såväl å söndagarna som å hvardagseftermiddagarna. Sammanräknas konsistorienotariens och hans ofvannämnda biträdes arbetstid i tjänsten, kan denna icke uppskattas till mindre än inemot 8 timmar hvarje söckendag.

Amanuensens dagliga tjänstgöring å expeditionen är i regel från kl. 10 f. m. till 3 e. m. men måste alltsomoftast utsträckas till kl. 4. Nödvändigheten att genom annat arbete skaffa fyllnad i de dagliga lefnadsbehofven

^{*)} Bidrag till Sveriges off. statistik X) I: 6.

omöjliggör eftermiddagsarbete i tjänsten och tvingar, där sådant ej kan undvikas, till anlåtande af skrifbiträde.

Skara stift:

Den dagliga arbetstiden på expeditjonslokalen kan i medeltal anslås till 6 timmar. Söndagsarbete är i regel icke nödigt men understundom svårt att undvika. Ett medeltal för tjänstemännens arbetstid utom tjänstelokalerna är svårt att angifva, då sådant arbete icke regelbundet hvarje dag förekommer och ofta kan motsvaras af någon minskning i arbetstiden på tjänstelokalerna men understundom kan förekomma jämväl i större utsträckning.

Strängnäs stift:

Enligt praxis vistas tjänstemännen på expeditjonslokalerna så länge expeditjongsöromålen det kräfvat. Dessa öromål taga i anspråk för *konsistorienotarien* under vinter- och vårmånaderna sällan under 10 timmar hvarje dag i veckan och under sommar- och höstmånaderna 7 till 8 timmar hvarje söckendag samt för *amanuensen* under vinter- och vårmånaderna 7 till 8 timmar hvarje söckendag men under sommar- och höstmånaderna något kortare tid. Arbete utom expeditjonslokalerna förekommer icke.

Ett af konsistorienotarien antaget skrifbiträde arbetar på expeditjonen i regel 2 timmar dagligen utom söndagarna samt verkställer i hemmet renskrifning efter behof.

Västerås stift:

Konsistorienotariens dagliga tjänstgöring å tjänstelokalerna, häri inbegripet äfven söndagsarbete, omfattar i regel 6 timmar, och *amanuensens* 2 till 3 timmar. Den förres arbete i tjänsten utom tjänstelokalerna kan beräknas till 2 timmar dagligen.

Växjö stift:

Konsistorienotarien, hvars hufvudsakliga arbete är förlagdt till sessionsrummet och expeditjonslokalerna, är å sistnämnda lokal af träget arbete i tjänsten sysselsatt under

10 till 12 timmar dagligen, icke blott å söckendagar utan äfven å de allra flesta sön- och helgdagar.

Amanuensen, hvilken arbetar dels å expeditionslokalen, dels — i och för utskrift af bref och andra handlingar — i hemmet, är af arbete i tjänsten upptagen under sammanlagdt 12 timmar i veckan eller omkring 2 timmar dagligen.

I ofvanbemälda arbetstid har icke inräknats den tid, som erfordras för arbetet vid och efter de årligen till icke ringa antal förekommande kyrkvisitationer inom det vidsträckta stiftet, vid hvilka förrättningar notarien eller amanuensen författningsenligt är stiftschefen följaktig.

Lunds stift:

Konsistorienotarien är upptagen af tjänstgöring å tjänsterummen i medeltal dagligen minst $7\frac{1}{2}$ timmar utöfver den tid, som han esomoftast utom tjänstelokalerna måste använda för öfvertänkande af de vidlyftigare utlåtanden, betänkanden, utslag m. m., han på grund af domkapitlets fattade beslut har att författa, men som i medeltal för arbetsdag omöjligen kan uppgifvas.

Amanuensen är upptagen af tjänstgöring å tjänsterummen i medeltal dagligen minst $3\frac{1}{2}$ timmar. Med arbete i tjänsten utom tjänstelokalerna sysselsättes han icke.*)

Regelbundet söndagsarbete för domkapitlets tjänstemän förekommer icke.

Ett till största delen af konsistorienotarien aflönadt skrifbiträde är å expeditionen sysselsatt i medeltal 7 till 8 timmar dagligen.

Göteborgs stift:

Konsistorienotariens dagliga tjänstgöring å tjänstelokalerna omfattar i allmänhet $4\frac{1}{2}$ till 5 timmar. Mycket arbete i tjänsten utföres äfven i hemmet, dels före början af den dagliga tjänstgöringen i expeditionslokalerna dels under eftermiddagarna. Hela den dagliga arbetstiden

*) Fr. o. m. år 1897 är vid domkapitlet anställd en e. o. amanuens med samma tjänstgöringstid som den ordinarie amanuensen.

upptager i medeltal 8 till 9 timmar. Söndagsarbete förekommer ej, utom vid sådana tillfällen, då konsistorienotarien tjänstgör vid biskopsvisitationer.

Förutvarande *amanuensen*^{*)}, som under hela den tid han varit vid domkapitlet anställd tillika innehåft förordnande eller ordinarie befattning i skolans tjänst, har varit i domkapitelsexpeditionen tillstädes all den tid mellan kl. 11 f. m. och 3 e. m. han varit ledig från skolgöromålen, från 1 till 4 timmar dagligen eller omkring 12 timmar i veckan. Vidare har han varit upptagen af hemarbete 1 till 2 eftermiddagar i veckan, och då en del registreringsarbete måst samlas till skolfrierna, torde hans dagliga arbetstid som amanuens i medeltal för hela året kunna anslås till något öfver 3 timmar. Söndagsarbete å tjänstelokalen har icke förekommit och i hemmet endast undantagsvis.

Kalmar stift:

Ärendenas mängd och beskaffenhet bestämma arbetstidens längd, hvilken därför kan variera vid olika tider af året. I regel förrättas arbetet på tjänsterummet och på söckendagar, men tjänstemännen äro oförhindrade att i hemmet verkställa sådant arbete, som därtill lämpar sig, äfvensom att, om så är nödigt, arbeta på söndagarna. Tjänstemännen ega att själfva fördela göromålen sig emellan, dock så att *konsistorienotarien* har ansvaret och biträdes af *amanuensen*. Vid förfall för notarien inträder amanuensen i hans åligganden.

Karlstads stift:

Konsistorienotarien tjänstgör å tjänsterummet hvarje söckendag 5 $\frac{1}{2}$ till 6 $\frac{1}{2}$ timmar. Arbete i tjänsten verkställs understundom äfven i hemmet, men söndagsarbete behöfver däremot i allmänhet ej ifrågakomma.

Amanuensen, som på egen bekostnad låtit verkställa en del renskrifning genom andra, har i allmänhet varit sysselsatt å tjänstelokalen ungefär 2 timmar hvarje söckendag.

*) Amanuensstjänsten var, då yttrandet afgafs, ledig.

Härnösands stift:

Konsistorienotarien och *amanuensen* tjänstgöra å expeditionens lokalen 5 timmar (kl. 10 f. m.—3 e. m.) hvarje söckendag. Med den förstnämndes tjänst är dessutom mycket arbete under eftermiddagarna förknippadt. Den tid, som detta arbete, hvilket i regel utföres i hemmet, tager i anspråk, beräknas till i medeltal 3 timmar per arbetsdag. Hvad söndagsarbete beträffar, måste konsistorienotarien mycket ofta taga söndagen till hjälp för att medhinna göromålen.

Enär det på grund af de mångskiftande åligganden denne tjänsteman har att utföra rätt ofta inträffar, att han ej hinner uppsätta domkapitlets protokoll, verkställes detta arbete af amanuensen, som då för att jämväl hinna utföra de honom åliggande löpande göromålen nödsakas arbeta under några eftermiddagar i veckan. Äfven vid andra tillfällen, då trängande göromål hopa sig, utför amanuensen eftermiddagsarbete.

Visby stift:

Tjänstgöringstiden å expeditionens lokalen ställer sig för *konsistorienotarien* olika under olika tider på året och olika under olika år. Emellertid kunna 7 till 8 timmar anses vara medelarbetstiden per dag, i det att 5 till 6 timmar erfordras, då arbetet är jämförelsevis lindrigt, och 8 till 10 timmars arbete under andra tider.

Beträffande *amanuensens* arbetstid, uppgår den till 2—3 timmar om dagen och kan till följd af den ytterst ringa lönen ej utsträckas längre, äfven då hans hjälp i större omfattning vore af nöden, hvadan notarien ofta måste skaffa sig hjälp med renskrifning af annan person.

Såsom arbete utom tjänstelokalen förekommer endast konsistorienotariens tjänstgöring vid visitationer, installationer och prästvigningar. Söndagsarbete förekommer icke.

Stockholms stads konsistorium:

Tjänstgöringen i det hela för *konsistorienotarien* kan i medeltal beräknas till minst 4 timmar dagligen, arbetet

på tjänsterummet inberäknadt, såvida icke vidlyftigare utredningar äro i fråga.

För *amanuensen* är arbetstiden 1 till 2 timmar.

Riksarkivet och landsarkiven.

Riks- och landsarkiven höra till de ämbetsverk, för hvilkas ämbets- och tjänstemän en bestämd daglig tjänstgöringstid är af Kongl. Maj:t fastställd. Den nådiga instruktionen för riksarkivets ämbets- och tjänstemän af den 26 oktober 1877 stadgar nämligen i § 12:

»Riksarkivet hålles öppet alla helgfria dagar från kl. 10 f. m. till kl. 1²3 e. m. Samtliga ämbets- och tjänstemännen äro skyldige att under nämnda timmar dagligen tjänstgöra. Under maj, juni, juli och augusti månader hålles riksarkivet på helgfria dagar öppet äfven om eftermiddagen, två timmar, för forskare och tjänstemän, som på förmiddagen anmält sig att under ifrågavarande timmar få begagna vissa uppgifna handlingar; dock att å sådan tid ej flere af arkivets tjänstemän behöfva vara tillstädes, än riksarkivarien efter omständigheterna pröfvar nödigt.»

Riksarkivets ämbets- och tjänstemän tjänstgöra alltså å tjänsterummen fyra och en half timmar hvarje helgfri dag, hvartill kommer, att enligt gällande ordning två af tjänstemännen äro tillstädes å arkivet de två timmar, då arkivet hålles öppet äfven på eftermiddagen — något som förekommer nästan regelbundet under hela sommaren —, och att en af tjänstemännen dagligen infinner sig på arkivet kl. 8,30 f. m. för att öppna dörrarna och öfvervaka rummens städning. Denna tjänstgöring på morgonen och under sommaren på eftermiddagen fördelas emellan tjänstemännen efter tur och ordning. Tjänstgöring utom tjänstelokalen förekommer visserligen dels för chefen vid utarbetning af planer och utlåtanden m. m., dels för utgifvarne af riksarkivets publikationer vid utarbetande af register m. m., men något egentligt arkivarbete kan icke utföras utom tjänstelokalen, enär det är riksarkivets äm-

bets- och tjänstemän förbjudet att därifrån medtaga arkivalier.

För landsarkivet i Vadstena gälla enligt den nådiga instruktionen den 22 september 1899 enahanda bestämmelser som för riksarkivet, med den skillnad att den dagliga förmiddagstjänstgöringen där slutar kl. 2 e. m. Arkivarien har sålunda fyra timmars daglig tjänstgöring å tjänsterummen och måste därjämte infinna sig där på eftermiddagen hvarje dag under sommaren, då sådant af någon begäres. Detta torde väl ännu icke så ofta där förekomma, men med tiden torde dylik eftermiddagstjänstgöring äfven där blifva vanlig, om än icke så regelbunden som på riksarkivet.

Kongl. biblioteket.

Beträffande kongl. biblioteket meddelas, att gällande bestämmelser såväl som praxis rörande den tid de uti biblioteket anställda ämbets- och tjänstemän dagligen tjänstgöra å tjänsterummen afse tiden mellan kl. 10 f. m. och kl. 3 e. m.; att eftermiddagsservisen, kl. 5—7, enligt fördelning mellan e. o. amanuenserna och mot särskild gratifikation af dem uppehålles; att tjänsteuppdrag, hvilka utom bibliotekets lokaler måste förrättas (såsom vid bokauktioner, besiktningar af hembud, af i bokhandel inkomna böcker o. s. v.), i fall af behof medföra befrielse från närvaro under tjänstetid; samt att för utförande åtminstone tillnärmelsevis af erforderligt katalogsarbete tvänne tjänstemäns dagliga öfverarbete måste tagas i anspråk, utan att ersättning därför kan dem beredas. Någon statistik öfver arbetstimmar utom bibliotekets lokal har icke blifvit förd; det omnämnda öfverarbetet förrättas på bibliotekets lokal och torde kunna anslås till mellan två och tre timmar dagligen.

Nationalmuseum.

Konstafdelningen.

De vid nationalmusei konstafdelning anställda ämbets- och tjänstemännen äro: en intendent, en konservator och två amanuenser.

Till bestridande af sekreterare- och kamreraregöromålen antagas dessutom särskilda biträden.

För intendents dagliga tjänstgöringstid innehålla gällande nådiga stadgar inga bestämmelser. Med afseende på hans tjänstgöring och åligganden heter det, att han, »hvilken det i främsta rummet åligger tillse, att konstafdelningen motsvarar sin bestämmelse, är Kongl. Maj:t ansvarig för konstsamlingarnas noggranna vård och göromålets jämna gång» (§ 4).

Konservatorn skall »närvara å museum å vissa bestämda timmar, åtminstone tre dagar i veckan, samt i öfrigt, då särskilda göromål sådant kräfva» (§ 5).

Amanuenserna »äro skyldiga att tjänstgöra minst fyra timmar hvarje söckendag» (§ 8).

De som bestrida sekreterare- och kamreraregöromålen ega »att för tjänstgöring närvara i museum å tider, som af intendenten bestämmas» (§§ 10 och 11).

Intendenten, hvilken beträffande sin egen tjänstgöringstid anmärker, att han ej kan stöda sig på någon längre tids erfarenhet^{*)}, har såsom sådan tjänstgjort i museum i medeltal 4½ timmar dagligen, med undantag för tillsammans sju dagar på olika tider af den föregående sommaren, då han i tjänsteärenden besökt de kungliga lustslotten i och för vården och bearbetningen af där förvarade, staten tillhöriga konstsamlingar, hvilka stå under nationalmusei intendents öfverinseende, hvarjämte han, som vid tiden för utlåtandets afgifvande icke haft tillfälle att begagna sig af intendenten eljest tillkommande semester, efter sin utnämning till intendent fyra arbetsdagar varit för enskilda angelägenheters skötande från tjänsterummet frånvarande.

Konservatorn har, alltsedan denna tjänsts inrättning

*) Utlåtandet är dateradt den 8 november 1900.

år 1880, närvarit å tjänsterummet 1 timme å tre dagar i veckan. Inalles torde hans tjänstgöring i medeltal ej kunna räknas högre än till fem timmar i veckan.

Amanuenserna tjänstgöra i museet dagligen under fyra timmar (kl. 11—3), när icke tjänsten fordrar deras närvaro utom museet. Till följd af museiarbetets natur inträffar detta af olika anledningar såväl för intendenten som för amanuenserna. I första rummet gäller detta besök i tjänsteärenden på de kungliga lustslotten; vidare för att granska hembjudna, utom museum befintliga konstverk, hvilket hälst bör ske under den ljusaste delen af dagen, d. v. s. under de timmar, då de eljest skulle vara tillstädes på tjänsterummet; vidare för öfvervarande af de offentliga konst- och gravyrauktionerna, dels under en eller flere af dagarna närmast före auktionens hållande för att genomgå de samlingar, som skola säljas, och därvid göra nödiga anteckningar och förslag till inköp för statssamlingarnas komplettering, dels på själfva auktionsdagarna, då åtminstone en museitjänsteman alltid är närvarande (äfven om museum ej uppträder såsom spekulant) för att lära känna de gängse priserna å konstmarknaden och därmed erhålla större erfarenhet vid konstföremåls värdering. Dessa auktioner hållas kl. 11—3 och 5—8. Äfven då annons om husauktion gifver anledning förmoda, att något till salu varande föremål är önskvärdt för musei samlingar, erhåller amanuens i uppdrag att å ort och ställe därom göra sig underrättad.

Vidare åligger det tjänsteman (§ 8), »att hvar och en på sitt område uppmärksamt följa den konsthistoriska vetenskapens utveckling för att därigenom främja konstafdelningens ändamål». Huru musei tjänstemän uppfyllt denna plikt framgår naturligtvis i främsta rummet af det sätt, hvarpå museisamlingarna ordnats och vetenskapligen bearbetats, samt af öfver desamma af tjänstemännen utarbetade inventarieförteckningar, kataloger och vägledningar. Dessa arbeten utföras i det stora hela på tjänsterummet. Detta är däremot icke fallet med museitjänstemännens studier och författareverksamhet i öfrigt till främjande af konstafdelningens ändamål. För dem är museitjänstemannen så godt som uteslutande hänvisad till

den tid han ej är upptagen på ämbetslokalen, där tjänstetimmarna fullt upptagas af löpande ärenden, såsom samlingarnas ordnande och delvisa omflyttning, inventarie- och katalogarbeten, tillhandahållande af i skåp, portföljer och kartonger m. m. förvarade handteckningar, gravyrer och konstslöjdföremål, besök och förfrågningar af allmänheten, samlare eller in- och utländska konstforskare, in- och utländsk korrespondens m. m. Då de årsberättelser, hvilka intendenten jämlikt § 4 i gällande nådiga stadgar är skyldig till Kongl. Maj:t afgifva, allt sedan år 1884 innehålla fullständiga förteckningar öfver denna tjänstemännens författareverksamhet på det konsthistoriska området, hänvisas här till dessa. Huru många timmar i medeltal för arbetsdag museitjänstemännen sysselsätts af detta arbete i tjänsten utom tjänstelokalerna är en ytterst vansklig sak att angifva, då öfver detsamma ingen som helst kontroll naturligtvis kan eller ens bör utövas. Under förmodan att den ene egnar i medeltal endast en timme däråt om dagen, under det att en annan egnar två eller möjligen flere, kan detta arbete approximativt sättas, lågt beräknadt, till i medeltal $1\frac{1}{2}$ timme per dag för hvar och en af intendenten och de båda amanuenserna.

Härtill kommer, att dessa studier ovillkorligen kräfva omfattande utländska resor för besök på märkligare konstorter och studier i deras musei- och andra samlingar, där studiearbetena måste bedrivas så mycket flitigare som tiden är i dubbel mening dyrbar, icke minst af det skälet, att resekostnaderna måste i de allra flesta fall utgå ur tjänstemannens egen kassa. Dylika resor företagas vanligen i medeltal hvar tredje år och under den tjänstemannen tillkommande semestern — för intendenten en och en half månad och för amanuenserna en månad —, hvilken arbetstid därför med fog torde kunna tagas med i beräkningen af tiden för arbete i tjänsten utom tjänstelokalerna.

Det samma gäller tjänstemans åliggande (§ 8) »att söka vinna kännedom om inom landet befintliga konstverk och konstslöjdalster af värde och så vidt möjligt egna uppmärksamhet däråt, att sådana ej blifva ur landet utförda utan att förut hafva varit till museum hembjudna».

Detta förutsätter resor inom landet. Då inga offentliga medel finnas för detta ändamål anslagna, måste dessa resor göras på tjänstemannens egen bekostnad, då arbetet måste forceras för att ej blifva alltför ekonomiskt betungande.

För dessa tjänstemännens resor inom- och utomlands lämna likaledes de nämnda årsberättelserna närmare upplysningar.

Den person, som har att bestrida *sekreterare* göromålen, har att å musei kansli närvara tre dagar i veckan kl. 1—3. Dock är hans tjänstgöring å ämbetsrummet icke sällan behöffig äfven å andra tider, särskildt närmast före och efter hvarje nämdsammanträde, som hålles 12—14 gånger om året, likaså vid tidpunkten för statens inköpsnämnds sammanträden, hvilka hållas 2—3 gånger om året, vid hvilka han är protokollsförande. Hans arbetstid å tjänsterummet torde i medeltal kunna beräknas till 2 timmar per dag. Hans arbete utom tjänsterummet är ej nämnvärdt.

Den person, som har att bestrida *kamrerare* göromålen, infinder sig på kallelse i museum i medeltal 1 timme i veckan. Kamrerarebiträdet, hvartill allt sedan år 1883 antagits en banktjänsteman, har sitt hufvudsakliga arbete utom tjänsterummet, och torde detta tillsammans med det på tjänsterummet i medeltal uppgå till 2 timmar per dag.

Hvad söndagsarbete angår, är att märka, att museum hvarje söndag är för allmänheten tillgängligt kl. 1—3, då alltid en tjänsteman är tillstädes. Samtliga tjänstemän, så ordinarie som extra ordinarie, göra då enligt dem emellan af intendenten fastställd ordning söndagsvakt, som för enhvar ordinarie tjänsteman återkommer hvar sjätte söndag.

Statens historiska museum.

Kongl. Maj:ts nådiga reglemente rörande vården af de under kongl. vitterhets-, historie- och antikvitetsakade-

miens inseende ställda statssamlingarna af den 17 okt. 1890 bestämmer tjänstetiden på arbetsrummen till kl. 11—3 alla söckendagar, och har denna bestämmelse noggrannt blifvit iakttagen, hvarvid ordinarie tjänsteman tjänstgjort fyra, e. o. tjänsteman tre timmar om dagen. Öfverarbete förekommer emellertid synnerligen ofta, då hopade göromål sådant kräfva, men någon medelsiffra kan icke uppgifvas. I det af akademien afgifna utlåtandet framhålles därjämte, att det arbete, som tillkommer dess tjänstemän, är af genomgående vetenskaplig art, och att därför äfven på grund af vetenskapens kraf öfverarbete förekommer på tjänsterummet, enär de saker, som utgöra föremål för behandling, icke få från museet uttagas, hvarförutom akademiens tjänstemän äfven utom tjänstelokalen egna sig åt detta vetenskapliga arbete, hvilket i främsta rummet kommer de under akademiens inseende ställda statssamlingarna till godo.

Som statens historiska museum och kongl. myntkabinettet hållas för allmänheten tillgängliga under söndagarna, måste hvarje söndag en tjänsteman vara å ämbetsrummet närvarande kl. 12,30—3,15.

Till tjänstemännens åligganden hör vidare att årligen företaga arkeologiska forskningsresor i olika delar af landet, och gifvet är, att detta arbete måste betraktas vara ett af de för institutionen viktigaste och betydelsefullaste, enär de under dessa forskningsresor företagna gräfningarna, undersökningarna, uppmätningarna och afbildningarna af fornlämningar och fornminnen årligen tillföra vetenskapen nytt, viktigt material, hvarjämte statens historiska museum genom dessa systematiskt utförda undersökningar erhåller sina för den arkeologiska forskningen värdefullaste förvärf. Tiden för dessa undersökningar är i allmänhet för hvarje tjänsteman 6 veckor, men utsträcket ofta därutöfver, så vidt tillgängliga medel och andra förhållanden sådant medgifva. Gifvet är att under dessa forskningsresor det ej kan blifva tal om att arbeta endast på en viss tjänstetid, utan fortgår arbetet då i de flesta fall större delen af dagen, ofta från tidigt på morgonen till sent på aftonen.

Kongl. landtmäteristyrelsen jämte förste landtmätarne.

Landtmäteridirektören sysselsätter sig med ämbetsgöromål å tjänsterummet i medeltal omkring fyra timmar dagligen och är dessutom i sitt hem sysselsatt med arbete i och för tjänsten under en tid, som kan beräknas till ett medeltal af omkring två timmar dagligen.

Enligt § 2 af den af landtmäteristyrelsen den 22 december 1879 utfärdade arbetsordning för ämbets- och tjänstemännen samt vaktmästarne i rikets generallandtmäterikontor, sådan denna paragraf lyder enligt styrelsens protokoll för den 2 januari 1882, är den dagliga arbetstiden i landtmäterikontoret bestämd till fem timmar eller från klockan 10 förmiddagen till klockan 3 eftermiddagen. Utöfver den sålunda bestämda dagliga arbetstiden måste *landtmäterisekreteraren* och *landtmäterifskalen*, för att medhinna dem enligt Kongl. Maj:ts förnyade nådiga landtmäteriiinstruktion den 6 augusti 1864 åliggande göromål, dels på tjänsterummet dels i hemmet använda ytterligare en arbetstid, hvilken af den förre uppgifvits till 3 timmar dagligen, däraf omkring $1\frac{1}{2}$ timme å tjänsterummet och återstoden i hemmet, samt af den sednare beräknats till 5 timmar dagligen, däraf 1 timme å tjänsterummet och återstoden i hemmet, allt i medeltal för årets samtliga söckendagar med undantag för åtnjuten semester. Af *aktuarien* och *ingenjörerna* har något arbete utom tjänstelokalerna icke fordrats.

Vidkommande frågan om det medeltal timmar, som af *förste landtmätarne* i länen på tjänsterummet dagligen i och för tjänsten tillhörande göromål användes, upplyser landtmäteristyrelsen, att beträffande förste landtmätarnes tjänstgöringstid finnes ingen annan föreskrift meddelad än bestämmelsen i Kongl. Maj:ts nådiga landtmäteriiinstruktion, § 29 mom. 5, att förste landtmätaren, som är föreståndare för landtmäterikontoret i länet, skall hålla kontoret öppet och för enhvar tillgängligt å första och sista söckendagen i hvarje månad.

Förste landtmätarne hafva visserligen sig ålagda många andra tjänstegöromål än att vårda landtmäterikontorens kartor och handlingar samt hålla kontoren tillgängliga för allmänheten. Men då förste landtmätarnes lön blifvit satt så lågt som till 1,500 kronor med tjänstgöringspenningar till belopp af 700 kronor, äro de för sin utkomst beroende af möjligheten att, såsom i landtmäteriinstruktionen också förutsättes, mot arfvode verkställa landtmäteriförrättningar åt enskilde. Af sådan orsak kan daglig tjänstgöring å tjänsterummet icke gärna fordras af förste landtmätarne.

Emellertid äro de tjänsten tillhörande göromål, särskildt i vissa län, så omfattande, att förste landtmätarne i dessa län under många af årets månader måste vara dagligen sysselsatta å tjänsterummet i flera timmar. De från förste landtmätarne till styrelsen inkomna uppgifterna öfver deras å tjänsterummen använda arbetstid i och för tjänsten har af styrelsen reducerats till ett arbetsår af 300 dagar samt utvisa en daglig arbetstid, som i de särskilda länen varierar emellan 4 timmar och 1 timme och gifver ett medeltal af $2\frac{1}{2}$ timmar dagligen.

Beträffande arbetet utom tjänsterummet, hvilket arbete i många fall synes vara det vidlyftigaste, hafva fullständiga uppgifter icke kunnat erhållas, ett förhållande som beror af följande omständigheter.

I det arbete, som af förste landtmätarne utföres utom tjänsterummet, ingår till väsentlig del kungs- och kungsladugårdars, andra kronan förbehållna hemmans och lägenheters, kronoparkers och kronan tillhöriga allmännings afmätning och indelning med flera arbeten för Kongl. Maj:ts och kronans räkning, för hvilket slag af arbete förste landtmätarne jämlikt § 19 i nådiga taxan å arfvode för landtmäteriförrättningar den 10 juni 1881, enär de hafva lön på stat, ega uppbära endast tre fjärdedels arfvode. En fjärdedel af den till dylika förrättningar använda arbetstiden borde sålunda rätteligen uppföras såsom använd för tjänsten särskildt tillhörande göromål, men enär jämväl andra landtmätare än förste landtmätare kunna till dylika förrättningar förordnas, hafva de af landtmäteristyrelsen utfärdade föreskrifter om

huru dagbok skall af landtmätare föras varit så uppställda, att berörda slag af arbeten äro sammanförda med öfriga landtmäterigöromål, hvilka förste landtmätarne i likhet med öfriga landtmätare verkställa.

Sveriges geologiska undersökning.

I fråga om fältarbetena har det ända sedan undersökningens första tid varit praxis, att dessa arbeten pågått 8 till 10 timmar dagligen, och i en den 21 maj 1881 af Sveriges geologiska undersökningens dåvarande chef för personalen utfärdad arbetsordning bestämmes, att »antalet arbetstimmar om dagen bör i allmänhet ej understiga åtta».

Rörande tjänstgöringen i Stockholm bestämmes i den för Sveriges geologiska undersökning gällande nådiga instruktionen af den 2 juni 1882, att »ordinarie tjänstgöringstimmar äro kl. 10 f. m.—3 e. m. hvarje söckendag», och eger denna tjänstgöring rum å ämbetslokalen.

Därjämte förekommer i vissa fall — hufvudsakligen i fråga om författande af kartbeskrifningar o. d. —, att tjänstemännen förrätta hemarbete å s. k. extra tid, och åtnjuta de då, med stöd af instruktionens § 3, härför någon extra ersättning. Ett förläggande af allt sådant arbete till ämbetslokalen låter sig ej lämpligen göra, emedan det erfordrar en från störande inflytanden friare omgifning än som där i allmänhet kan påräknas.

Kongl. domänstyrelsen med skogsstaten.

Domänstyrelsen.

Några bestämmelser beträffande den tid, hvarunder de hos styrelsen anställda ämbets- och tjänstemän skola dagligen tjänstgöra å tjänsterummen, hafva icke blifvit meddelade, men enligt praxis omfattar generaldirektörens, byråchefernas, notariernas, bokhållarens och revisorns dagliga tjänstgöringstid å tjänsterummen 4 till 5 timmar eller tiden mellan klockan 11 f. m. och 3 eller 4 e. m., ombudsmannens och fiskalens 2¹/₂ timmar samt registratorns och aktuariens tiden mellan klockan 10 f. m. och 4 e. m.

Inför *generaldirektören* föredragas, med undantag af ett fåtal obetydligare ärenden, hvilka byråcheferna ega att afgöra, alla till styrelsen inkomna mål, och tages hans tid, då han ej, såsom fallet är under en stor del af sommaren, är stadd å inspektionsresor, i anspråk af dessa föredragningar minst 5 dagar i veckan, hvarförutom honom åligger dels att justera de af dessa föredragningar föranledda expeditioner dels ock att underskrifva alla utgående expeditioner i ärenden, i hvilkas behandling han deltagit. Generaldirektörens tid upptages dessutom icke obetydligt med besök af personer, som begära råd och upplysningar i tjänsteärenden, hvarjämte hemarbete förekommer.

Byråcheferna hafva att bereda och inför generaldirektören föredraga de ärenden, som ej, efter hvad förut är nämndt, afgöras af dem själfva. För uppsättande af expeditionerna i dessa ärenden äro de visserligen berättigade till biträde af notarierna, men i alla ärenden af mera omfattande eller invecklad beskaffenhet uppsättas expeditionerna af byråcheferna själfva; och åligger dem att hvar för sin byrå justera de expeditioner, som af där anställda tjänstemän uppsättas. Under den dagliga tjänstgöringen i ämbetsverket, därvid för byråcheferna liksom för generaldirektören den tid, som blir öfrig från egen föredragning eller öfvervarande af andras, i hög grad

upptages af besökande i tjänsteärenden, medhennes ej att handlägga annat än så kallade löpande ärenden, såsom lättare justeringar och dylikt, hvarför beredningen af alla viktigare och vidlyftigare ärenden, som fordra mera ostördt tankearbete, liksom expeditioners uppsättande i dylika ärenden måste förläggas till hemmet; och blifva för dessa arbeten ofta äfven söndagarna använda. Det antal timmar, som för hemarbetet användas, kan i medeltal beräknas till ej under 2—3 timmar dagligen, för söckendag räknadt.

Enligt lämnade uppgifter äro *bokhållaren* och *revisorn* icke upptagna af hemarbeten, hvaremot *notarierna* hafva hemarbete med i medeltal 1 timme, *registratorn* och *aktuarien* för en del registrering, som ej påkallar tillgång till ingifna handlingar, med omkring 2 timmar samt *ombudsmannen* och *fiskalen* med $2\frac{1}{2}$ timmar, allt dagligen för söckendag.

Skogsstaten.

Jämlikt Kongl. Maj:ts nådiga instruktion för skogsstaten den 29 nov. 1889 utgöras de till denna stat hörande tjänstemän af öfverjägmästare och jägmästare, som förestå de förra distrikt, de sednare revir, samt extra jägmästare, hvilka tjänstgöra i visst distrikt eller, då de förordnas till assistenter, vid öfverjägmästarexpedition eller i visst revir. De dessa tjänstemän tillkommande åligganden äro icke blott sådana, som kunna utföras på expeditionsrummet, utan bestå äfven i mycket stor utsträckning af tjänsteresor och förrättningar af skilda slag ute i skog och mark, såsom taxeringar, utsyningar, kultur- och dikningsarbeten m. m., och äro sålunda af mycket olikformig beskaffenhet. Härtill kommer vidare, att göromålen ansenligt växla icke blott från den ena årstiden till den andra utan äfven från det ena året till det andra. En uppskattning i timmar af den dagliga tjänstgöringstiden måste under sådana förhållanden vara förenad med synnerligen stora svårigheter, och de uppgifter, som härom lämnats, äro endast att betrakta såsom uppskattningar i runda tal.

I det följande redogöres för tjänstgöringstiden särskildt inom hvart och ett af de nio distrikt, i hvilka landet i forstligt hänseende är indeladt. I fråga om Norrbottens, Mellersta Norrlands, Gäfve-Dala, Bergslags-, Västra, Smålands och Södra distrikten, för hvilka en sammanfattning af de insända uppgifterna blifvit af öfverjägmästarne verkställd, återgifves härvid denna.

Norrbottens distrikt:

I hvad mån skogstjänstemännen inom distriktet äro upptagna af arbete i statens tjänst, framgår af följande öfversikt:

	Använd tid på utgörömål.		Använd tid på in- och expeditionsgörömål.	
	Dagar pr år.	Timm. pr dag.	Dagar pr år.	Timm. pr dag.
Norrbottens öfverjäg.- distrikt ...	106	12 (o. däröfver)	215	9½
Pajala revir	120			{ större delen af dagen
Torneå revir	108			{ 5
Tärendö revir	90 (omkr.)	10		
Kalix revir	108		200	4 till 6—8.
Gellivara revir	{ sommar- och } { höstmånader }			ofta hela dagen
Råneå revir	120	12		5
Luleå revir	150	12	öfriga dagar	6
Jockmocks revir	150 (omkr.)	10	210	6
N. Piteå revir	192		öfrigt tid	
S. Piteå revir	99	9—10		6—8
N. Arvidsjaur's rev.		8		6—8
S. Arvidsjaur's rev. sommarmånaderna		8		7
Arjeplogs revir ...	do	10		6

Det anmärkes, att då ordinarie jägmästaren ej kunnat medhinna samtliga görömål, Tärendö, Gellivara och N. Arvidsjaur's revir under sednare åren delats i tvänne samt Jockmocks revir i tränne tjänstgöringsområden.

Västerbottens distrikt:

Öfverjägmästarens utarbeten, såsom inspektioner, inventeringar, syneförrättningar m. m., kunna beräknas årligen upptaga omkring 70 dagar med en daglig arbetstid af 10 timmar. Den tid, som tages i anspråk för expeditionsgörömbalen, växlar ansenligt för olika tider men kan approximativt uppskattas till 5—6 timmar dagligen. Hvad *jägmästarnes* tjänstgöringstid beträffar, så

utgör det antal dagar, som af dem användes till resor och förrättningar ute i skog och mark: i Burträskts revir 200, i Fredrika revir 180, i Åsele revir 173, i Norsjö revir 166, i Degerfors revir 135, i Skellefteå revir 120, i N. Lycksele revir 108 och i S. Lycksele revir 95, eller i medeltal för alla dessa revir 176 dagar. Den dagliga arbetstiden uppgår härunder till 9—10 ända till 12 timmar. Vida svårare är att bestämma den dagliga arbetstiden under de perioder af året, då arbetet förrättas i hemmet. Uppgifterna härom växla mellan $4\frac{1}{2}$ timmar (Burträskts revir) och $6\frac{1}{2}$ timmar (Norsjö och Fredrika revir) och gifva såsom allmänt medeltal $5\frac{1}{2}$ timmar. Läte sig de jägmästarna åliggande göromålen jämnt fördela året om, skulle arbetet i statens tjänst kräfva en daglig arbetstid af: för jägmästaren i Norsjö revir (söndagarna inräknade) $8\frac{1}{2}$ timmar, för jägmästarna i Degerfors och Burträskts revir 8 timmar, för jägmästaren i Fredrika revir $7\frac{7}{10}$ timmar samt för jägmästaren i Skellefteå revir $7\frac{1}{2}$ timmar (minst).

Beträffande tjänstgöringstiden för de inom vissa revir såsom assistenter anställda extra jägmästarna, så torde denna, af de inkomna uppgifterna att dömma, i stort sedt vara den samma som för de ordinarie revirförvaltare.

Mellersta Norrlands distrikt:

Den tid, som såväl *öfverjägmästaren* som *jägmästarna* inom distriktet i medeltal äro upptagna af arbete i statens tjänst, kan angifvas till 90 dagars utarbete med 10—12 timmar per dag och under återstående söckendagar inarbete med 6 timmar per dag.

Gäfle-Dala distrikt:

Skogsstatens tjänstebefattningar, hvilka omfatta såväl praktiska som expeditionsgöromål, de förra olika inom nästan hvarje revir, beroende på arten och beskaffenheten af de förvaltningsbestyr som förekomma, kräfva mer oregelbunden och till vissa timmar dagligen vida mindre beräknelig tid än de flesta andra tjänster samt taga ock i mycket hög grad den fysiska uthålligheten i anspråk. Att landets olika beskaffenhet äfven inom ett till visst distrikt

begränsadt område icke kan medgifva en i möjligaste måtto lika fördelning af reviren med hänsyn till tjänstgöringstid, torde vara uppenbart, då inom vissa revir hufvudsakligast stora kronoparker förekomma, inom andra åter boställen och inköpta bruksegendomar, hvarförutom med vissa tjänster äro förenade föreståndare- och lärarebefattningar vid skogsskolor. Under sådana förhållanden lär icke någon jämförelse öfver tjänstgöringen de olika reviren emellan eller med andra befattningar kunna ske, lika litet som densamma blifver beräknelig i vissa timmar per dag. Som allmänt omdöme gäller, att såväl *öfverjägmästaren* som *jägmästarne* i distriktet äro fullt och många gånger mycket strängt upptagna af de mångskiftande arbeten, som tjänsten kräfver.

Duglighet och arbetsförmåga spela därvid en mera betydande roll än tidberäkning.

Bergslagsdistriktet:

Att exakt uppgifva den dagliga tjänstgöringstiden för *öfverjägmästaren* är svårt, emedan hans verksamhet är delad mellan expeditionsgöromål och tjänsteresor och till följd däraf mycket oregelbunden. Sannolikt kommer man dock det verkliga förhållandet ganska nära, ifall tjänstgöringstiden angifves till ett medeltal för hela året af omkring 8 timmar per dag. Hvad åter *revirförvaltarne* beträffar, så torde den tid, under hvilken de dagligen sysselsättas af arbete i statens tjänst, utgöra för jägmästarne i Grönbo, Askersunds, Olands, Enköpings, Arvika och Karlstads revir 8 till 10 timmar, för jägmästarne i Örebro, Köpings och Örbyhus revir 7 till 8 timmar samt för jägmästarne i Älfdals och Västerås revir 6 till 7 timmar.

Östra distriktet:

Den tid, hvarunder *öfverjägmästaren* är upptagen af arbete i statens tjänst, utgör i medeltal per arbetsdag under hela året i det närmaste 7 timmar. För *jägmästarne* uppgår den dagliga arbetstiden, på samma sätt beräknad, till följande antal timmar: för jägmästarne i Stockholms, Finspångs, Kinda och Gottlands revir 8 tim-

mar, för jägmästaren i Ombergs revir, hvilken tillika är föreståndare för Ombergs skogsskola, $7\frac{1}{2}$ timmar, för jägmästaren i Daga revir 7 timmar, för jägmästaren i Gripsholms revir $6\frac{1}{2}$ timmar och för jägmästaren i Nyköpings revir 6 timmar.

Västra distriktet:

Enär den dagliga tjänstgöringstiden i hufvudsak betingas af meddelade föreskrifter i gällande instruktion och tjänstgöringsreglemente äfvensom af de särskilda tjänstgöringsområdenas omfattning och beskaffenhet med hänsyn till de därinom varande skogarnas behof af mer eller mindre intensiv skötsel, kunna exakta uppgifter angående densamma svårligen lämnas. Som allmänt omdöme gäller, att de yttre göromålen å skogarna och expeditionsgöromålen för enhvar af skogsstatstjänstemännen i distriktet äro af den omfattning, att hela hans tid däraf upptages med en daglig tjänstgöring växlande mellan 6 och 14 timmar.

Smålands distrikt:

Då de under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning stående skogarnas areal, som år 1890 uppgick till i rundt tal 43,853 har och år 1899 till 86,156 har, sålunda under dessa tio år i det närmaste fördubblats, och då de under skogsstatens uppsikt och kontroll varande skogarna intaga en areal af 90,242 har, har den förvaltande personalens tjänstgöring i anseelig grad ökat. Såsom allmänt omdöme kan sägas, att såvida man skall räkna med personer med vanlig arbetsförmåga och därest arbetet skall tagas med lugn och utan forcering, *jägmästarnes* tid helt och hållet är af tjänsten upptagen.

Äfven om *öfverjägmästaretjänsten* gäller, att dess skötande fullt upptager innehafvarens tid.

Södra distriktet:

I hvad mån skogsstatstjänstemännen inom distriktet äro upptagna af arbete i statens tjänst, framgår af följande öfversikt, hvarvid bör anmärkas, att vid beräkningen

af den dagliga tjänstgöringstiden antagits 365 arbetsdagar per år:

	Resor och förrättningar.		Hemarbete.		Daglig tjänstgöringstid.
	Antal dagar.	Antal timmar i medeltal per dag.	Antal dagar.	Antal timmar i medeltal per dag.	Antal timmar i medeltal per dag för hela året.
S. jägmästaredistriktet	75	10	290	6	6.8
Hållands revir	90	10	275	5.8	6.8
Ångelholms revir	43	10	302	5	5.3
Malmöhus revir	46	10	319	5	5.6
Blekinge-Åhus revir	125	10	240	6	7.4

Kongl. landtbruksstyrelsen.

Några bestämmelser rörande den tid, de hos styrelsen anställda ämbets- och tjänstemännen dagligen skola tjänstgöra å tjänsterummen, hafva icke i vidare mån meddelats än att styrelsen i samband med sitt trädande i verksamhet år 1890 beslutit, att dess registratorskontor skulle för allmänheten hållas öppet hvarje helgfri dag från kl. 10,30 f. m. till kl. 2 e. m. Den praxis har emellertid utbildat sig, att såväl *öfverdirektören och chefen* som af ledamöterna *öfveringenjören, landtbruksinspektören och sekreteraren* äro tillstädes å sina vederbörande tjänsterum alla söckendagar omkring fem timmar, hvarjämte *registratorskontoret* hålles öppet under tiden från kl. 10,30 f. m. till kl. 4 e. m. Till följd af ådragen ohälsa har på sednare tiden *fiskeriinspektören* icke regelbundet kunnat tillstädesvara å sitt tjänsterum utan med styrelsens medgifvande fullgjort sina tjänsteåligganden i hemmet. I regeln har något af styrelsen tjänstemännen direkt ålagdt arbete utom tjänstelokalen i öfrigt icke förekommit, därvid styrelsen dock anser sig böra framhålla, att äfven utan dylikt åläggande tjänstemännen i synnerhet vissa tider af året måste i och för sin tjänstgöring sysselsätta sig utom tjänstelokalen, utan att det dock för styrelsen är möjligt att i detta afseende meddela några exakta uppgifter.

Rikets allmänna kartverk.

I utlåtandet erinras om, att för kartverkets hela fasta och tillfälliga personal, med undantag blott för den fåtaliga kvinnliga personalen, som endast användes till byråarbeten, dess verksamhet sönderfaller i tvänne till sin natur väsentligt olika arbetsperioder, nämligen: fältarbetena, hvilka utföras under de fem sommarmånaderna maj—september, samt byråarbetena, som upptaga årets öfriga sju månader, till hvilken sednare tid, så vidt sådant är möjligt, jämväl all erforderlig tjänstledighet förläggas.

Under fältarbetsperioden fordras af fältmätaren, enligt gällande arbetsinstruktion, minst 8 timmars arbete för hvarje söckendag, häri ej inberäknadt den tid, som kräves för förflyttningen till och från arbetsområdet. Vederbörande arbetsledare ega utfärda de särskilda bestämmelser härutinnan, hvartill omständigheterna för tillfället kunna föranleda.

Då emellertid aflöningen under fältarbetena, där sådant lämpligen låter sig göra, utgår på det sätt, att en större arbetskvantitet af godkänd beskaffenhet medför ökad aflöning, så föranleda såväl sträfvan efter högre aflöning som äfven ofta de lokala förhållandena inom arbetsområdet, att minimum af arbetstid åtminstone af vana fältmätare i regeln öferskrides. Lägges härtill den för förflyttningen nödiga tiden, så lär under fältmätningarna den dagliga tjänstgöringstiden i medeltal ej kunna skattas lägre än till 9—10 timmar, ofta mera.

Då ogynnsam väderlek eller andra omständigheter hindra fältarbetet, skall motsvarande tid användas till uppritning af mätningen, och äfven därvid öferskrides den bestämda minimitiden ej obetydligt, förnämligast genom ritarbete på sön- och helgdagar.

Under byråarbetsperioden — de så kallade vinterarbetena — gälla andra bestämmelser; 5 timmars tjänstetid på ämbetsrummet fordras då i regeln såsom minimum, och åtminstone under de fem månaderna oktober—februari kan denna tid i allmänhet ej synnerligen mycket öfver-

skridas, då en stor del af kartverkets byråarbeten svårigen kan utföras annat än vid naturlig belysning.

Då så ske kan, söker man dock äfven här att genom anordnande af betingsarbete höja personalens intresse för att lämna så stor arbetskvantitet som hvar och en kan åstadkomma utan att åsidosätta fordringarna på ett omsorgsfullt arbete.

Då hänsyn till utgifnings- eller fältarbeten kräfva särskildt brådskande förarbeten, utsträckas äfven byråarbetena i den mån förhållandena det medgifva och utföras delvis hemma, om arbetslokalen någon gång visar sig otillräcklig eller olämplig.

Särskildt för den del af kartverkets personal, som tillhör eller för sin utbildning är anställd vid generalstabens, förekommer nästan dagligen under byråarbetsperioden annan militär tjänstgöring utöfver den för kartverket bestämda; och ej sällan kräfver denna militära tjänstgöring så mycken tid, att den ej kan fortgå vid sidan af tjänsten vid kartverket utan att betydligt inkräkta på denna sednare.

II.

Utlåtanden i fråga om lämpligheten af göromålens större koncentrering.

Nästan utan undantag hafva de verk och myndigheter, från hvilka uppgifter i ämnet infordrats, förklarat en koncentrering af ämbets- och tjänstemännens arbete till själfva tjänsterummet i större mån än för närvarande eger rum icke vara önskelig eller lämplig, och några hafva till och med uttalat, att en dylik koncentrering skulle vara för arbetet hinderlig. Till följd häraf har flertalet af ifrågavarande verk och myndigheter icke ansett sig ega anledning att uttala sig rörande den frågan, huruvida befintliga tjänstelokalers beskaffenhet kunde anses lägga hinder i vägen för en koncentrering eller icke. Endast i de fall, för hvilka här nedan redogöres, har denna punkt upptagits till skärskådande.

Justitie-, landtförsvars- och civildepartementen förklara, det förstnämnda, att en större koncentrering af arbetet till tjänsterummen ej medgifves af dessas beskaffenhet, det sistnämnda, att det ringa utrymmet för de flesta byråerna inom departementet får anses lägga afsevärda hinder i vägen därför, samt landtförsvarsdepartementet, att en dylik koncentrering äfven med hänsyn till tjänstelokalens nuvarande beskaffenhet icke utan menlig inverkan på arbetsprodukten kan genomföras.

Ecklesiastikdepartementet meddelar, att knappheten i de lokaler, som äro åt departementet upplåtna, utgör ett bestämdt hinder för en utsträckning af arbetet å tjänste-

rummen, i afseende hvarpå anføres, hurusom två af departementets byråer endast hafva ett rum hvardera till sitt förfogande. I detta rum äro sysselsatta en byråchef, en kanslisekreterare samt en eller flera amanuenser, och i samma rum måste byråchefen mottaga de personer, som i något ärende besöka honom.

Hofrätten öfver Skåne och Blekinge meddelar i sitt utlåtande, att de befintliga tjänstelokalernas beskaffenhet lägger hinder i vägen för en koncentring af arbetet till dessa lokaler.

En koncentring af ämbets- och tjänstemännens arbete till själfva tjänsterummet i större mån än för närvarande eger rum är icke, yttrar *arméförvaltningen* i sitt utlåtande, önskelig eller lämplig, hälst tjänstelokalerna inom arméförvaltningens nuvarande ämbetshus äro delvis mindre lämpliga för sitt ändamål.

Af länsstyrelserna uttala sig följande rörande denna punkt, nämligen *länsstyrelsen i Uppsala län*, som anför, att äfven om en koncentring i ett eller annat afseende kunde anses önskelig, tjänstelokalernas otillräcklighet, olämpliga belägenhet och särskildt i sanitärt hänseende otjänliga beskaffenhet lägga oöfverstigliga hinder i vägen för att i vidsträcktare mån än för närvarande eger rum begagna dem till arbetsrum, *länsstyrelsen i Gäfleborgs län*, som meddelar, att de knappa lokalerna lägga hinder i vägen för en större koncentring af arbetet till tjänsterummen, och *länsstyrelsen i Västernorrlands län*, hvilken anför beträffande landskontoret, att dess lokaler lägga hinder i vägen för en dylik koncentring, enär kontoret endast disponerar tre medelmåttigt stora, ej ventilerade rum, hvaruti förvaras i öppna hyllor en stor del af dess arkiv (»verkliga dammgömmor») och i hvilka rum tidtals 7 eller 8 personer samtidigt arbeta.

Statistiska centralbyrån meddelar i sitt utlåtande, att någon ytterligare koncentring af arbetet till tjänsterummen visserligen icke kan ifrågasättas, enär allt arbete redan nu nästan uteslutande försiggår i dessa, men att i följd af nytillkomna arbeten samt arkivets och bibliotekets ständiga tillväxt den åt ämbetsverket anvisade tjänstelokalen visar sig alltmera otillräcklig, så att, såsom nöd-

fallsåtgärd, en särskild lokal för den pågående folkräkningen måst förhyras, hvadan behovet af en rymligare och ändamålsenligare tjänstelokal än den nuvarande bör så snart som möjligt tillgodoses.

Att det *medicinalstyrelsens* ämbets- och tjänstemän tillkommande arbetet till stor del utföres i hemmet är, yttrar styrelsen, i icke ringa mån beroende på tjänstelokalens i flera afseenden otjänliga beskaffenhet. Styrelsens ämbetshus erbjuder nämligen, med styrelsens på de sednare åren väsentligt ökade personal, ingalunda tillräckligt utrymme, för att åt enhvar där tjänstgörande skulle kunna beredas en lämplig och ostörd arbetsplats. Vidare äro i det vid en mycket trång gata inom den tätast bebyggda delen af Stockholm belägna hus, som af styrelsen disponeras, de flesta rummen mörka och dystra, så att vintertiden artificiell belysning mycket ofta måste anlitas äfven midt på dagen. Sålunda kräfva fyra af de nio rum, som bilda våningen en trappa upp, under de tre mörkaste månaderna af året sådan belysning i regel hela arbetstiden. Lägges härtill, att vissa rum och arbetsplatser äro synnerligen kalla och dragiga samt att lokalerna numera måst splittras på tre olika våningar, hvilka förbindas medelst ojämnt uppvärmda trappor, så torde, säger styrelsen, det tydligt framgå, att under sådana förhållanden arbetet på tjänsterummet, åtminstone för de ämbets- och tjänstemän, som fått sig anvisade de sämsta rummen och arbetsplatserna, skall vara föga tilltalande, där det ej rent af blir till men för deras hälsa. Ehuru någon väsentligen större koncentrerings af arbetet till tjänsterummen icke läter vara att förorda, anser styrelsen dock, att därest arbetslokalerna vore bättre, mer af vissa ämbets- och tjänstemäns arbetstid skulle med fördel kunna och böra förläggas till dessa lokaler. En förflyttning af styrelsen till rymligare och med hälsovårdens kraf i allo mer öfverensstämmande lokaler vore därför ett med hvarje år alltmer kännbart behof.

Af *domkapitlen* uttala sig följande i ämnet, nämligen domkapitlet i *Västerås*, som anför, att en koncentrerings af arbetet till tjänstelokalen icke är möjlig på grund af dennas otillräckliga utrymme, domkapitlet i *Skara*, *Göte-*

borg och *Karlstad*, hvilka förklara, att befintliga tjänstelocalers beskaffenhet icke lägger hinder i vägen för en dylik koncentring, därest en sådan skulle anses önskelig, samt slutligen *Stockholms stads konsistorium*, som anser sig böra fästa uppmärksamheten därpå, att under den senare hösten och vintermånaderna tjänstelocalens beskaffenhet lägger bestämda hinder i vägen för ett mer utsträckt arbete därstädes, i det läget inom Storkyrkan gör det omöjligt att förekomma rummets fyllande af rök vid vissa vindar liksom att vid starkare köld bereda tillräcklig uppvärmning, hvarjämte bristande tillgångar icke tillätit anskaffande af artificiell belysning, tillräcklig för skrifarbete under den mörka årstiden.

Landtmästeristyrelsen meddelar, att hinder för en större koncentring af arbetet till tjänsterummen ej möter uti dessas beskaffenhet. Dock torde därför krävas anordnande i lokalerna af belysning, som är tillfredsställande utan att medföra eldfara för generallandtmästeri-kontorets dyrbara arkiv, för hvars tryggande i berörda hänseende landtmästeristyrelsen meddelat noggranna föreskrifter med afseende på eldning och belysning.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Inledning	III
I. Uppgifter rörande bestämmelser och praxis i fråga om statens ämbets- och tjänstemäns tjänstgöringstid:	
Kongl. Maj:ts kansli	1.
Hofrätterna	10.
Fångvårdsstyrelsen med fångvårdsstaten	25.
Arméförvaltningen	29.
Marinförvaltningen samt flottans stationer	33.
Lotsstyrelsen med lotsstaten	38.
Sjökarteverket	39.
Nautisk-meteorologiska byrån	40.
Kongl. Maj:ts befallningshafvande med landsstaten	40.
Generalpoststyrelsen med poststaten	58.
Medicinalstyrelsen	59.
Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen	62.
Telegrafstyrelsen med telegrafstaten	63.
Järnvägsstyrelsen med järnvägsstaten	66.
Kammarkollegium	71.
Statskontoret	73.
Myntverket	74.
Kontrollverket	76.
Kommerskollegium	76.
Kammarrätten	78.
Generaltullstyrelsen med tullstaten	80.
Statistiska centralbyrån	85.
Öfverintendentsämbetet	85.
Styrelsen för postsparbanken	88.
Patent- och registreringsverket	88.
Domkapitlens expeditioner	90.
Riksarkivet och landsarkiven	96.
Kongl. biblioteket	97.
Nationalmuseum	98.
Landtmäteristyrelsen jämte förste landtmätarne	103.
Sveriges geologiska undersökning	105.
Domänstyrelsen med skogsstaten	106.
Landbruksstyrelsen	112.
Rikets allmänna kartverk	113.
II. Utlåtanden i fråga om lämpligheten af göromålens större koncentring	115.